

תוכן העניינים

- א. תוכן עניינים 1
- ב. דבר השלוחה 3

מאמרי אנשי הצוות

- ג. הרב גרשון שחור שליט"א - ראש השלוחה / מדוע מנקים את הבית לפני פסח? 5
- ד. הרב דניאל אלול / הכינה נחמה 8
- ה. הרב אמיר שרון / תכירו - יוסי 16
- ו. הרב ניר כפרי / אמונה תמימה 22
- ז. הרב אליהו מלכה / גלות וגאולה 27
- ח. הרב פיני כפרי / כנגד חמישה גברים דיברה האשה 30
- ט. ר' ישראל בן ססי - עוזר ראש הישיבה / אין ייאוש בעולם כלל 33
- י. פאר גדסי - מדריך / חג ה"פה-סח" 151

מאמרי אברכים

- יא. ר' אבישי לטין / אהבת ה' - האמת לאמיתה 37
- יב. ר' אברהם שמיר / בואו נעשה קצת סדר בליל הסדר 40
- יג. ר' אור מתנה / למה ארבעה בנים? 46
- יד. ר' הראל צברי / תחשוב טוב יהיה טוב 49
- טו. ר' יוסף חי חזד / א אל אלי אליהו הנביא 52
- טז. ר' עידן מוגרבי / מי שמאמין לא מפחד 55
- יז. ר' רון מלכה / חג האמונה 60

מאמרי שיעור ה' ומעלה

- יח. אבי הורביץ / מה יציאת מצרים קשורה לחיים שלנו כל הזמן? 63
- יט. אביה נחום / מי ההורים של הילדים האלה? 66
- כ. אור חיים מדהלה / העבודה היא חיינו 70
- כא. אלעד חודפי / אביב הגיע פסח בא 73
- כב. אלעזר נמיר / עבדים היינו, וכעשיו מה?? 77
- כג. דביר אקדע / בלילה הזה אני עשיר או עני? 80
- כד. ישעיהו כהן / "על מצות ומרורים יאכלוהו" 83
- כה. מאור כהן גדול / סיר הסירים או שיר השירים 85
- כו. עידו ידעי / למי היו מכוונות מכות מצרים? 89
- כז. צוריאל בניזרי / להיות בן חורין מעצמי 91

96..... כח. צחי דהן / יוצאים ממצרים? בא נעשה כסף על הדרך!

מאמרי שיעור ד'

99..... כט. אבישי גזי / מסובין בבני ברק

101..... ל. אהרן מיכאלוב / א-ל אל ישראל

104..... לא. אור נחום / רעבים אך בחיים

106..... לב. איציק אדרי / כי בעבור זה עשה ה' לי?!

110..... לג. יהודה קפלן / דינים ומנהגים לליל הסדר

116..... לד. מאור עטיה / לילה אחד ודי?!

119..... לה. הלל משה שבח / למה אנו אוכלים מרור בפסח?

123..... לו. ניסן שמיר / למה רק לי זה קורה?

127..... לז. סנט איהו (טל) טרקין / איפה ה' היה במצרים?!

130..... לח. רון מעודד / בדיקת חמץ - עד היכן?

מאמרי שיעור ב'-ג'

134..... לט. אברהם ממרוז / אסור לאכול חמץ ומצוה לאכול מצה. מדוע?

137..... מ. אופיר אמיתי / זכר ליציאת מצרים

140..... מא. נריה נמיר / תפסיק להיות תינוק

מאמרי שיעור א'

143..... מב. אביאל שמעון / חכם ורשע ומה שביניהם

145..... מג. אורי פדידה / מה זה חמץ?

151..... מד. עקיבא הורביץ / חג ה"פה-סח"

154..... מה. שוקי חזן / בעל תשובה - הגאולה הסופית!

157..... מו. נתנאל פריד / שו"ת מן ההגדה

נספחים

160..... מז. הקדשות /

דבר השלוחה

ככל שעוברים השנים מתרחש תהליך מעניין, השנה נעשית קצרה יותר. אם בגיל צעיר שנה נראית כדבר ארוך מאד, היום אני מרגיש שסיימנו את פסח הקודם רק אתמול. לדעתי, העניין נובע מכך שככל שעוברות השנים אתה מפנים את הרעיון של החג באופן עמוק יותר, הרי כל שנה אתה שומע את אותם מסרים על חרות וייחודו של עם ישראל ועוד, כך עם החזרות הרבות אתה מרגיש שהמסרים הללו הופכים להיות חלק ממך. וככל שההפנמה היתה חזקה יותר המסר נחרט חזק יותר בזיכרון, דבר הנותן את ההרגשה שרק אתמול דיברנו על המסרים הללו בפעם הקודמת.

את הרעיון הזה שחובה עלינו לחזור ולשנן לעצמנו את המסרים החשובים, שמעתם בשלוחה לא מעט שהרי **"דברים חשובים אומרים הרבה פעמים ודברים לא חשובים לא אומרים בכלל"**. בשלוחה כל שנה אנו חוזרים וכותבים 2 חוברות, כמו שבכל שנה אנו משתדלים ליצור חוויות זהות (קברי צדיקים בעשיית, ביקור אצל הרב דניאל בחנוכה, תענית דיבור עולמית בשבט, שבת הורים לפני גיוס, סעודת ליל שבועות משותפת ועוד ועוד) שיגרמו מצד אחד לציפייה גדולה ומצד שני להפנמה עמוקה יותר של המסרים.

אני מאחל לכולם שנזכה להפנים את המסרים החשובים כל כך של חג הפסח באופן שייכנסו עמוק עמוק ללב.

אנו שולחים ברכת גיוס קל ונעים לשיעור ב' שהתגייס השבוע, ומאחלים להם שיחזרו במהרה לשלוחה שלמים ברוחניות ובגשמיות. כמו כן שיעור ג'

היקר, אנו כבר ממש מתגעגעים אליכם, עוד ארבעה חודשים ואנו בעז"ה נפגשים שוב.

שיעור א' היקר אנו שמחים לראות אתכם מתמודדים, נלחמים וגם מצליחים, המשיכו כך.

שיעור ד' היקר, האחריות שאתם מפגינים כלפי השלוחה וכלפי כל דבר שבקדושה, מעורר השתאות. כמו"כ אנו חייבים להודות לכם על שבת זכור המופלאה שארגנתם.

שיעור ה' היקר, מחזור ה' בשלוחה, שתזכו לסיים את ההסדר מתוך התעלות, ושתצאו לחיים מתוך געגוע ללימוד התורה, ושתזכו כולכם להקים במהרה בתים נאמנים בישראל.

ואחרונים חביבים בוגרים יקרים אנו שמחים לשמוע מכם בשורות טובות ובי"ה הם רבות, אנו ממש מפצירים בכם, אל תנתקו קשר, המשיכו להתקשר אלינו, בואו לבקר בשלוחה, אתם תמיד בני בית.

בברכת פסח כשר ושמח

צוות השלוחה

מדוע מנקים את הבית לפני פסח?

הרב גרשון שחור שליט"א - ראש השלוחה

ישנו תהליך ידוע המתרחש בכל שנה, מהרגע שמסתיים חג הפורים כל הבית נכנס לכוננות ספיגה. האימא מתנהלת כמו בסיפור של הענק בגנו הצועק על כל הילדים הנכנסים לאן שהם לא צריכים, והילדים, מה לעשות, נהנים לעצבן. בעקבות התחושה הממש לא נעימה השוררת בבית, התחילו כל דיירי הבית להמציא משפטים ציניים כאלו ואחרים שהרי ידוע שהציניות היא הנשק של החלשים. "אבק זה לא חמץ והילדים הם לא קרבן פסח", "מה העניין לנקות מתחת לארון אף אחד לא רואה", "הרב אבינר פסק שאפשר לנקות ביום אחד את כל הבית לפסח כולל מנוחת צהריים" ועוד ועוד.

המגמה של כל הדוברים לעיל אומרת שהזמן לפני פסח אינו מתאים לניקיונות של אבק וסדר חדש בבית, לפני פסח הזמן מאד לחוץ ויש להספיק דברים רבים, לכן, לפני פסח ננקה את הבית רק מחמץ, ואת עניין הסדר והניקיון הכללי נשאר לזמן אחר. הרב אבינר אפילו הציע זמן, תשעת הימים, הרי לפני תשעה באב כולם בבית המצב רוח גם ככה ירוד, וזה זמן מצוין להפיג את השעמום של הילדים בחופש.

במחילה מכבוד תורתו של הרב אבינר, לדעתי אין זמן מתאים יותר לסדר וניקיון (מעבר לעניין החמץ) מאשר הימים שלפני פסח.

בשנה האחרונה אחי ואנכי התמודדנו עם פינוי של דירת אימי, ע"ה, הריני כפרת משכבה, זה מאד לא פשוט לפנות חפצים שכל אחד מהם נושא מטען רגשי עצום. אתן לכך דוגמה אחד מיני רבות, החפץ המסמל יותר מכל את

חדר העבודה של אבי היה מגן מעץ. על שולחן העבודה במרכז החדר עמד מגן עץ עליו היה חרוט, "לסא"ל דב שחור לרגל פרישתך מצה"ל שא ברכה...". המגן עמד על השולחן יותר מארבעים שנה, אולם גם אם אקח אותו לביתי היכן נעמיד אותו, מעבר לכך כל פעם שנתבונן בו ניזכר בשעות של האזנה לתקליטי חזנות בפטיפון הישן שעמד בחדר, לש"ס הישן של הסבא רבא שלי שהיה הרב הראשי להמבורג שעמד שם בחדר, ועוד זיכרונות רבים וטובים. אולם אני טוען, שטוב היה לא להביא את המגן הביתה ולזרוק אותו עם שאר כמויות הזבל שהצטברו.

אסביר את דברי, זיכרון יכול לגרום לאדם לשתי תגובות הפוכות, מצד אחד הוא יכול לגרום להתכנסות ולצער, ומצד שני הוא יכול לגרום לעשייה ולהתחדשות. בכדי להגיע למצב שהזיכרון יגרום לעשייה ולא להתכרבלות בעצמך עליך להשתחרר כמה שיותר מחפצים ומזיכרונות ישירים מהעבר. אם אמלא את הבית שלי בחפצים מהבית של הורי ע"ה, אהיה כבול כל הזמן להתעסק בזיכרונות קטנים של "וואו זה מזכיר לי את..." ולא אהיה פנוי רגשית ללמוד מהמורשת הגדולה אותה העניקו לי הורי.

לפני חג הפסח שהוא חג הזיכרון הלאומי שלנו, בו עלינו לזכור את המורשת העצומה של עם ישראל ולהנחיל אותה לדורות הבאים, עלינו להגיע לחג הפסח משוחררים כמה שיותר מפריטים מיותרים. כשאנו מנקים את הבית לפסח ועומדים מול חפצים כאלו ואחרים ומחליטים לזרוק אותם, אנו משחררים את עצמנו מכבלים מיותרים. ככל שנצליח לזרוק יותר נרגיש משוחררים יותר ופתוחים יותר בנשמה. גיסי היקר אמר משפט שהיישום שלו כואב עד דמעות "כל דבר שלא השתמשת בו שנה, זרוק!!!". אם נאמץ את המשפט הזה, יתברר שאין לנו צורך כמעט בשום דבר, ואנו משקיעים המון אנרגיות בשימור של חפצים לא נחוצים, דבר שמפריע לנו להשתחרר ולעסוק בדברים החשובים באמת.

חג הפסח הוא חג החרות. בכדי שהזיכרון יהיה גורם חיובי של התקדמות ולא ח"ו גורם שלילי של חידלון ובכי, עלינו לשמוח על כל דילמה של "לזרוק או לא" להכריע ברוב המקרים על "לזרוק" ובכך לשחרר את עצמנו מכבלי העבר המיותרים על מנת שנוכל להתמקד במורשת הגדולה שקיבלנו מהורינו שעוברת כבר בעם ישראל מדורי דורות.

פסח משחרר ושמח לכולם.

הכינה נחמה הרב דניאל אלול

"יוסי, תגיד לאמא שלך שאינך רשאי להגיע מחר לבית הספר, עד שהראש שלך יהיה נקי. לצערי התגלו מספר כינים ומספר ביצי כינים, ולא אוכל להסכים שתבוא לכאן עד שאמא תטפל בד".

כל מי שחווה אי פעם חוויה מעין זו יודע עד כמה היא לא נעימה. כמה צער וגירודים היו מנת חלקו של מי שראשו אינו נקי. הכאב של הגירוד מהכינה עצמה, הכאב של הסירוק במסרק סמיך ועוד כהנה מרעין בישין דלא מעלמא הדין.

אך הבה נבדוק את הדברים לעומקם. על כמה כינים כבר מדובר? על כינים בודדות סך הכל! ובכל זאת זה צער איום ונורא עד שאפילו ניתן להתעורר באמצע הלילה מעוצמת הכאב, אז נתאר לעצמנו מה היתה מנת הסבל של מצרי ממוצע במצרים התיכונה לפני למעלה מ 3320 שנה.

כתבים של ערוץ "עשרת המכות" היו בשטח והמצרים כרגיל היו במתח. כדי שאמינות הערוץ לא תיפגע אדייק ואומר שכתבינו היו בשטח המדרשי של חז"ל וליקטו משם את רוב התיאורים המדויקים של ימי המכה ומה שקרה מסביב לה.

ובכן, יוצאים לדרך, אך בל נקדים את המאוחר...

מי יכה את עפר הארץ?

משה רבנו אינו מכה את עפר מצרים, וזאת כדי להכיר לו טובה על שטמן בו את המצרי שהתעלל ביהודי. משה הורג את המצרי בהזכרת שם המפורש וטומן אותו בחול. אז נכון שהעפר אינו מרגיש ואינו חש, אך מידת הכרת הטוב כלפיו מכוונת למעשה כלפי עצמנו, אנו צריכים לחנך את עצמנו להכיר טובה.

למעשה כך נהג משה גם במכת דם וצפרדעים, שלא הוא היכה את היאור אלא אהרן אחיו, ושוב בשל הכרת הטוב על שהתיבה בה היה מוחבא נחה על מימי היאור.

מדוע לקו המצרים בכינים?

המצרים היו מתעללים ביהודים ומצווים להם שיטאטאו את הבתים, החוצות והשווקים, הרחובות והדרכים, סתם כך כדי להשפיל ולענות אותם. לפיכך נהפך עפרם לכינים, ולא מצאו עפר לטאטא.

ולפי שבטלו ישראל ממלאכת הלבנים (מאז שהתחילו המכות להכות במצרים שוק על ירך), רצו המצרים לנצל אותם שיעבדו בכרמים שלהם, ולפיכך לקו שהפך כל העפר לכינים.

עוד אמר ה' "יבוא דבר שנברא מעפר ויפרע ממצרים שבקשו לאבד אומה המשולה לעפר, שנאמר ושמתי את זרעך כעפר הארץ".

אך לא די בכך, המצרים מנעו מישראל להכנס לבתי מרחצאות, והיו הכינים מצירים להם ומצערים אותם מעבר למרירות השעבוד עצמו. לפיכך גזר ה' שמידה כנגד מידה ילקו המצרים וירחשו עליהם הכינים בכמות ובעוצמה שלא תשכח לעולם.

מה היתה כמות הכינים? ומה היה גודלם?

המצרים היו חופרים בעומק אמה (חצי מטר) ולא היו מגיעים לעפר הארץ. אתם מבינים על מה מדובר? זה לא רק כינים רוחשות בכל מקום, אלא עומק האדמה גם הוא הפך לכינים. **הנה אחמד הולך לו ברחוב והוא מרגיש שהאדמה זזה תחתיו.** מהצצה קצרה כלפי מטה הוא קולט שהוא דורך על טריליונים של כינים והן לא מפסיקות לזוז. רק מזה אפשר לקבל סחרחורת. דרך אגב, זו אחת הסיבות שיעקב אבינו לא רצה להקבר במצרים, כי ידע שעתיד עפרה לרחוש כינים, ולא רצה שיצערו את גופו.

האמת היא **שלא רק בעומק האדמה היו הכינים, אלא שהיו הכינים גבוהות מהארץ ברום שתי אמות לפחות.** אי אפשר לתאר ולא כדאי לדמיון מה זה 'מלאנתק' כינים עד גובה מטר. כשדבר כזה נע לעברך ממש לא היה כדאי לך לנסות ללחום בו.

ונחזור לאחמד. לפני שהוא יאבד את שיווי משקלו (ואת שפיות דעתו) וישתטח על הקרקע, הוא החליט לסמוך ידו על הכותל כדי לייצב את עצמו, אך אוי ואבוי לו לרשע, שכן כל הטיח על קירות הבית הפך גם הוא לכינים, שכן כל עפר מצרים, אבל ממש כל עפר מצרים, הפך לכינים. למותר לציין שהתקרה גם היא רחשה כולה כינים, ומדי פעם החליטה קבוצת תמיכה משם לבצע נחיתת אונס בדיוק על ראשו של אחמד המסכן. הוא

קרא לעזרה אך אשתו לא הצליחה לשמוע אותו כי כינה ענקית חדרה לאוזנה וסתמה אותה. האמת, שזה לא כך כך משנה כי כשהוא ניסה להמשיך ולצעוק החלו הכינים להכנס לפיו, ואז הוא למד פרק מוסרי ומוחשי בענין מעלת השתיקה.

בצר לו חשב הוא לברוח מנחת זרועו של ה' (שנחתה עליו ממש לא בנחת), וברח לו אל הכרמים והשדות, אולי שם לא תשיגהו יד האלוקים. אך אותו ביש-מזל לא ידע שיד ה' לא תקצר, וכינים היו בכל גבולם, ואפילו בשדות ובכרמים. פשוט אין לאן לברוח, ואין את מי לשכוח.

פטמה היתה מחככת שוב ושוב את בשרה המגרד מרחישת הכינים עד זוב דם. וכדי שחלילה לא ישעמם לה, פינק אותה ה', כמו את שאר אחיה ואחיותיה המצריים, וזיכה אותם בפרס מיוחד ומגוון, לא פחות מארבעה עשרה! מיני כינים שונים ומשונים, כאשר כל אחד קשה ומציקה באופן המיוחד רק לו. כל אחד מתמחה בצורה אחרת של הטרדה. פטמה לא יכלה לסבול יותר והחלה לצעוק "אממממממממממ!!", אך אמא שלה לא יכלה להושיע אותה כי גם בה קיימו הכינים מצוות "ובערת הרע מקרבך". הכינים שלה היו שחקניות רכש מיוחדות, לא פחות מ-3,000 כינים שכנו עליה וכיסו את כל עבריה עד שלא ניתן היה לזהות מה הוא הגוש המבהיל הזה.

האם ראיתם מימיכם כינה בגודל טבעי? ובכן אורכה של כינה ממוצעת כיום הוא 6 מ"מ. אך לא כדאי לכם, אבל ממש לא היה כדאי לכם לחוות את נחת זרועה של כינה מצרית מתקופת המכות. קשבנו לעניני כינים מוסר כי הקטנה שבכינים היתה בגודל של ביצת התרנגולת, והגדולה שבהם היתה בגודל של ביצת אווז. אז ממש לא היה כדאי לפגוש אחת כזו בסמטה חשוכה (ספק כינה ספק גורילה), ועל אחת כמה וכמה, אם פגשת כמה ועוד

כמה. דמיין לעצמך דיוויזיית כינים דולקת אחרי מוסטפא כשחזר מנסיון כושל לשעבד את שכניו היהודים. הבעיה הכי קשה של מוסטפא היתה לאן לברוח. הוא דורך על כינים, שוקע בכינים, בולע כינים. בקיצור, גיהנום עלי אדמות. בעצם אני לא בטוח. אולי היה עדיף גיהנום על פני הכינים במצרים. תשאלו את המצרים, או בעצם את מי שלא אכלו אותו הכינים.

אי אפשר לדמיין מה יכולות לעשות כל כך הרבה כינים על ראשו של מצרי אחד. אני מתאר לעצמי איך הכינה מנסה לנוח אחרי שמצצה את דמה המגעיל של פטמה השמנה. אחרי ששתתה לרוויה וקיימה את רצון הבורא החליטה הכינה נחמה להתנחם ולנוח בשלוה. הנה רואים אותה קושרת ערסל בין שתי שערות. איזו פסטורליות. הכל היה יכול להסתיים כך יפה, אך שכחתם לרגע שלא מדובר בכינים שלנו. כינים כמו שלנו יכולות לנוח כך בנחת בין השערות בגודל טבעי. הכינים של מצרים היו קצת יותר עצבניות ומעצבנות. כינה אחת יכלה לתת "נגחה" לראש של פטמה ולגרום לה זעזוע מוח לא קל. הרי כבר דברנו על הגודל שלהן. ואכן זה קרה. הכינים היו טסות ונוגחות בראשיהם של המצרים, וכאותו מעשה שהיה **באבו עייש וערפאת ששיחקו כדורגל בדיוק כאשר חיילות האויר של הכינים נחתו על מצרים**. הם מסרו את הכדור זה לזה, עד שפתאום קיבל ערפת נגיחה בראשו, אלא שהפעם לא היה זה הכדור, אלא הכינה כוכבה בכבודה ובעצמה. נגיחה ישירה אחת לראשו של הרשע והוא הוכרע ארצה מתבוסס בדמו. מקורות יודעי דבר מסרו כי מפני אימת הכינים שבמצרים אפילו הקרציות היו בורחות.

הי, רגע, מי זה רץ כאן כמו משוגע? אה, זה מוחמד הידוע לשימצה, אני מכיר אותו. הוא היה אחד הנוגשים של אבא של משה עליהם השלום. לא אשכח איך אבא של משה לא הספיק לעמוד במכסת הלבנים וראיתי איך קרעו את משה ז"ל מידיה של אמו, וכיצד זרקו אותו לתוך הטיט עד שנפח את

נשמתו. אבא של משה לא החזיק מעמד וגם הוא כרע ומסר את נפשו לבוראו. אני יודע איזו אכזריות היתה למוחמד, כי ראיתי אותו מחייך מאוזן לאוזן למראה סבלם של היהודים. ימח וידח זכרם של כל המצרים הארורים!

אך מה לעשות יש בורא לעולם. יש דין ויש דיין. והי' ידע לנקום מהמצרים בדרכים מיוחדות. מוחמד מנסה להתחמק מהכינים שבאות ממש בזה הרגע על מצרים, אך הוא לא ממש מצליח. הנה הם משיגות אותו ונוחתות על ראשו ועל כל גופו. בעצם, הם לא רק על גופו הם גם נכנסות אל גופו כחיצים וחותכות את בשרו. זעקות השבר שנשמעו מגרונו הניחר לא רק שלא הועילו לו, אלא היה נראה שזה דוקא מחמם את הכינים לחטט בבשרו יותר לעומק, עד שירדה נפשו לשאול תחתית יחד עם עוד רבים מחבריו הרשעים. במכת כינים בטלה סופית עבודת ישראל בלבנים. ברוך שפטרנו מעונשם של אלו.

זה עתה מוסרים לי כי למרות שהכינים הן מין רמש נקלה ונבזה, עם כל זאת צררו את המצרים, מפני שלא רק את עור הפנים השחיתו להם מנשיכתם המזקת, אלא היו כזוחלי עפר ונכנסו להם בחורי האף ובנקבי האזניים, וגם נסתמו עיני המצרים מראות.

חרטומוביץ וסגנו ניסו את כוחם לבצע כשפים. הם בלחץ. הם צריכים להוכיח לפרעה שיש בידם את הכוח ללחום במשה, ולא פחות מכך הם רוצים להוכיח למשה את כוחם ולהראות לו את נחת זרועם. אך אבוי, כדי שהקסמים והכשפים יעבדו הם צריכים לעמוד על עפר. והרי אמרנו שאפילו עפר הארץ הפך להיות כינים רוחשות עד לעומק של חצי מטר. אז הם ניסו את כוחם בחפירה. הם חפרו וחפרו כי רצו להגיע לקרקע אמיתית, אך זה לא ממש עזר להם כי ככל שהרבו לחפור הם גילו שגם הכינים חודרים עמוק יותר. בשלב מסויים הם פשוט קלטו את הקטע. הם הבינו שהי' גזר שהעפר יהיה לכינים בעומק חצי מטר, וזה לא משנה כמה תחפור, תמיד

מהמקום אליו הגעת מתחילה המדידה של החצי מטר כלפי מטה. בקיצור אכלו אותה. בור כרה ויחפרהו ויפול על טונה של כינים.

זאת ועוד, חלק ניכר מפעולותיהם של החרטומים היה נעשה ע"י שדים, אך מה לעשות ושדים אינם שולטים על בריה הפחותה בגודלה מכעדשה. ולמעשה היה כאן נס בתוך נס, שהרי אמרנו כי היו במצרים כינים ענקיות, אז בודאי הן היו גדולות מכעדשה, אך עדיין לא היתה לשדים שליטה עליהם כי יסוד הבריה הזו קטן מכעדשה, אלא שה' עשה נס והן היו ענקיות, אך בגזרה מיוחדת מאת ה' הנס הזה לא יועיל לחרטומים ולשדים, והכינים עדיין נחשבו כבריה קטנה ביסודה.

אפילו הם הבינו שזה כח עליון ונאלצו להודות בפה מלא (מלא גם בכינים) כי "אצבע אלוקים היא". זו המכה הראשונה שהמצרים מתחילים לקבל את התובנה שיש אלוקים בארץ והוא שליט עליון. ונתקיים בהם "מלאך רע עונה בעל כורחו אמן". גם הם הודו בעל כורחם שאמונת היהודים בבוראם אמונת אמת היא.

דרך אגב, לא נעזוב את מכת הכינים לפני שנבשר שבזכות המכה הזו נגלה לנו כי המצרים לקו על הים 50 מכות (לפי דעה אחת, ויש דעות שהיו הרבה יותר), שכן במכת כינים נאמר "אצבע אלוקים היא", ונמצא שאת עשרת המכות לקו באצבע, והרי בים נאמר "וירא ישראל את היד החזקה", שזה פי חמש מאצבע, ואם במצרים לקו 10 מכות לומדים מכאן שעל הים לקו 50 מכות!!!

מה לעשות. תם הזמן שה' הקציב למכה והכינים סרו. כפי שהערכתם נכונה פרעה הכביד את לבו ולא שלח את בני ישראל מארצו. אך גם בורא עולם לא שכח אותו והחליט להביא עליו את המכה הבאה, אך אין מערבים שמחה בשמחה, ועל כך נדבר בעזרתו יתברך בהזדמנות הבאה...

תכירו - יוסי הרב אמיר שרון

יוסי הוא גבר ישראלי טיפוסי בן 35 נשוי פלוס 3, איש הייטק במקצועו (כמו חצי מעם ישראל). יוסי הרשה לנו להתלוות אליו ולעקוב מקרוב אחרי סדר יומו השגרתי. הוא קם כל בוקר ברבע ל6 כדי להספיק למניין ראשון, ב6 וחצי הוא כבר אחרי תפילה, לא מספיק אפילו לעבור דרך הבית להחזיר את התפילין וישר טס לעבודה כדי לא להיתקע בפקקים באיילון. זה לא עוזר לו כי למרות כל זה הוא נתקע בפקקים כמו כולם, אם התמזל מזלו באותו בוקר הוא יבלה ליד ההגה "רק" שעה ורבע.

הוא מגיע לעבודה ברעננה, עובד בין תשע לעשר שעות ולפעמים גם שתיים עשרה שעות ואז "בחזור" אותו הסיפור - אותם כבישים עמוסים רק שכעת זה בכיוון ההפוך. בנוסף לזה גם כמה הוראות "מגבוה" דרך הטלפון: "עבור דרך...!", "קנה כמה דברים!", "לך לבית מרקחת" או "שלם בדואר".

סוף סוף הוא מגיע הביתה. ביום טוב הוא עוד מצליח לראות את הילדים ערים, מחכים לו למקלחת או לארוחת ערב, רק בשעה תשע וחצי בערב הוא אחרי "הכל". הוא יושב קצת לנוח, ללמוד משהו, לפתוח ספר ואולי קצת לדבר עם אשתו. כשאשתו מרשה לעצמה לדבר איתו "קצת" יותר מדי היא מיד מבינה שהגזימה כי הוא נרדם לה מול העיניים. הוא פשוט אינו יכול להרשות לעצמו לא להיות עירני מחר שוב ברבע ל6.

וכך חוזר חלילה יום אחר יום.

האמת היא שיוסי מוכן לשתף אותנו אפילו בעולמו הפנימי ובתחושות שלו. ליוסי יש הרבה זמן לחשוב, בעיקר בפקקי תנועה. הוא משועמם כי נמאס לו להקשיב לרדיו אז הוא יושב באוטו ותוהה ומתפלא מה קורה פה? האם כל זה תקין? האם כל זה מתוכנן? הרי מתוך 24 שעות שאני חי ביממה אני נהנה אולי שעה או שעתיים! מה ההיגיון לתפקד 24 שעות ו"לחיות" שעה או שעתיים ביממה? למה ריבונו של עולם סידר את הדברים בצורה כזאת? כדי להתפרנס צריך לעבוד קשה מאוד, רוב היום, לבזבז הרבה זמן בכבישים, בסידור הבית, בקניות, בבישולים ובכלל בגידול ילדים - עשרים שנה לוקח לגדל ילד. ריבונו של עולם, אתה לא יכול לארגן איזה קיצור דרך? שהילד יוולד ובתוך כמה ימים כבר יאכל לבד, ילך וירוח, ידבר ויקרא בכוחות עצמו.

בכלל כמה זמן לוקח להכין אוכל? חשבתם על זה? חישבתם כמה זמן עובר משלב זריעת החיטה ועד הגעת הלחם לשולחן? חודשים!! וכמה זמן אוכלים אותו? 10 דקות!!

לכאורה אין מידתיות בין התהליך לבין היעד, בין האמצעי לבין המטרה.

עוד מעט פסח - עובדים, מנקים, קונים, מבשלים, כמעט "משתגעים" במשך שבועיים (זה לדעות המקילות, ולמחמירים חודש ואף יותר), והכל בשביל כמה שעות של ליל הסדר. וגם אז מרוב עייפות ושתיית ארבע כוסות בקושי גומרים את הלילה בצורה רגועה. ושלא נדבר על סבלנות.

שמעתי את יוסי ולאחר מכן ביקשתי מיוסי להתלוות אליי ולהקשיב מה יש לי להציע לו.

דווקא בליל הסדר יש משהו שאולי יתן מענה לשאלות שלו. הרב קוק [בעולת ראי"ה בפירושו להגדה] מסביר שיש חשיבות גדולה כשמודים לה' להתחיל דוקא בגנות ולסיים בשבת. חיי השעבוד ולעומתם חיי החירות מביאים אותנו להכרה שיש צורך בחיי הכנה ובחיי תכלית. השעבוד מאפשר את החירות. השחרור הוא שחרור כי היה שעבוד, ויוצא אם כן שהשעבוד הוא חלק מהחירות - ההכנה לדבר היא חלק מהתכלית.

נכון שאנו מעדיפים שהכל יהיה קל, בנחת, ברווח, בלי מאמץ ונשיג כל דבר שאנו רוצים בלחיצת כפתור. ריבוננו של עולם הוא כל יכול, ויכול היה לברוא עולם כזה שבו אדם נולד בלי היריון ארוך ותוך זמן קצר נהיה אדם בן עשרים, ושהעץ יגדל בין רגע ושהגאולה תהיה כאן ועכשיו.

ריבוננו של עולם יכול לגרום לכך שמרגע הלידה כבר יהיה לאדם את כל הניסיון והחכמה והתובנות של אדם מנוסה בן 80, אז ריבוננו של עולם באמת מה רע בזה? תגרום לנו להיוולד כבר מוכנים, לחיות כמה דקות כאילו עברנו את כל התהליך, ואז למות ולזכות בחיי נצח.

אבל ריבוננו של עולם כנראה חושב אחרת. יש לו עניין שנעבור את עצם התהליך, שנצמד בדרך הזאת לאט לאט. אלא שאנו לא מספיק מבינים זאת. אנו תמיד מחפשים לקצר תהליכים ולהגיע ל"תכלס". זה נובע מכך שאנו חיים בעולם של אחר חטא האדם הראשון.

חז"ל מסבירים שבימי בראשית גם האדמה שינתה ולא עשתה את ציווי ה', הקב"ה אמר לה להוציא "עץ פרי עושה פרי" והיא הוציאה "עץ עושה פרי", ומה כבר ההבדל?

המטרה של עץ היא הוצאת פירות. אדם שותל עצים כדי לאכול מפירותיהם. נמצא אם כן שהעץ הוא המכשיר והכלי, לתכלית - הפרי. לפני החטא היה לאדם את התובנה הזאת שהעץ, שהוא הדרך להשגת הפרי, גם הוא פרי בפני עצמו! עצם ההליכה בדרך היא מטרה לכשעצמה. אלא שלאחר החטא קשה לנו לראות זאת - אנו מעדיפים לקנות פירות בסופר מאשר לנטוע עצים, אנו דורשים מהעץ לעשות פירות אין לנו צפייה ממנו שיהיה בעצמו פרי.

זאת ועוד, ע"פ התפיסה המקורית והטהורה לא רק שהעץ בעצמו הוא פרי כמו הפרי עצמו, לעיתים הוא עדיף על הפרי עצמו. הרב חרל"פ בתחילת ספרו "ממעייני הישועה" אומר שהצפייה וההכנה לגאולה גדולים יותר מהגאולה עצמה. כלומר הדרך והאמצעי נעלים אפילו יותר מגאולת עולמים של עם ישראל ותיקון העולם כולו!

לפני שמתחילים בליל הסדר את ה"מגיד" ומתעמקים ביחס שבין גנות לשבח, שעבוד וחירות, הכנה ותכלית, אנו חוצים את המצה כידוע - חצי לאכילת מצה וחצי לאפיקומן.

הרב קוק מסביר לנו את הסיבה: ישנן שתי אכילות; אכילת חול ואכילת קודש. אכילת חול - להשביע את הגוף, ואכילת קודש - אכילת קורבנות. כהנים היו אוכלים קורבנות כשהם שבעים!! לא בשביל להשביע את רעבונם, עצם האכילה זו עבודת קודש בפני עצמה! וע"י אכילה זאת מגיעים תיקונים גדולים לעולם, כמאמר חז"ל: "כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים".

חצי המצה הראשונה נאכל כחלק מארוחת החג - אכילת חול. והחצי השני - האפיקומן, נאכל על השובע כי זו אכילת קודש. אבל צריך לשים לב שאי

אפשר להגיע לאכילת קודש הנאכלת על השובע אלא אם כן אכלנו קודם
אכילת חול, ואז אנו כבר לא רעבים. כלומר אכילת קודש לא תתכן בלי
אכילת חול!!

בשורש הם דבר אחד, ולכן בתחילה שני החצאים מחוברים למצה אחת
שלמה, כדי לרמוז שבמקור הכל קודש, ואי אפשר לקודש בלי החול, ולשבח
בלי הגנות, ולחירות בלי השעבוד, וליעד בלי הדרך!!!

יוסי אתה עוקב אחרי? הבנת?

אני לא אומר שצריך לחפש חיים קשים. אם יש לך אפשרות תיסע ברכבת
או בכביש עוקף ואל תיכנס לפקק, ואם תרצה לשלוח מכתב - שלח מייל,
אין כבר צורך בדואר יונים. ובנסיעה הבאה לארצות הברית (בהיתר רב
כמובן) אל תחצה את האוקיינוס האטלנטי בסירת משוטים.

אבל אם כבר נקלעים לקושי, לעמל, לתור ארוך, לקניות, לסידורים או לכל
עיכוב אחר, תעשה זאת מתוך הבנה שזה חלק מהמטרה. אינו דומה עם
ישראל שלא נכנס למצרים לעם ישראל שנכנס ויצא. כך ברמת הכלל וכך
ברמת הפרט. אדם שחווה קשיים והתמודדויות ולא מקבל כל דבר על מגש
של כסף ובלחיצת כפתור זה אדם שבונה בתוך עצמו קומה נפשית ואמונית
גדולה. אתה לא "חיי" שעה ביממה אתה "חיי" את כל העשרים וארבע.

לא צריך לחכות כל הזמן שיגיעו הרגעים היפים, השקטים, מלאי הנחת
והשמחה אלא לדעת לשמוח ולהיות מאושר ולהפיק עוצמות גם מהעבודה
והשגרה האפורה.

נכון, הרבה פעמים אנחנו חושבים "מי צריך את כל זה? יותר מדי ביטול תורה, חבל שדברים לא נעשים בצורה מהירה יותר". אבל צריך לדעת, שלא באנו לעולם ללמוד תורה אלא לחיות תורה. ולחיות תורה זה בין השאר לעמוד בתור לבית מרקחת, לעשות ספונגיה ולהחליף טיטול לילד. אמנם צריך לשאוף שהקב"ה יוריד מאיתנו כמה שיותר עול דרך ארץ כדי שנוכל לקבל עלינו עול תורה בנחת ובקלות, אבל עד אז קדימה לעבודה, ועבודה נעימה.

אמונה תמימה

הרב ניר כפרי

”מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו. שנאמר, ויאמר יהושע אל כל העם כה אמר ה' אלהי ישראל, בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם תרח אבי אברהם ואבי נחור ויעבדו אלהים אחרים. ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולך אותו בכל ארץ כנען”.

נשאלת שאלה, מדוע מסדר ההגדה היה צריך לומר לנו שתרח אבי אברהם נשאר בעבר הנהר יחד עם כל עובדי עבודה זרה, ודוקא אברהם אבינו נצטווה ע"י ה' ללכת אל ארץ כנען?

מתרץ לנו המדרש [בראשית רבה לט, ב] ”אמר רבי ברכיה: למה היה אברהם אבינו דומה? לצלוחית של בשמים מוקפת צמיד פתיל ומונחת בקרן זוית ולא היה ריחה נודף. כיון שהיתה מיטלטלת היה ריחו נודף. כך אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו טלטל עצמך ממקום למקום ושמך מתגדל בעולם”.

ממילא נבין שהנקודה המיוחדת באברהם אבינו שריחו הטוב נודף הוא ריח האמונה הפשוטה בה' יתברך, ללכת אחריו בתמימות ופשיטות, אף שלא נראה לעין בשר שהדרך הזאת תצמיח פירות.

בברית בין הבתרים הקב"ה כורת ברית עם אברהם אבינו. ונשאלת שאלה האם לא היה יותר נכון לכרות את הברית עם יצחק או יעקב אבינו בזמן שיותר קרוב לגלות?

אלא שרצה הקב"ה לגלות לנו כבר בזמן הגזרה על הגלות את סוד הגאולה. כי ממצרים אפשר לצאת רק בכוחו של אברהם אבינו שהוא כח האמונה בה'. כל מה שעבר על אברהם אבינו, כל עשרת הניסיונות, היו לברר ולצרף את אמונתו של אברהם אבינו. לייחד את אמונתו רק בה' בכח של תמימות ופשיטות, שהיא השלמות הגדולה בעבודת האמונה. ואמונה זו עם ישראל צריך לקחת איתו לתוך גלות מצרים. כי מצרים היו חכמים ומכשפים גדולים ולא היה ניתן בכח השכל לגבור עליהם אלא רק בכח האמונה הפשוטה והתמימה שהיא באמת הכי גבוהה.

ולכן כאשר נבוא להתבונן כמה יהודים זכו לצאת ממצרים נגלה למפתיע שרק אחד מחמישה יצאו, ושי אומרים אחד מחמישים, ויש אומרים אחד מחמש מאות. ממש מזעזע! איפה נעלמו כולם?

אלא כידוע במכת חושך הקב"ה "סגר ענין" עם אלו שלא רצו להגאל. למה? פשוט מאוד הם היו מאוד עסוקים. נתאר לעצמנו עם של עבדים שכבר רגיל בגלות 210 שנים. זה לא פשוט. יש כבר הרגלים, ישנם בתים, עסקים, משרות, ירושות, אמנם של עבדים, אבל בכל זאת למה לשנות הרגלים? כשאדם מתחיל לחשוב כך הוא מתחיל לאבד את ויטמין האמונה והגאולה שהשריש בו אברהם אבינו הוא מתחיל לחשוב עם שכל ולחשב חשבונות, אם יש שכל אין אמונה. כמו שאמרו פעם **שהאמונה מתחילה איפה שנגמר השכל** וכל החוכמות.

מתוך התבוננות זו מגלה לנו בעל ההגדה שרק יהודי שמוכן לעזוב את ההרגלים שלו יצליח. ומדובר הן על הרגלים של דברים אסורים, כמו עניני העולם הזה ותאוות אסורות, שהם בבחינת שאור שבעיסה, שמאוד מעכב את עניני התשובה, והן על הרגלים שאמנם טובים הם ברוחניות כמו יחס לתפילה, ללימוד תורה ולקיום מצוותיה, אבל הם יכולים להיות ח"ו מצוות

אנשים מלומדה או שמקיים ברשלנות שרק רוצה לגמור וללכת. כל אלו הם שורשים של גלות מצרים שנשארו עדיין בנפשו, ואותם הוא רוצה לגאול ע"י אמונה בה', שהוא אוהב אותי. אדם שהוא מאוד חפץ בכל רצון אמיתי להיגאל וללכת אחרי ה' בתמימות ופשיטות כמו אברהם אבינו שמלמד אותנו את סוד הגאולה, הן באמונה שלו בה' בכל מצב, והן בהליכה שלו אחרי בתמימות ופשיטות, אדם כזה ודאי יקבל סייעתא דשמיא מבורא עולם והוא יזכה לצאת מהגלות הפרטית שלו.

וכך מלמדנו הנביא ירמיה. הוא מתאר שבחים שמשבח ה' את ישראל: "כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה". פסוק זה מהווה ביטוי לאמונה תמימה בה'.

עכשיו אנו בטוחים שאנו רוצים להיגאל ומיד, אבל השאלה היא איך מתחילים?

מצה זו על שום מה?

כך אנו שואלים בהגדה. התשובה ע"פ הפשט היא שאנו אוכלים מצה מפני שבצקם של אבותינו טרם הספיק להחמיץ. אך יש הבנה נוספת, הם לא החמיצו את ההזדמנות, הם "גילגלו" את השכל של ההווה עם הפחד מהעתיד ביחד, וזרקו אותם ליאור, או יותר נכון "זרקו על פרעה". הם היו מוכנים ללכת באמונה תמימה ופשוטה אחרי ה' ואחרי הצדיק (הוא משה רבנו) אל הלא-נודע - אל המדבר.

וכך מלמדנו ה"חווה מלובלין", שההוראה המעשית מיציאת מצרים היא "לא להחמיץ" את ההזדמנות. דבר ראשון צא ומהר, ממה? מהיצרים

מהמצרים, מכל דבר שמפחיד אותך. אח"כ בוא ונדבר על ההמשך על הדרך, על כל מה שחסר לך, ועל כל מה שאתה רוצה שיהיה לך. אבל הצעד הראשון זה "לצאאאאת" ומהר, ממש בחיפזון.

ישנו עוד פירוש שהוא יסוד גדול בעבודת ה'. "מצה זו על שום מה". המילה "מה" היא יסוד הביטול והענוה. כפי שמלמדנו משה רבנו באומרו "ונחנו מה", שהוא ביטוי של שפלות מבלי להחשיב את עצמו לבעל ערך. וכך צריך לומר לקב"ה: "ריבונו של עולם, תמיד חשבתי שאני מבין וחכם ובטח צודק. לצערי התברר לי שאני בסך הכל מדומיין. הרי הרבה הזדמנויות נתת לי והרבה שליחים נאמנים שלחת לי ואני עדיין לא נגאלתי. עכשיו אני חוזר בי ואני רוצה להיות יהודי כשר ופשוט. רוצה לאכול את המצה בתמימות ופשיטות כמו כל יהודי טוב וכשר. המצה היא לחם האמונה ורפואת הנפש. רצוני תמיד ללכת אחריך באמונה שלמה בתמימות ופשיטות, כמו אברהם אבינו שנתן לנו את סוד הגאולה. הסוד הוא ללכת אחריך באמונה שלמה ובביטחון. כי רק אתה יודע באמת מה טוב לי. מהיום אלך אחריך בתמימות אמיתית ואחרי צדיקך רועי הדורות שנמצאים בכל דור ודור". זה הפשט ב"מצה זו על שום מה" - על הביטול לה', לתורה, למצוות, לצדיקי האמת, שמראים לנו את הדרך לגאולה הכללית והפרטית.

לילה כיום יאיר

לכאורה ליל הסדר הוא לילה מאוד לא מסודר. אנו עוברים מהקידוש לאכילת כרפס. את הכרפס לא אוכלים עד שנוטלים ידים, ואז מפסיקים לאמירת ההגדה באריכות נפלאה. אח"כ שוב נוטלים ידים ואוכלים מצה ומרור ורק אז יושבים לסעוד סעודה דשנה.

מה רצו חז"ל ללמד אותנו באי-סדר של ליל הסדר?

יש כאן עוד יסוד באמונה בה', שגם כשכל המציאות של כל העולם ובטח שלי בפרט נראית לי חסרת סדר, כשאני מרגיש כל כך לא יציב (כמו כל העולם), ואינני מסוגל להתמיד אפילו על דבר אחד לאורך זמן, וחוף מזה הכל נראה לי לא הגיוני ומפחיד, דוקא אז אני צריך להפעיל את מנגנוני האמונה הפשוטה שלי בה' ולהפנים שאצלנו ביהדות הכל מסודר מכוון ומתוזמן בצורה נפלאה. ואז מתוך מה שנראה לעיני כחוסר סדר יתגלה לי בעזרת האמונה והביטחון בה' שיש סדר נפלא ומופתי בחיים שלי ובכל העולם כולו. ומסתבר שגם חוסר החוקיות שבגלות הוא חלק מתוכנית הגאולה השלמה והנצחית. לילה כיום יאיר כחשיכה כאורה בעזרת האמונה. ויתוקן עולם במלכות שדי במהרה בימינו אמן ואמן.

לכל הבחורים והאברכים היקרים פסח כשר ושמח.

אוהבכם, ניר

גלות וגאולה הרב אליהו מלכה

בדרך כלל רגילים אנו לומר שהגלות באה כעונש על חטאים, כפי שתיקנו לנו רבותינו הנוסח בתפילת מוסף של שלושה רגלים: "מפני חטאינו גלינו מארצנו".

האם גם גלות מצרים היתה בגלל חטאינו?

בברית בין הבתרים אמר הקב"ה לאברהם [בראשית טו, יג-יד]: "ידע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה. וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכש גדול".

רואים איפוא שגלות מצרים וגאולת ישראל ממצרים היו חלק מתכנית אלוקית שנקבעה מראש, ולא דווקא משום חטאינו.

אלא, שנצטרך להבין, מדוע ולשם מה היתה גלות מצרים?

נוסיף עוד שאלה: כששמע אברהם אבינו שה' רוצה להעניש את אנשי סדום, שהיו "רעים וחטאים לה' מאוד", הוא נלחם כארי להצילם, שנאמר "ויגש אברהם ויאמר האף תספה צדיק עם רשע... חללה לך מעשית פדבר הזה להמית צדיק עם רשע והיה כצדיק כרשע חללה לך השפט כל הארץ לא יעשה משפט! ", ואילו כאן, כשומע אברהם אבינו שבניו יסבלו עינויים ועבדות קשה במשך 400 שנה הוא מקבל זאת ושותק! אין הוא מנסה אפילו לבטל את רוע הגזירה. **מדוע אברהם לא מנסה להגן עליהם או לפחות למתק את הגזירה? ובכלל מדוע זה מגיע להם, מה חטאו ומה פשעו?**

אלא שהקב"ה ייעד לישראל לקבל תורה בסיני, וידוע מה שאמרו רבותינו כי "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול" הכוונה למתן תורה. כלומר, מתן תורה הוא הרכוש הגדול ביותר.

עמיד עם ישראל לקבל את התורה ולהיכנס לארץ ישראל. אולם לשם זה צריך העם לעבור הכנה והכשרה, כמו שנאמר "וְאַתְּכֶם לָקַח ה' וַיֹּצֵא אֶתְכֶם מִמִּצְרָיִם לֵאמֹר לֹא לְעַם נְחֻלָּה פִּיּוֹם הַזֶּה" [דברים ד, כ].

ומפרש רשי ש"כור הברזל" הוא כלי שמזקקים בו את הזהב. ייסורי העבדות והעוני במצרים יטהרו את הלב ויכשירו את העם למידות טובות הדרושות להנהגת עם ומדינה על פי התורה, כמו שנאמר "וְיָגֵר לֹא תֹנֶה וְלֹא תִלְחָצְנוּ כִּי גֵרִים הָיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם" [שמות כב, כ], "וְיָגֵר לֹא תִלְחָץ וְאַתֶּם יָדַעְתֶּם אֶת נַפְשׁ הַגֵּר כִּי גֵרִים הָיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם" [שמות כג, ט].

רק מי שעובר סבל והשפלה מסוגל להיות רגיש לסבלם של חלשים ונזקקים. המציאות של עם ישראל במצרים נועדה בעצם להכניס ולהכשירם להפוך מקבוצת אנשים לעם. לא די בתוכן משותף ובארץ מיוחדת, אלא צריך לעבור כור היתוך כדי להיות רגישים לסבל של אחרים.

באמת בספר "תנא דבי אליהו" מובא שכאשר עם ישראל במצרים התחילו לתת כתף אחד לשני ולעזור איש לרעהו, אמר הקב"ה שהגיע עת גאולתם.

את זאת כנראה הבין אברהם אבינו, לכן הוא קיבל הידיעה על שיעבוד בניו בהבנה כה רבה, ולא ניסה ללחום בה או לשנות אותה.

אסיים באמרתו השנונה של הגאון הרב אברהם שפירא זצ"ל ראש ישיבת מרכז הרב, כפי ששמענו מפיו לפני כמה שנים בכנס רבני קהילות של "שעלי תורה":

בפסח - הברכה צריכה להיות חג שמח וכשר - כי כשר בטוח יהיה, שהרי היום אפילו חומרי ניקוי זוכים להכשרי בדצי"ם, אך השמחה לא כל כך קיימת, מרוב העבודות וכו'.

בפורים - הברכה צריכה להיות חג כשר ושמח - כי שמח זה בטוח, רק צריך להקפיד שהכל יהיה בכשרות ובהידור, לא לשכוח להתפלל ולברך ולא לעשות שטויות.

חג שמח לכולם!

כנגד חמישה גברים דיברה האשה

הרב פיני כפרי

כמה חשובה ההכנה הרוחנית לפסח, להגיע עם ידע נכון, להגיע לחג הגאולה מוכן מתוך לימוד, אך איך זה שלרוב עם ישראל ההכנות לפסח מסתכמות בהכנות גשמיות מאוד. נקיונות, שטיפות, ניקוי ארונות ועוד ועוד ועוד... איזו מין הכנה רוחנית זו??

ישנן שני גישות על מנת להתמודד עם הבעיה הזו.

גישה אחת תאמר: ברור שאין זה נכון לכל יהודי להקדיש זמן יקר וחשוב כ"כ לניקוי. צריך ללמוד לקראת החג והרבה.

גישה אחרת טוענת: אמת שצריך ללמוד, אך אם כך הוא הדבר בפועל, אז יש יש דרך נוספת ללמוד. נשאל את עצמנו מדוע כך עשה ה' יתברך בנתינתו את מצוות לא יראה לך? אם כן מהו השיעור החשוב שצריכים אנו ללמוד מהנקיונות לפסח?

בואו ננסה להבין מדוע אנו מנקים...

כנגד חמישה גברים דיברה האשה בניקיונות הבית; העושה, הלמדן, בעל החסד, האיסטניס והמסודר.

העושה - זה שמנקה כי מנקים וזהו. מצוות אנשים מלומדה, אם נשאל אותו מדוע הוא מנקה, הוא יענה "שנה שעברה ניקיתי וגם לפני שנתיים, אין סיבה שגם השנה לא אנקה".

הלמדן - מה השאלה, יענה, יש מצווה מן התורה! "לא יראה לך חמץ". בל נשכח את מצוות "תשביתו שאור מבתיכם", ואם כתוב בתורה, אז עושים!

בעל החסד - "אם לא אשתי הייתי מסיים את כל הבית ביום אחד! אבל לאשתי הניקוי היסודי כל כך חשוב אז אני עושה חסד ועוזר לה, אפילו שמצד התורה אבק זה לא חמץ".

האיסטניס - "אוהב אני כל כך את הניקיון, עד שהחג הוא רק תירוץ לניקיון. סוף סוף יש זמן פעם בשנה להיות יסודי ולנקות כמו שצריך".

המסודר - "אין כמו לסדר את הבית לקראת ליל הסדר".

אף אתה אמור להם...

לעושה - אין שייך לעשות דברים כמצוות אנשים מלומדה. חשוב תמיד מדוע אתה עושה כל דבר, הקב"ה נתן לנו שכל ודעת לא כדי שנהיה רובוטים. יהודי, התעורר לתכלית.

ללמדן - אשריך! לפני שאתה מנקה התפלל לבוראך שיעזרך לעשות רצונו ודבריו הכתובים בתורה. הזכר לעצמך שסיבת הניקיון הוא לעשות רצון השם.

לבעל החסד - אף זו דרגה יפה מאוד. אמור לבוראך, ריבונו של עולם מצידי לא הייתי מנקה כל כך, אך אני עושה רצון אשתי ואתה אמרת "עולם חסד יבנה", ובגמילות חסדים אני עוסק כרגע. אל תתנתק מעבודת השם.

לאיסטניס - צדיק, מידת הנקיות היא מידה יפה, נפש עדינה שחשובה לה נקיות מראה על נפש עדינה וטובה. אף כתוב "ארחץ בנקיון כפי", ואז "ואסובבה את מזבחך ה'". אך אל נא תיפול למותרות, מידה יפה זו צריכה היא להיות במידת האמצע ולא להגזים ולטפח את עצמך וביתך יתר על המידה. מתוך עבודה עצמית מוגזמת.

למסודר - מידה יפה היא זו, סדר בחוץ עושה סדר בפנים. ידוע על גדולי ישראל שקודם שבחרו שידוך לבנותיהם נכנסו לחדר המשודך לראות את מידת הסדר בחייו. סדר גשמי מביא לידי סדר פנימי. אל נא תסתפק בסדר חיצוני, חשוב על התכלית וקווה אל השם שתזכה להגיע לידי סדר פנימי.

סוף דבר, אפשר להגיע בימים אלו לליל הסדר רצוף ושבור מנותק מהשם מחוסר עבודת השם ומחוסר לימוד תורה. אך אפשר להזכר בעבודת השם תוך כדי ניקיון. כל כמה רגעים ניתן לשאול את עצמנו: "מדוע אני עושה זאת?" ועל ידי כך נתחבר שוב ושוב לבורא עולם שציוה אותנו על כך.

וטיפ לסיום: זמן הנקיונות יכול להביא לידי חיבור ולידי פירוד. בזמן של שהות ארוכה עם האשה או עם אמא במטבח אפשר מצד אחד לריב אך ניתן גם לצחוק ולשמוח. צריכים אנו לבחור בדרך השמחה והאיחוד. אפשר לשמוע ברקע שיעור תורה בעניין זוגיות, חינוך ילדים או אמונה, ואפשר גם לשמוע שירים משמחים, וע"י כך ליצור אווירה נעימה וטובה.

בהצלחה לכולם!

חג איחוד (עם ה' ואדם) שמח וכשר לכולם!

אין ייאוש בעולם כלל

ר' ישראל בן ססי - עוזר ראש הישיבה

ישנו סיפור מעניין בהגדה על חכמי ישראל שהתכנסו בעיר בני ברק. הם באו אל רבי עקיבא לחוג את ליל הסדר, "והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם: רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית".

בואו נבחן מה היתה שייכותו של רבי עקיבא להגדה, ואת הסיבה שהוא מופיע בה.

אומר רבי צדוק הכהן מלובלין זצ"ל, שבעת הולדת יצחק, היה אברהם אבינו אבי האומה בן מאה שנה ושרה אשתו היתה בת תשעים. בקיצור, שניהם היו זקנים מופלגים, על פי דרך הטבע לא היה סיכוי שיהיו להם ילדים. במיוחד לאור מה שכתוב על שרה שהיתה עקרה בטבעה, ואפילו רחם לא היה לה.

ואז, דווקא אז, לאחר ייאוש שממש אין תקווה לזרע בר קיימא, נולד בנם יצחק, וממנו נמשכה השושלת ונמשכה המורשת של עם ישראל.

ונשאלת השאלה: למה דווקא כך מתחיל עם ישראל? למה דווקא מתוך ייאוש ולא מתוך שמחה?

אחת התשובות לכך היא, שהקב"ה רצה להורות לעם כולו ולכל הדורות ש"אין ייאוש בעולם כלל". להגיד ולהמחיש ש"אפילו חרב חדה מונחת על

צווארו של אדם, אל יתיאש מן הרחמים". אין יאוש! לא גשמי וקל וחומר
לא רוחני. נקודה!

כך היה ביסוד הבניין של עם ישראל, בלידת יצחק. כך גם בבניין הרוחני של
עם ישראל ביציאה ממצרים.

במצרים עם ישראל היה עם של עבדים תחת שלטון ודיכוי מצריים,
"בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה". הם הולכים ומדרדרים לתוך מ"ט
שערי הטומאה, עד שאפילו מלאכים לא יכלו להבדיל בינם ובין המצרים
ושאלו: "מה נשתנו אלו מאלו..". כידוע גם עם ישראל עצמו לא האמין
באופן מלא בגאולה שלו, ולא האמין שיוכל לצאת מהטומאה שהיה שרוי
בה. ואכן לצערנו הרב מי שלא האמין לא זכה לצאת אלא מת ונקבר במכת
חושך.

מי היה מאמין שניתן לעלות ולצאת משאול תחתית זו?

והנה, בבת אחת נעשה שינוי קיצוני. בחצות הלילה, בשיא החושך, עם
ישראל מקבל מפרעה את האישור לצאת לחירות, עד שהזוהר אומר, שהיה
גילוי שכינה ואור בהיר כבצהרי היום בתקופת תמוז. פשוט לא להאמין.

שינוי חד ולא צפוי. שינוי לטובה שמהפך את המציאות 180 מעלות.

מכאן אנו למדים שאסור לאף יהודי להתייאש. כל יהודי באשר הוא שם,
גם אם מרגיש שזהו, אין שום אפשרות להתקדם, לגדול, לשנות, זה לא
נכון, כי אין ליהודי מציאות של יאוש. מכל חושך אפשר לצאת, מכל בור
ניתן לעלות. כי סוף כל סוף "אין יאוש בעולם כלל".

זוהי עבודתו העיקרית של יצר הרע. הוא מנסה לייאש האדם, ואומר לו:
"עזוב, אתה לא מסוגל, אל תתחיל אפילו...".

השם יתברך עוזר בכל עניין ובכל רגע. ודווקא בניין עם ישראל מלמד אותנו
זאת. כך ראינו אצל האבות הקדושים וכך היה גם יציאת מצרים.

ואולי זה יסביר לנו קצת את החובה של זכירת יציאת מצרים בכל יום ויום
בבוקר ובערב. אולי כדי שתמיד נזכור נקודה זו, שאין ייאוש ואין לאבד
תקווה.

תמיד צריך להאמין שבעזרת ה' נצליח, ואין דבר כזה "אי אפשר". הקב"ה
הוא שאמר והיה העולם, והוא זה שמחליט ולא אנחנו.

וכאן אנחנו חוזרים לרבי עקיבא. רבי עקיבא יישם בחייו לקח זה של יציאת
מצרים. הוא בן למשפחת גרים, בלי ייחוס ועני מרוד. הוא רועה צאן של
אחד מעשירי ירושלים, כלבא שבוע שמו. ולמה נקרה כך? כי כל מי שהיה
נכנס לבית שלו היה יוצא שבע.

לאותו עשיר היתה בת שראתה בחכמתה את ענוותנותו של עקיבא, שהיה
צנוע וכשרוני. אך דבר אחד הפריע לה. הפריע לה שהוא עם הארץ, ושהוא
שונא תלמידי חכמים. למרות שניסתה להסביר לו על גדולת תלמידי
החכמים לא הקשיב לה. "מי ייתן לי תלמיד חכם ואשכנו כחמור" אמר.
בסופו של דבר היא הציעה לו להתארס איתה בתנאי שילמד, והוא הסכים.

כלבא שבוע לא אהב את הרעיון, והוא התנגד לו נחרצות. הוא איים ואף
מימש את איומו להדיר את בתו מכל נכסיו. הוא הוציא אותה ואת רבי
עקיבא מביתו המפואר. וכך, תוך רגע, נהפכו לעניים מרודים, למשך שנים.

כעבור כמה שנים, כשרבי עקיבא חזר לביתו עם 24,000 תלמידים, אשתו יצאה לקראתו, ותלמידיו הזיזו אותה מעל פניו. או אז אמר להם רבי עקיבא: "שלי ושלכם, שלה הוא".

והנה, כעבור שנים של עניות איומה מתחילה קרנה של רחל אשת רבי עקיבא לעלות. תוך זמן קצר מתוודע רבי עקיבא לכלבא שבוע שמתיר את נדרו, ובין רגע חזרו להיות עשירים גדולים.

זה מה שהאדמו"ר מלובלין רוצה שנלמד מסיפור רבי עקיבא. החיים של יהודי תלויים באמונתו ובקירבתו לקב"ה. אנחנו לא יודעים מה איתנו ומאיפה תבוא הישועה. אם נלמד להאמין תמיד! באמת! שאין ייאוש בעולם, ומכל מצב אפשר לשנות ולהשתנות, נוכל לחיות חיים אמיתיים ולצאת לגאולה השלימה בימינו ממש!

אהבת ה' - האמת לאמיתה

ר' אבישי לטין

לכל מבקש ה' ישנו רגע שבירה לא קטן כאשר הוא נתקל בפרדוקס של חטא העגל, בחוסר ההיגיון לכאורה של החטא הנורא הזה. קשה להבין בשכל פשוט כיצד עם ישראל עושים חטא שכזה. למרות כל ההסברים והפירושים הנפלאים שחז"ל נותנים לנו בכדי ללמד עליהם זכות, עדיין הלב אינו רגוע.

אך לי קשה עניין שבירת לוחות הברית עוד יותר מאשר חטא העגל. לעולם לא הבנתי כיצד משה רבנו ע"ה שובר את הלוחות, דמיינו לעצמכם את המציאות באותו הרגע, משה רבנו מקבל את לוחות הברית, מפי ה' יתברך בעצמו ללא שום פילטר, הוא מחזיק בידיו את האמת הכי ברורה וצרופה שעם ישראל אי פעם קיבלו ויקבלו, הוא יורד מההר ומשקיף על כל עם ישראל משתחוים לעגל, עובדים את השקר ממש. לכאורה, הדבר ההגיוני ביותר שאני מצפה שיעשה זה להשמיד את השקר, וידחה אותו מפני האמת, אך ההיפך הוא הנכון, משה רבנו שובר את האמת הכי גבוהה שיש, את אותה אמת שקיבל מפי הגבורה ממש, וכל זה בשביל השקר הגדול בעולם. איפה ההיגיון פה?! איפה אם כן כוחה של האמת!?

אך התשובה עמוקה מאוד, והיא מלמדת אותנו דבר חדש ושונה לגמרי על המושג הזה הנקרא "אמת". כאשר רצה הקב"ה לברוא את האדם, כתוב במדרש שהוא התייעץ עם המידות. באה אליו מידת השלום ואמרה לו "למה לך לברוא אדם? הרי כל כולו מחלוקת ומריבות", ומעין זה אמרו לו שאר המידות, עד שהגיעה מידת האמת, שאל אותה הקב"ה "האם לברוא אדם?" אמרה לו מידת האמת "בשום פנים ואופן, אני מידת האמת, ואני אומרת לך שהאדם הוא כולו שקר, ואין שום הצדקה לברוא אותו". ואם

מידת האמת אומרת לא לברוא אדם משמע שעפ"י האמת לא צריך לברוא אדם, אך מה עושה הקב"ה? הוא משליך את האמת ארצה, כביכול זורק אותה ולא רוצה לשמוע את דעתה יותר.

והשאלה הנשאלת היא למה? הרי אם זו האמת אז למה לא להתבטל אליה?

התשובה לכך היא עמוקה מאוד. היא עונה לנו גם על שאלתנו הראשונה, ומציגה לנו תמונה מעניינת ומחזקת מאוד על הקשר שלנו עם ה' יתברך. כאשר משה רבנו ירד עם הלוחות וראה מולו את השקר והחליט לשבור את האמת אל מול השקר, אין כוונתו להעדיף את השקר על פני האמת חס וחלילה, הרי הוא עושה זאת בהסכמת הקב"ה, אלא שהוא שובר את האמת בשביל האמת לאמיתה. ומהי האמת לאמיתה? היא אמת גבוהה ועמוקה יותר מהאמת הפשוטה. ומהי אותה אמת גבוהה ועמוקה? אהבת ה' לעם ישראל, משום שאהבת ה' לעם ישראל זה הדבר העמוק ביותר שיש לברוא עולם, עד כדי כך שהוא מוכן לשבור את התורה שלו בשבילה. זו אהבה אמיתית, אהבה שאינה תלויה בדבר, ובשל אותה אהבה הוא מוכן לקבל אותנו מלאים בזוהמת העבודה זרה ולהשמיד את התורה הטהורה והקדושה שלו.

זהו חיזוק עצום לכל יהודי בדור שלנו. המון פעמים הבעל תשובה מתחיל להתחזק ועושה תהליך עצום של עבודה על המידות ושינוי פנימי אמיתי בזכות כוחות שהוא מקבל מהאור של התשובה שמאיר עליו ה' יתברך. אך עם הזמן, לאחר שהקב"ה לימד אותו ללכת יד ביד, הוא נותן לו להתחיל לנסות ללכת לבד. ויש לו יתברך עונג עצום מכל צעד וצעד שהוא מצליח לעשות בלי תמיכתו כביכול, והוא שמח לראותו קם ומתרומם מכל נפילה ונפילה. אך לפעמים האדם לא רואה את המציאות כך, ומכל נפילה ומעידה מתחיל להיכנס לעצבות וייאוש לגבי הדרך שלו ואומר לעצמו "אולי זה לא

אמיתי, אולי אני לא באמת מסוגל, הרי איך אפשר לעבוד את ה' בלי לקום שחרית בזמן, ואני קמתי היום בשעה 12? איך אפשר לעבוד את ה' בלי שמירת הברית מושלמת? בלי שמירת העיניים? איפה אני ואיפה האמת שאני כל כך כוסף אליה ומחפש אותה?"

זהו בדיוק הרגע שבו צריך הבעל תשובה להיזכר בשבירת הלוחות. היהודי צריך להבין שכמו שהקב"ה היה מסוגל לשבור את התורה בעד האהבה הענקית שיש לו אלינו, כך הוא מסוגל לשבור כל דבר בשבילו, משום ש"על כל פשעים תכסה אהבה". כל בעל-תשובה צריך לברוח תמיד אל ה' אחרי כל נפילה שלו, ולומר לו "ריבונו של עולם אני יודע שנפלתי, אני יודע שלא התנהגתי כשורה עכשיו. ברור לי שהחטא שעשיתי עכשיו זה לא הנחת-רוח הכי גדולה בשבילך כרגע, אך בכל זאת זה לא מפריד אותי ממך אפילו לרגע. כי כמו ששברת את כל חוקי התורה בשביל עם ישראל, כך גם בשבילי תשבור כרגע את כל החוקים, כי אני לא רוצה לרגע להרגיש פירוד ממך, כי אני לא מסוגל לעשות שום צעד בלעדיך. תעורר לי את אותה אהבה שהייתה לך על עם ישראל בזמן העגל. ואם על העגל מחלת אז מה איתי ריבונו של עולם? גם אני צריך ישועה! גם אני צריך רחמנות ואהבה ממך".

וכאשר האדם מעורר את אותה אהבה תתעורר עליו אותה אהבה בע"ה, כמו שכתוב "אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ", ואז יזכה לקום מכל נפילה ולא יאחז בו שום ייאוש לעולם.

יהיה רצון שנזכה לדעת שהקב"ה יתעלה ויתברך שמו לא שוכח אותנו לעולם ולא מפסיק לרחם ולאהוב אותנו. ונזכור לברוח אליו תמיד ולא לאף אחד אחר, ונחזק עצמינו בכך תמיד!

בואו נעשה קצת סדר בליל הסדר

ר' אברהם שמיר

רבות נאמר על המקור לשם "ליל הסדר" עבור הלילה המיוחד במינו, אותו לילה שפותח את חג החירות הלא הוא חג המצות. קצת קשה להבין איך מתקשרת המילה סדר לאנדרלמוסיה שיש כביכול בליל הסדר.

מה הם בעצם הסימנים האלה שאנחנו חוזרים ואומרים כל שנה? למה הסדר צריך להיות כל כך ארוך ומייגע? ומה זה אומר לי בעבודת ה'?

אז החלטתי לעשות לעצמי קצת סדר בבלגן, ואם תרצו אשמח לשתף אתכם כדי שנכנס לאווירה הקדושה והמיוחדת של ליל הסדר. ליל הסדר מונה כ- 15 סימנים, כאשר אדם לומד טוב טוב את הסימנים, ומיישם אותם, רק כך הוא יכול להגיע לקדושה אמיתית. אשתדל לכתוב מספר מילים על כל סימן וסימן.

קדש

המצווה הראשונה בליל הסדר זאת מצוות קדש, אז מה התכלית של מצווה זו?

במצוות הקידוש בליל הסדר אנו מסתכלים אל הסוף והתכלית של מסענו הרוחני, אל המטרה של כל מעשינו והיא - קדש. אמנם מצווה זו היא הראשונה, אך היא מסכמת את כל הסימנים, קדש זה היעד הסופי שלנו! על כל אחד מאתנו מוטלת האחריות להשיג לעצמו כמטרה להיטהר ולהגיע לקדושה אמיתית - פשוט להתקדש". כל יהודי צריך להתקדש, ויש לנו על כך אפילו מצוה מפורשת בתורה, שנאמר "קדושים תהיו".

ורחץ

את המטרה כבר הגדרנו (קדש), וכעת צריכים להתחיל לצעוד אל עבר המטרה. הצעד הראשון הוא "ורחץ". כדי להתקדש צריך האדם "לרחוץ", צריך להתנקות מכל החטאים, מכל המידות הרעות, המחשבות הלא טובות, ובכך לטהר את מעשיו.

ולמה דווקא רוחצים את הידיים? מפני שהידיים מרמזות על עשייה. הן אלו "שעושות" ונוגעות בגשמיות העולם הזה. על ידי נטילת ידיים האדם מפחית את כח הגשמיות שבו.

כרפס

כרפס הוא ירק פשוט, יהיה מי שיאמר שזהו אוכל בהמי, ובנוסף להיותו פשוט וכמעט חסר טעם טובלים אותו במי מלח. מהי משמעות המצווה הזו? אחרי שאדם זכה להבין את התכלית (קדש) והתחיל לעבוד על עצמו ולטהר (ורחץ), כעת הוא זקוק למסר של הסתפקות במועט, הרמוז באכילת הכרפס. הכרפס המלוח הינו משל לקשיי היום יום שהאדם עובר, גם כאשר אדם עובד על מידותיו ומתחזק עלולים להיות לו קשיים. לפעמים אף תעטוף אותו הרגשה שתפילותיו אינן מתקבלות, והוא יכול להיכנס למצב של תסכול ועצבות. לכן הכרפס בא להזכיר לנו שסבלנות, התמדה, ואמונה שלמה בה' תוביל בסופו של דבר למשהו טוב. כי אחרי הכרפס הפשוט מתחילים לאכול באמת.

יחץ

חוצים את המצה האמצעית לשניים ואת החלק הגדול מצפינים לאפיקומן. אמנם התחלנו בעבודתנו הרוחנית וגם הגענו להשגה החשובה של ההסתפקות במועט, סבלנות והתמדה, אולם כעת ממתינה לנו "העבודה" עצמה, העבודה באה לידי ביטוי דרך השבירה - יחץ. האם יש אדם שמוכן

להישבר? היש מי שמבין כראוי את סוד השבירה? כדי לענות על שאלות אלו נתבונן בהכנה של קמח חיטה, שזו הדרך בהכנת האפיקומן.

מראשיתה, זרע - היש דבר שלם מזה? סגור, כל כוחותיו חתומים ואצורים בתוכו, אמנם שלמות זו אינה תועלת רבה. כדי להוציא ולגלות את התועלת הוא צריך להישבר. זה קורה דרך הטמנתו באדמה והשקייתו במים. פעולות אלו מצמיחות שלמות מופלאה - שיבולת, שלמות זמנית! וכך לאחר מספר שבירות אט אט כל שבירה מקדמת את הזרע אל המטרה, עד שלבסוף משיבולת שהיא שלמות זמנית אל הלחם שהוא השלמות הסופית, שמזין את האדם לעבודת ה'. זהו סודו של ה"יחץ". כדי להגיע אל השלמות, צריך האדם לשאת באומץ את "השבירה", וכך האדם יוכל להוציא את "הזרע" הפוטנציאלי שבתוכו אל הפועל.

מגיד

בקריאת ההגדה אנו מקיימים מצוות עשה מן התורה לספר ביציאת מצרים, ובה מרומזת הדרך העיקרית שיש לנו, כיהודים, לפעול בקדושה, ולבנות כלים בנפשנו להכיל את אותה קדושה. יהודי תמיד צריך להבין שהוא מייצג משהו, שיש בו גם את בחינת הכלל. לכן צריך הוא לדבר דיבורים קדושים. כשם שה' ברא את העולם בדרך של דיבור כך גם האדם בורא באמצעות הדיבור את העולם הפרטי שלו, וגם את של עם ישראל כולו. וזהו ממש לב עניינו של חג הפסח, שהדיבור "יוצא מן הגלות". שפסח הוא אותיות "פה-סח" שהפה נפתח ויכול לדבר בקדושה.

רחצה

אנו נוטלים ידים בשנית לפני אכילת מצה כפי שאנו נוהגים ליטול ידים לפני אכילת לחם. ויש לשאול, הרי כבר ניקינו את עצמנו אז מדוע אנו שבים ורוחצים? חוזרים ומטהרים? אלא שיש ענין של "תשובה על תשובה". אדם

שכבר עשה חשבון נפש וחזר בתשובה יבין שתמיד יש להתבונן, תמיד יש לאן לעלות, להתקדם ולהתחזק יותר בתורה. כך יזכה לעלות בשלבי הסולם המוביל אל השמים. בשמים יש מעין "מבט מלמעלה", ומשם הוא רואה את המציאות טוב יותר. לכן צריך להטהר שנית, והפעם באופן מדויק ומדוקדק יותר, כשהוא כבר מרום מבחינה רוחנית ומסוגל להבין דקויות ודברים שלא הבין קודם לכן. וזוהי למעשה מידת הנקיות (עיין מסילת ישרים).

מוציא מצה

מצה מרמזת על קדושתו הפנימית של האדם. לעומתה מייצג החמץ שתי מידות עיקריות ביהדות: עצלות וגאווה.

עצלות - העצלות הינה מידה רעה במיוחד, חוסר מעש ובטלה גורמים לאדם לחטאים ותסכול. אדם עצל לא יוכל לקחת את עצמו בידיים ולהביא לידי שינוי. כאשר אנו אופים לחם אנו נותנים לו זמן רב עד להכנתו כדי שיטפח, לעומת המצה שהכנתה נעשית בזריזות יתרה כדי שלא תהפוך לחמץ. לכן המצה מייצגת את מידת הזריזות. בפסח, שתפקידנו לנקות את החמץ מעלינו, אנו זקוקים למידת הזריזות בכדי להשתנות.

גאווה - החמץ מנופח ומסמל גאווה, לעומת המצה השטוחה המסמלת ענווה.

עתה, לאחר ה"רחץ" וה"רחצה", לאחר השבירה והתיקון ולאחר "מגיד" הכולל את הדיבורים של הקודש נמצא שהאדם עשה עבודה כלשהי וצעד כברת דרך. אז מתחיל להתגלות בו הטוב האמיתי, וזהו "מוציא מצה", שהחלק הנקי והקדוש בדך יוצא החוצה, אותו חלק הרמוז במצה.

מרור

את המרור נבאר דרך סיפור: מעשה ביהודי שיצא לטייל עם גוי ברחבי תבל. בדרך אזל כספם ולא היה להם מה לאכול וכבר הגיע חג הפסח. אמר היהודי לגוי שהיהודים רחמנים ויזמינו אותם אליהם לארוחה. שניהם

הגיעו לבית הכנסת בליל הסדר ובאמת מצאו להם כל אחד משפחה שיסבו עמה. הגוי הסב אל שולחן הסדר כשהוא רעב והתכוון לארוחה חמה ומלאת שפע. אך במקום עוף עסיסי קיבל מרור, כרפס, חזרת, חרוסת ושאר דברים שנהוגים בפסח. במקום חלה טרייה קיבל מצה שטוחה וחסרת טעם. במקום שכרון קיבל יין על בטן ריקה. הגוי הרעב קם כועס מהשולחן, מר נפש החל לצעוד לכיוון בית הכנסת. שם פגש את חברו היהודי. היהודי שאל לשלומו של הגוי, והוא סיפר לו את שעבר עליו. אמר לו היהודי "טיפש, אילו רק היית מחכה עוד טיפה היית זוכה לארוחה דשנה ומופלאה". כך גם האדם, לפעמים מרגיש הרבה מרירות, קשיים, אבל האדם צריך לדעת ולהאמין בה' שהכל לטובה, שהרי ה' שולח מרירות ברחמנות. ועוד דבר, גם במרירות יש חסד גדול, שהרי היא מוקטנת למידותינו "וממותקת בחרוסת". לכן צריך להמתין בסבלנות, "להישאר ולשבת" ולא לברוח כשהמרירות באה, כי מיד אחר כך מגיעה הסעודה, ושווה להמתין לה.

כורך

כורכים מצה ומרור ואוכלים אותם ביחד. הטוב (המצה) והרע (מרור) עדיין מעורבים בנו. עדיין לא הגענו לשלמות הסופית. למרות שטוב לזכור זאת, בא הכורך ומזכיר לנו שבינתיים נתענג על פרי מעשינו (בשולחן עורך).

שולחן עורך

לעומת מה שרבים חושבים, העבודה הקשה על המידות, המצוות והניסיונות לא נועדו רק לעולם הבא. שולחן עורך הינה סעודת החג אשר מסמלת שכר גם בעולם הזה, הגשמי. ה' נותן לנו לעיתים "אתנחתות" של עונג, אפשרות "להציץ" ו"לטעום" מהטוב ולהרגיש את המתיקות והשכר מעבודתנו, עבודת ה'.

צפון

אוכלים מן האפיקומן, ממה ששברנו מהמצה אי שם "בתחילת הדרך". את המצה אוכלים דווקא בסוף הארוחה, לרמז לנו שה"מסע" עוד לא נגמר. לאחר העולם הזמני והגשמי שאנו חיים בו, מחכה לנו עולם שלם שבו כל העבודה שלנו באה לידי ביטוי (העולם הבא). ה' "החביא" לנו משהו, והוא מחכה לסוף כדי לשמח אותנו בו.

ברך / הלל

מברכים ברכת המזון ואומרים "הלל הגדול". כשטועמים מהטוב הגנוז והצפון, וכשחשים את הפירות והמעשים הטובים מה נישאר מלבד לברך ולהלל?

נרצה

מי שעבר את המסלול הזה ועשה את הסדר הזה ותמיד המשיך הלאה ודאי הגיע לסוף הטוב. "נרצה" מלמדנו שהאדם רצוי כלפי ה', וגם בא ללמדנו שהגענו לפסגת המעלה ולתכליתה. למרות כל הניסיונות שה' העמיד בפניך, תמיד בחרת, מרצונך, את רצון ה' יתברך, ועל כן רצה האלוקים את מעשיך, בחר בך וקירב אותך אליו.

אני מאחל לכולנו שנזכה להפנים את המסרים והרמזים היוצאים מסימני הסדר, ונבין היכן אנו עומדים ומה גודל אחריותנו בעולם. כך בע"ה נגיע לתיקון העולם הפרטי והכללי.

למה ארבעה בנים?

ר' אור מתנה

”כִּנְגַד אַרְבַּעַה בָּנִים דְּבָרָה תּוֹרָה. אֶחָד חָכָם, וְאֶחָד רָשָׁע, וְאֶחָד תָּם, וְאֶחָד שְׂאִינֹי יוֹדֵעַ לְשִׂאוֹל”.

נשאלת השאלה: מדוע התייחסה התורה דווקא לארבעת הבנים האלו, וכי אין סוגי בנים אחרים, כמו הפיקח, השוטה, או העצל?

זאת ועוד, מדוע הם נכתבו דווקא בסדר הזה, הראשון הוא החכם והשני הוא הרשע? ואם כבר כתבת לפי סדר של קשר מסויים, ההיפך של רשע הוא צדיק ולא חכם!

ונראה שודאי יש סוגים נוספים של בנים, אולם במצווה זו של "והגדת לבנך ביום ההוא" העוסקת בהעברת המסר והידיעה שהקב"ה הוציא את עם ישראל ממצרים, יש התייחסות דווקא לסוגי הבנים השונים ביחד לצורת קליטתם, קבלתם והתייחסותם לידיעות שהם מקבלים, ורק ארבעת הסוגים הנ"ל מתאימים לקבלת ידיעות אלו.

הסוג הראשון הוא בן שאת כל הידיעות וההשכלה שיש בו הוא מנתב כבסיס להתפתחות נוספת, ומתוך מה שכבר יודע הוא מוסיף ומחכים בדברים חדשים. אדם זה נקרא "חכם", כי כל ימיו עוסק בקניית חכמה.

הסוג השני הוא בן שאינו מחפש אחר ידיעות חדשות. טוב לו ונוח לו עם מה שהוא כבר יודע, והוא אינו מחפש להחכים מעבר למה שהוא כבר יודע. זה שיש לו חיסרון בידע של דברים אחרים אינו מפריע לו, הוא מסתפק

במועט. אולם אם ידע שיש איזו סתירה או שינוי בקשר לידיעותיו הקודמות הוא ינסה לשאול ולברר אודות דבר זה. אדם זה נקרא "תם", מלשון שלם, כי מבחינתו הוא שלם ואינו מחפש להוסיף על עצמו מעבר לזה.

הסוג השלישי הוא בן שלא רק שאינו מחפש ידיעות חדשות, אלא גם כשהוא נתקל בדברים אשר נראים משונים וסותרים את מה שידוע לו הוא אינו מנסה להתעניין בהם. מבחינתו הם לא קיימים. אדם זה מגלה אדישות לכל הסובב אותו ולא מעניין אותו באיזה אופן מתנהלים הדברים. אדם כזה נקרא "שאינו יודע לשאול", שהרי אינו שואל שום דבר מכיון שזה לא מעניין אותו, ולא בגלל שאין לו יכולת.

הסוג הרביעי הוא בן שבדומה לחכם משתמש גם הוא בידיעותיו כדי להוסיף חכמה, אלא שבשונה מהחכם כאן מטרתו היא להרע. כלומר למצוא ע"י חכמתו דרכים להכשיל אחרים או להוכיח אחרים שהם טועים בדרכם או שמעשיהם אינם נכונים. למעשה בן זה הוא מאוד חכם אך בצד השלילי שלו, ולכן הוא נקרא בלשון בני האדם "חכם להרע", ובלשון חז"ל הוא נקרא "רשע".

כנגד ארבע הסוגים הללו התייחסה התורה במצוות סיפור יציאת מצרים, כדי שאדם ידע להעביר את הידיעה והמסר של יציאת מצרים לבנו בצורה הטובה ביותר והמתאימה ביותר לכל בן באשר הוא, בהתאם לאישיותו. אם הבן חכם מספיק ללמדו מעט והוא כבר מעצמו ימצא יוסיף לחקור לברר ולפתח עניין זה. אם תם הוא, שאינו מתעניין כלל בדברים ובידיעות חדשות, אי אפשר שתם ללמדו דברים חדשים אלו, כי זה לא יעניין אותו, לכן יש לעורר אותו כל הזמן ע"י שאלות ותמיהות שאולי יצליחו לסתור או לשנות דברים ממה שכבר הוא יודע, ואז זה יגרה ויעורר אצלו צורך ללמוד

ולמשכיל. אם הוא בן שאינו יודע לשאול אז צריך למצוא דרך מיוחדת ביותר בכדי שזה יעורר אותו לשמוע ידיעה חדשה שהוא אינו מכיר. ואם הוא רשע אז קודם כל ודאי שיש לנקוט משנה זהירות, כדי שחס ושלום לא ישתמש בידע ובחכמה שנעביר לו בכדי להוכיח אנשים ולהחטיא אחרים ולמצוא סתירה או כפירה בעניין יציאת מצרים. ומצד שני לדעת שהוא לא סתם אובד אלא "בן אובד" ולכן צריך לענות לו כפי כוחו כדי שביום מן הימים תחלחל בו התשובה והוא ישנה את אורחות חייו המקולקלות ויחזור לצור מחצבתו. יש לו סיכויים טובים לכך אם ההורים שלו כל כך עמלים על חינוכו, ולא מתייאשים ממנו.

לכן דיברה התורה דווקא בארבעה בנים אלו דווקא. כמו כן ברור שהרשע הוא היפוכו של החכם, שהרי שניהם דומים בתכונתם בכך ששניהם חכמים ומשכילים ומחפשים תמיד להוסיף על ידיעותיהם, אלא שהחכם עושה זאת מתוך רצון טוב ואילו הרשע משתמש עם אותה תכונה כדי להרע ולדברים שליליים.

אז יהי רצון שה' יזכה את כולנו לבנים טובים וחכמים, צדיקים וצנועים, שנצליח להעביר אליהם את מורשת אבותינו ונמלא את ייעודנו בשרשרת הדורות, עד שנזכה לגאולה השלמה במהרה בימינו אמן.

תחשוב טוב יהיה טוב

ר' הראל צברי

כל יהודי באשר הוא מחוייב ומצווה ע"פ התורה הקדושה לבער כל חמץ לקראת חג הפסח על מנת שחג הפסח יהיה נקי מכל חמץ. אך מה לעשות, למרות כל ההשתדלות להפטר מחמץ, אין מציאות מושלמת, ואדם לא יכול לקחת סיכון ולומר בוודאות שביתו נקי לגמרי מחמץ.

לכן, כדי להפטר מכל שאריות החמץ שלא הגענו אליהם באה התורה הקדושה ואמרה "אך ביום הראשון תשביתו כל שאור מבתיכם". חז"ל לימדו אותנו שהכוונה לביטול חמץ ע"י שאדם אומר בפיו שכל חמץ שנשאר בבית הרי הוא מבוטל ונחשב כעפר הארץ. בעצם על ידי נוסח זה שחכמים נתנו בידינו יש לנו את הכח לבטל את הערך של החמץ, ובעזרתו לעשות את הפסח כשר למהדרין מן המהדרין.

המחזה הזה של ביטול חמץ אם היה מתועד מהצד בידי התקשורת היה נראה כאילו נלקח מאיזה בית משוגעים. אדם מחזיק חתיכת לחם ביד ואומר לה שמעכשיו היא נחשבת כעפר הארץ וכך באמת הוא מתייחס אליה. מה ראו חכמים שהורו לנו דרך התמודדות כזו עם החמץ שלכאורה נראית הזויה?

הרי התורה באמת לא ניתנה לעם של משוגעים. התורה ניתנה לנו כדרך חיים לחיות את המציאות שלנו בצורה נכונה ואמיתית. אז מה הקטע הזה שחכמים מלמדים אותנו להתמודד בצורה כל כך לא מציאותית עם החמץ?

זו לא סתם עוד שאלה של פסח, זו שאלה אמיתית שמגלה לנו באמת את המציאות האמיתית כפי שחכמים האירו לנו. בעצם המציאות שמתרחשת סביבנו בחיי היום יום נראית לנו לכאורה כמציאות מוחלטת כפי שהעין תופסת בפשטות. אבל האמת היא לא כך. המציאות היא מציאות יחסית, כל אחד כפי שהוא תופס אותה, וכל מציאות היא אמת נפרדת שלא סותרת את השניה.

למשל, מציאות של כלב זו מציאות אחרת לגמרי משל בן אדם. כלב מסוגל לשמוע נמלה שהולכת על הקרקע, לעומת זאת אצל האדם זה בכלל לא מורגש. הכלב חי מציאות חסרת צבע של שחור לבן, לעומת האדם שהמציאות שלו מגוונת במגוון צבעים. האדם והכלב יכולים להיות באותו מקום וכל אחד תופס את המציאות בצורה שונה. בעצם המציאות מתקיימת לא לפי איך שהיא אלא לפי האופן בו תופסים אותה.

כך אצל בני האדם, המציאות שלנו נקבעת לפי איך שאנו תופסים אותה. אם נראה את המציאות בצורה טובה, באור של אמונה וביטחון בה', אז המציאות תאיר לנו פנים, היא תראה לנו שמחה וחיוכים. אך אם נסתכל במציאות ברובד הנמוך של מה שעניינו רואות בלבד אזי המציאות סביבנו עלולה להיראות אפורה ועכורה. נתגלה לנו דבר עצום, שבכוחנו, בכח מחשבתנו ותפיסתנו לקבוע איך ניראה את המציאות שסביבנו. אם כל אחד מאיתנו ישתדל לחשוב קצת יותר טוב על הסובב אותנו נוכל ביחד בעזרת ה' לשפר ולהפוך את כל המציאות שלנו ליותר טובה.

זוהי בעצם האמת שחכמים גילו לנו בביטול חמץ, ומשוגע מי שלא תופש את המציאות כמו שחכמים גילו לנו אותה. כי האמת לאמיתה היא שבדרך כלל אין מציאות אחת מוחלטת אלא שהאדם בכח מחשבתו והחלטתו שהבורא שם בידו לקבוע את המציאות שסובבת אותו.

יהודי יכול לבטל את ערך החמץ שבביתו ולקבוע שאין לו חשיבות והוא שווה כעפר הארץ. יהודי יכול בכח מחשבתו לקבוע שההרגלים הרעים והמעשים והמחשבות הפסולות שבו יהיו מבוטלים בהחלטה גמורה ויהיו שווים כעפר הארץ. הוא יקבל תפיסה של מציאות חדשה נקייה מחמץ ויוכל לצאת לחירות מחדש תוך שמחה אמיתית לעבודת ה' יתברך.

חזק חזק ונתחזק...

א אל אלי אליהו הנביא!

ר' יוסף חי חדד

יש משהו שממש הפריע לי בילדותי (ממש ממש מזמן, לפני שנים... אי שם במילניום הקודם). היה זה מנהג שהיינו עושים בפסח בסיום ליל הסדר. כאשר היינו מסיימים לקרוא את ההגדה וכולם היו שפוכים מעייפות וחצי שיכורים מה-4 כוסות, אז אבא היה ממלא כוס חמישית, מניח אותה על השולחן בשביל אליהו הנביא, ופותח בשבילו את הדלת. כל פעם היינו מחכים לאליהו שיגיע עד שהעיניים היו נעצמות, ואז היינו הולכים לישון באמצע הלילה מבוועסים שלא ראינו את אליהו הנביא, אבל תמיד הייתה לנו את התקווה שכשנקום בבוקר נגלה שאלהו ביקר אצלנו בבית ושהכוס ריקה, ושוב היינו קמים ומגלים בבעסה שגם השנה הוא לא הגיע אלינו.

ככה זה היה שנה אחרי שנה, פסח אחרי פסח, כל פעם אנחנו ממלאים כוס ופותחים את הדלת, וכל פעם מתאכזבים ומתבעסים בבוקר מחדש.

כך עברו השנים ודעתי לא נחה מהענין עד ששמעתי סיפור על ה"בעל שם טוב" שהסביר לי על מה מדובר ומה אנחנו צריכים ללמוד מכל העסק הזה.

ומעשה שהיה כך היה...

בעיירה רחוקה חי חסיד עשיר, שכל חייו היה נותן צדקה ביד רחבה ועוסק בגמילות חסדים. ב"ה כלום לא היה חסר לו, אבל דבר אחד הפריע לו, בערה בו התשוקה לזכות לגילוי של אליהו הנביא! כשפסח התקרב, נסע אותו חסיד אל רבו ה"בעל שם טוב" וסיפר לו את אשר על ליבו. הוא סיפר לו שכל חייו הוא חי בקדושה ומרבה בחסד וצדקה, ושב"ה כלום לא חסר

לו! אך הוא ממש רוצה לראות את אליהו הנביא, ואולי לרב יש עצה איך הוא יעשה את זה? ענה לו ה"בעל שם טוב" במאור פנים כי ישנה דרך שבה הוא יוכל לראות אליהו, שימלא את הכרכרה שלו בכל טוב, וייסע לעשות את החג בעיירה פלונית בבית פלוני (השמות שמורים במערכת) ושבעזרת ה' הוא יראה את אליהו הנביא.

אותו חסיד לא חשב פעמיים, הוא מילא את הכרכרה בכל טוב ונסע לבית שאותו הזכיר הרב. באותו בית גרה אלמנה וששת ילדיה בחוסר כל, ואותה אלמנה לא ידעה מה היא הולכת לעשות, פסח מחר ואין אוכל בבית לחג, אפילו מצות ויין ל-4 כוסות אין להם, איך יעבירו ככה את החג? הרימה האלמנה את מבטה למרום בכתה והתפללה לקב"ה שישלח לה ישועה. עוד היא מתפללת וכרכרה עוצרת בכניסה לביתה, ומתוכה יוצא אותו חסיד ואומר לה כי רבו שלח אותו לעשות איתם את החג, וכי כל הוצאות החג עליו! תוך כדי כך הוא מוציא מהכרכרה מצות, יין, אוכל לכל החג, בגדים חדשים לילדים וכל טוב לכבוד חג הפסח. שמחו האלמנה וילדיה והם עשו את החג בשמחה ואושר. כל ליל הסדר החסיד שר ושמח ומחכה שאליהו הנביא יתגלה אליו אך למרבה האכזבה הגיע הבוקר ואליהו לא מגיע...

יצא החג, והחסיד חזר אל ה"בעל שם טוב" מבועס וסיפר לו שלמרות שעשה את מה שהרב אמר, הוא לא זכה לגילוי אליהו. אמר לו ה"בעל שם טוב" שילך בפסח הבא שוב לאותה אלמנה ויחגוג איתה והפעם הוא יראה את אליהו! פסח הגיע והחסיד בלי שום ספיקות ממלא שוב את הכרכרה בכל טוב לכבוד החג, ונוסע אל האלמנה. כשהוא מגיע לבית של האלמנה הוא רואה את הבן שלה רץ לתוך הבית וצועק "אמא אליהו הנביא הגיע שוב!!!!" החסיד הקשיב נפעם, והבין את מה שה"בעל שם טוב" הראה לו.

החסיד הבין, ואנחנו? אנחנו כל שנה באופן מונוטוני ממלאים כוס חמישית לאליהו הנביא, פותחים לו את הדלת ומחכים שהוא יבוא, שבעצם כל מה שאנחנו צריכים לעשות כדי לראות אותו זה לפתוח את הדלת אל הלב שלנו, להוציא מתוכנו את אליהו הנביא שקיים בכל אחד ואחד מעם ישראל ולהסתכל במראה.

לכל אחד מאיתנו יש את הפוטנציאל להיות בבחינת אליהו הנביא!

מי שמאמין לא מפחד

ר' עידן מוגרבי

אמרו חז"ל: "בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל". וצריך לבאר, מהי הנקודה הזאת שבזכותה עם ישראל נגאל ובזכותה עתיד להיגאל?

בשביל לדעת מהי הנקודה, צריך לדעת מי גילה אותה ובשביל זה צריך לחזור אחורה לשורש של עם ישראל, הלא המה האבות הקדושים זיע"א.

הסבא משפולי שואל: מדוע יצחק רצה לברך את עשיו? וכי הוא לא ידע שעשיו רשע? ידוע שמעשה אבות סימן לבנים, וכל מה שעשו אבותינו משפיע עלינו עד היום.

יצחק בירך בפועל את יעקב אך חשב שהוא מברך את עשיו. העובדה שיעקב עשה "תרגיל" עם רבקה ולקח את הברכות מעשיו זה עניין אחר, אבל עשיו היה זה שצריך לקבל את הברכות. זה למעשה היה הרצון הפנימי של יצחק אבינו.

וכל זה למה? למה יצחק רצה כל כך לברך את עשיו? איך המעשה הזה משפיע על העתיד של עם ישראל? ואיך עם ישראל יראה מזה טוב?

ננסה להשיב על השאלות ע"פ מה שסיפר ר' מאיר מפרמישלאן לתלמידיו: לרבי ומורי ר' חיים מצרנוביץ, בעל ה"באר מים חיים", היה בן שלא הלך בדך הישר, אולם ר' חיים לא הרחיק אותו מעליו, אפילו שאותו בן לא עשה כל כך את רצון ה'. למרות הכל רבי חיים אהב אותו כמו את שאר ילדיו ולא החסיר ממנו כלום.

ר' חיים היה נושא את שתי ידיו למרום ואומר: "ריבוננו של עולם, יהי רצון
מלפניך שתנהג בבניך ברחמים כפי שאני נוהג בבני, אף לי בן שסר מדרך
הישר, ובכל זאת אני מרחם עליו ומספק לו את צרכיו".

הוסיף ר' מאיר מוסיף מפרמישילן ואמר שכתוב בתורה: "ויאהב יצחק את
עשו כי ציד בפיו" [בראשית כה, כח]. יצחק צפה ברוח הקודש שלעתיד לבוא
הקב"ה יפנה לאבות ויאמר "בניכם חטאו". אברהם יגיד: "ימחו על קדושת
שמך", וכך ילך ה' גם ליעקב ויאמר לו "בניך חטאו" וגם יעקב יאמר "ימחו
על קדושת שמך", ואז יבוא הקב"ה ליצחק וגם לו הוא יאמר "בניך חטאו
לי". אלא שכאן מצפה לנו הפתעה. יצחק אבינו מלמד זכות על בניו ועומד
מול ה' להשיג כפרה, רווח והצלחה לכלל בניו. משום כך הקדים יצחק
תרופה למכה "ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו". יצחק אהב את עשו
הרשע כדי שבאחרית הימים תהיה בפיו הטענה הראויה לקב"ה: "גם אני
אהבתי את עשו בני, על אף כי היה רשע". יצחק ראה שלעתיד לבוא יהיו
הרבה יהודים 'עשוויים', שלכאורה לא מגיעה להם ברכה ולא יהיו ראויים
לכלום.

כידוע, כל הסיפור של לקיחת הברכות מיצחק היה בליל הסדר, ולומדים
את זה ממה שאמר יצחק לעשו "קחה לי משם שני גדיי עזים...", ורש"י
מפרש: "שני גדיי עזים - וכי שני גדיי עזים היה מאכלו של יצחק? אלא פסח
היה. אחד הקריב לפסחו ואחד עשה מטעמים". כלומר, זאת הסגולה של
פסח וחודש ניסן, זה מה שיצחק אבינו גילה לנו... לא מגיע לנו כלום והכל
מתנת חינם מהקדוש ברוך הוא, בזכות עצם זה שאנו בניו.

בפסח ה' פסח (דילג) על הפתחים, זאת אומרת שה' דילג על החיצוניות ועל
כל הטומאה שעם ישראל היה שקוע ואחוז בה והסתכל על הפנימיות ועל
הרצון והאמונה שיש לאדם. כך שבגאולת מצרים רק מי שהאמין ורצה

לצאת - אכן נגאל ויצא ממצרים. נכון שלפי איך שהם נראים ואיפה שהם היו אחוזים לא היה מגיע להם להיגאל, אבל ה' ראה את כל הקדושה, הרצון והאמונה שגנוזים בתוך תוכם.

הרב בעל "בית יעקב" מסביר: "ה' יתברך בירר ונשא אותם שהם מלאים כל טוב לגמרי, לשם שמיים, ולא נעתקו מרצונו אף כחוט השערה, ונמשכים אליו יתברך... זה מורה מצוות קורבן הפסח, שחס רחמנא עלן - שהשם יתברך ברוב רחמיו פסח ודילג על ישראל לתוך פעולותיהם וביררם לטוב".

קרבן הפסח מורה על אהבת ה' יתברך לישראל. ה' בירר את כל הכוחות של ישראל, ולא נאבד ממנו שום מחשבה שהיו מחשבים לעבודתו יתברך. ואף שלא יצאו לפועל, אלא עדיין נשארו חבויים בעמקי הלב, הוא פסח עליהם ודילג על הפעולות וכוחות האדם אל עומק הלב ובירר כל פעולותיהם. ה' פסח גם על כל מה שדומה שעשו נגד רצונו יתברך, שעל כגון זה היו לכאורה שווים למצרים. לכן למרות הכל "ולא נתן המשחית וגו'". ה' יתברך חס עלינו שלא הסתכל רק על ההווה".

ה' יתברך ריחם עלינו בכך שהוא דילג על החיצוניות שלנו והסתכל על הרצונות הפנימיים של עם ישראל. ה' פסח על כל פיסח, פחס את חטאי בניו וחס על נפשם בזכות שחיפש בנבכי נפשותיהם וחשף את רצונם הפנימי.

ולמה זה כך? כי ה' יתברך יודע שכל דבר לא נכון שעשיתי, לא בא מהפנימיות שלי - כי בעומק הלב שלי אני לא רוצה לעשות דברים לא נכון.

האיז'ביצר אומר: רצינו לעשות כל כך הרבה לכבוד השם יתברך ולא עשינו, משהו עצר אותנו, הכביד עלינו.

מתי אנחנו נותנים לה' כל מה שרצינו לתת לו? בליל הסדר! בכדי להבין את העניין יותר לעומק נמשיל את זה.

נגיד שאני רוצה לקנות לאשתי מתנה. אז אני הולך לקניון ובודק המון שמלות לבחור מה היא תאהב ואיזה צבע ימצא חן בעיניה. אחרי שמצאתי משהו אני בודק גם תכשיטים. בסופו של דבר אני מוצא שמלה אחת וזוג עגילים, ואני מביא את זה לאשתי. בפועל הבאתי לה רק שמלה אחת וזוג אחד של עגילים אבל ברצון האמיתי שלי רציתי לתת לה כל כך הרבה.

עם ישראל היה שקוע כל כך במ"ט שערי טומאה ושאר תועבות מצרים עד שבמצבם לא היה אפשרי בכלל לגאול אותם לפי החיצוניות ולא היה שייך בכלל תיקון. ה' הסתכל לנקודה הפנימית ומשם גאל אותנו.

זה מה שאנחנו צריכים ללמוד ולהפנים בכל פסח ולזכור זאת לכל החיים שלנו עד הגאולה. כתוב בהגדה "בכל דור ודור חייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא ממצרים. רבי נחמן אומר שסיפור ההגדה הוא לא רק סיפור כללי של עם ישראל, אלא זה סיפור של כל אחד מאיתנו וזה נותן לנו ראייה אחרת על החיים.

ההגדה מספרת איך טעינו, איך ירדנו למצרים ונעשינו לעבדים ואיך לבסוף יצאנו משם למרות כל הסיבוכים. וזה הכלל שצריך לדעת לחיים, שתמיד אותה נקודה של רצון ואמונה צריכה לבעור בנו. וכמובן לא להסתפק רק בזה, צריך לפצח את זה לשאר הדברים בעבודת ה' כדי לעלות מעלה מעלה.

וזה מה שחז"ל אמרו "בניסן נגאלנו ובניסן אנו עתידים להיגאל", כי בניסן בוערת בנו הנקודה הזאת שגילה יצחק אבינו, שרק אם נאמין הכל יהיה טוב. כי מי שמאמין לא מפחד.

נ.ב.

הדגשנו עד כמה חשוב הרצון הפנימי, ועד כמה ה' מתחשב בו. אך אל לנו להסתפק רק בו. ה' כל כך משתדל עבורנו וכל כך מלמד עלינו זכות, אך אנו צריכים להשתדל לקחת את הרצון הזה וליצוק לתוכו גם התקדמות מעשית. שלא נהיה חלילה כמו עשיו הרשע, שרק ראשו נקבר במערת המכפלה, כי היה לו רק רצון טוב אך הוא אפילו לא ניסה לממש אותו. אנו בני יעקב אבינו, יש לנו רצונות טובים, ואנו גם ניישם אותם, כי מי שמאמין לא מפחד גם ליישם את האמונה שלו.

חג האמונה

ר' רון מלכה

בגלות מצרים עם ישראל היה שרוי במצב נורא ואיום. עם הנטול כל זיק של חרות מינימאלית. עם המשועבד מעבר לכל דמיון. כשהמצב המשיך והתדרדר עוד יותר כבר לא ניראה שום סיכוי לתקומה. בדיוק באותו זמן קשה ונורא בורא עולם גאל את עם ישראל בדרך ניסית ופלאית. ולולי שהבורא יתברך היה גואל את עם ישראל אנו ובנינו ובני בנינו היינו משועבדים עד היום הזה במצרים.

אם כן לעניות דעתי היה ראוי לפתוח את ההגדה בסיפורי הניסים האדירים שהבורא עשה לנו, ובדרך הפלאית שבה הוא גאל אותנו. אבל ההגדה אינה פותחת בסיפורי הניסים אלא היא פותחת ב"הא לחמא עניא" (לחם עוני שאכלו אבותינו במצרים).

צריך להבין אם כן מהי החשיבות שבפתיחת ההגדה אנו פותחים בתזכורת של לחם העוני שאכלו אבותינו במצרים ולא בניסים והנפלאות?

ובכן, אנו מזכירים תחילה את "הא לחמא עניא" כדי שכולם ידעו שהיינו עבדים חסרי אונים, רדופים, מוכים, מושפלים, מעונים ומשועבדים. והבורא גאל אותנו משם בזרוע נטויה. כעת אנו יושבים כל אחד בביתו עם המשפחה המורחבת ליד שולחן ערוך, שותים יין ואוכלים בשר כבני חורין ממש. אך בשעה זו שאנו יושבים כבני חורין אנו צריכים לזכור את מצבם הקשה והמושפל של אבותינו במצרים. כשנזכור מה היה לנו ואיך יצאנו משם נבוא להכיר טובה למי שגאל אותם ולמי שבעצם בזכותו אנו יושבים כבני חורין ולא כעבדים. זהו בורא העולם, ה' יתברך, שבחסדיו וברחמיו

המרובים גאל אותנו מחושך לאור, מגלות לחרות, משעבוד לגאולה. חלילה שלא נחשוב לרגע שכוחנו ועוצם ידינו עשה לנו את החיל הזה והוציא אותנו ממצרים, אלא רק חסד השם אשר גבר עלינו. לכן לחם העוני מלווה אותנו בכל מהלך קריאת ההגדה בכדי להשריש בנו את ההכרה שעבדים היינו והבורא ברחמיו וחסדיו גאל אותנו ממצרים.

תזכורת זו של "הא לחמא עניא" מלמדת אותנו יסוד גדול וחשוב ביחסינו לכל הקורה לנו בחיי היום יום. לדוגמא: אדם שעלה לגדולה, וקיבל משרה מכובדת. חלילה שלא יתגאה ויחשוב שרק בזכות הפנים היפות והמוח האנליטי שלו הוא זכה לקבל משרה זו. אלא הוא צריך לשייך זאת לבורא יתברך שהחליט להעלות אותו לגדולה, והוא גם זה שנתן לו את הפנים היפות והמוח האנליטי. הבורא יתברך יכול ברגע אחד לשנות את הכל. בתאונת דרכים קטנה הוא יכול ליטול חזרה את יופיו וגם מוחו האנליטי כבר לא יעזור לו יותר מדי.

פסח הוא חג האמונה, חג של פנימיות. לכן בזמנים אלו אנו צריכים להתחזק באמונה, שכל הקורה והסובב אותנו במהלך חיינו הכל זה מאתו יתברך (ראה סיפורו של הרב גרשון על האב העשיר והבן המרדן "בסנפלינג"). אך מה לעשות שמה שאנו רואים ומרגישים בחוש, לפעמים הוא קצת יותר חזק מהאמונה (כביכול איזה משהו ערטילאי ושמיימי). לכן בליל הסדר אנו ממחישים את הענין ע"י דברים מוחשיים כגון: הכנת מצות, קריאת ההגדה, שתיית ארבע כוסות, קערת הסדר וכו'.

כאשר חכמי ישראל היו לומדים תורה מרבותיהם, והיו רוצים למחיש דבר מסוים נהגו לומר "עיני ראו ולא זר". אבל לימוד תורה זה בדיבור ובשמיעה ולא בראיה, אז איך הם היו אומרים "עיני ראו ולא זר"? אלא כוונתם הייתה שהתורה כל כך חדרה בהם עד שהם כל כך חשים אותה, מתחברים

ומזדהים איתה עד שהם מרגישים שדברי התורה ממש עומדים לנגד עיניהם. לכן נהגו לומר "עיני ראו ולא זר".

גם אנו צריכים לשאוף לאותה דרגה של "עיני ראו ולא זר", שנזכה להאמין לראות ולהרגיש כמו בחוש ממש את חסדיו והשגחתו של הבורא עלינו. יהי רצון שפסח הזה נזכה להתחזק באמונה פשוטה ותמימה שהכל זה מאיתו יתברך, ושנזכה להכיר טובה לבורא על כל הטוב שהוא גמל גומל ויגמול איתנו.

פסח כשר ושמח.

מה יציאת מצרים קשורה לחיים שלנו כל הזמן?

אבי הורביץ

בתורה אנו מצווים על הרבה מצוות שנועדו להזכיר לנו את יציאת מצרים, שבת וימים טובים הם זכר ליציאת מצרים, תפילין - זכר ליציאת מצרים, ציצית מזכירה לנו את יציאת מצרים ועוד ועוד.

אנו מצווים מהתורה להזכיר בפה את יציאת מצרים בכל יום ובכל לילה מימי חיינו, וזו הסיבה שאנו קוראים מצוות ציצית גם בלילה, משום שכתוב בה "אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים".

זאת ועוד, בתורה תמיד כתוב "אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים" ולא אשר בראתי את העולם, ובעצם יש לשאול על כך, באמת למה כתוב "אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים" ולא "אשר בראתי את העולם", הרי בריאת העולם היא דבר הרבה יותר גדול מאשר יציאת מצרים?

בקיצור, מה כל כך חשוב וגדול ביציאת מצרים עד שמזכירים אותה כל הזמן?

בכדי לענות על השאלה נניח לרגע כי לא היה מעמד כזה של יציאת מצרים המלווה בניסים גלויים כל כך, וכרגע איזה אדם כותב תורה ומנסה לתת אותה לעם כדי שיקיימו אותה, הרי זה לא היה נראה סביר לקבל עליהם את מצוותיו סתם כך.

רק נדמיין לעצמנו אדם בא עם ספר חוקים וסיפורים שהוא כתב, ביניהם, ללכת עם מרובעים על הראש, חוטים בבגדים, תיבות על הדלתות, לשבות ממלאכה ביום מסיום, לא לזרוע שנה מסוימת, ועוד כל מיני "מצוות"

שהוא המציא כיד דמיונו הטובה, חלקן אפילו ללא סיבה ידועה, והוא אומר להם: לא רק שעכשיו אתם מקבלים את כל זה, אלא אתם גם צריכים לקבל שהייתם כרגע במעמד נשגב והאלוקים נגלה אליכם עם קולות וברקים, וגם הרבה נסים קדמו למעמד זה. ועוד אתם צריכים לספר את זה לבניכם, ושאלף אחד לא יקום ויערער חס ושלום.

אם זה לא היה נכון, ואם זה לא קרה במציאות, אז כדי "להשתיל" סיפור כזה צריך לשכנע מיליוני אנשים שהיו במעמד שלא היו בו מעולם (הרי הוא אומר להם "אתם ראיתם"), והם מצדם צריכים לספר גם לבניהם באוטנטיות רבה את הסיפור הזה כאילו זה סיפור שאכן התרחש, ולמעשה לשקר להם במצח נחושה.

בנוסף לכך, בסיפור שהומצא מדובר על מעמד בו קבלו תורה כל שהיא, אז בעקבות סיפור זה ה"מושגתלים" אמורים לקיים 613 מצוות קשות, שלחלק מהן אין אפילו הסבר שכלי (כגון פרה אדומה ועוד) רק בגלל שמישהו סיפר להם שהם ראו איזה מעמד, והכי קשה זה הציווי עליהם להעביר אותו לבניהם כאמת מוחלטת.

אנו מבינים מיד שלא ניתן "להמציא" סיפור שכזה, ועוד לשכנע מיליוני אנשים גם להעביר אותו לבניהם. עובדה היא שהתורה נלמדת ומצוותיה נשמרים אלפי שנים. מיליוני יהודים מקיימים מאות מצוות שמועברים במסורת מאב לבן, וכן ספר התורה.

לסיכום, התשובה על שאלתנו היא שיציאת מצרים היא בעצם בסיס אמונתנו, מכיוון שאי אפשר לחלוק על אירוע שנעשה בפני עם שלם, ושסיפור היציאה ממצרים עבר מדור לדור מאב לבן.

אנו רואים את גודל חשיבות זכירת יציאת מצרים, שכן עליה מבוססת כל המסורת. יציאת מצרים ומעמד הר סיני נעשו בפני מיליוני אנשים שהעבירו את הסיפור לדורות, וזה מוכיח לנו באופן וודאי את אמיתות התורה.

לכן תמיד כתוב "אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים", שהרי מילוני אנשים ראו את יציאת מצרים, ואילו את בריאת העולם אנו לא ראינו איך ה' ברא אותו. אין לנו עדים שחוו זאת ויכלו לתעד לנו ולהעביר לנו במסורת.

מצוות רבות הן "זכר" ליציאת מצריים כגון שבת, תפילין, מזוזה וכו', וכן ימים מסוימים שהם "זכר" למאורעות כגון שבועות זכר למתן תורה, פסח זכר ליציאת מצרים, שאותן כל העם חוגג ושומר באותו התאריך מאז ומתמיד (מיציאת מצרים ואילך).

אם כן, כעת אנו מבינים את חשיבותה הגדולה של עצם זכירת יציאת מצרים והעברת הסיפור לדורות הבאים. אנו מבינים שבכך אנו בעצם מבססים את אמונתנו ויודעים שהיא אמת, כמו שכתוב "וַיִּדְעֶתָ הַיּוֹם וְהַשַּׁבָּת אֵל לְבַבְךָ כִּי ה' הוּא הָאֱלֹקִים בְּשָׂמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד" [דברים ד, לט]. הדברים מעוגנים בכך שה' מקפיד להדגיש שישראל ראו בעיניהם את הדברים, כמו שכתוב "אֵתֶם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרָיִם" [שמות יט, ד], וכן "אֵתֶם רְאִיתֶם כִּי מִן הַשָּׁמַיִם דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם" [שמות כ, יח]. ואם הדבר לא היה נכון איך היו מסכימים לקבל את התורה עם כל מצוותיה.

על כרחך שתורתנו תורת אמת, ואלוקים אמת נתנה לנו במעמד הר סיני אחרי ניסי מצרים. אשרינו שזכינו להיות חלק מהעם הנפלא הזה.

אז שנזכה לזכור, להאמין ולדעת שבורא עולם משגיח עלינו כל רגע ורגע, על כל אחד בפרט ועל כולנו בכלל. יהי רצון שנזכה כולנו לפסח כשר ושמח.

מי ההורים של הילדים האלה?

אביה נחום

”כִּנְגֹד אַרְבַּעַה בְּנִים דְּבָרָה תּוֹרָה. אֶחָד חֶכֶם, וְאֶחָד רָשָׁע, וְאֶחָד תָּם, וְאֶחָד שְׂאִינוֹ יוֹדֵעַ לְשִׂאוֹל”.

רבים עוסקים בהבדלים שבין הילדים, אך אנו נשאל: מה בכלל משותף לכל האחים? מי הם האבא והאמא שלהם?

לפי דעתי קטע זה בהגדה מדבר על ארבעה סוגים בעבודת הקב"ה. כולם בנים של ה', ולכל אחד יש דרך מיוחדת בעבודתו.

חכם:

דרכו של החכם לעבוד את הקב"ה היא ע"י דרך החוכמה והחקירה. דרך זו תתבטא ע"י לימוד תורה בפלפולים, עיון בפוסקים ראשונים ואחרונים, וגם בספרי "המהפך" של הרב זמיר כהן. אצל החכם כל דבר צריך להסביר וללמוד ע"י דרך השכל והטבע.

רשע:

רשע אומר "מה העבודה הזו לכם?" אתם מנסים לעבוד את ה' אך חוטפים כאפות, וגם ככה את התוצאות אתם לא רואים על המקום, אז מה יוצא לכם מזה שאתם עובדים את הקב"ה? הדרך של הרשע היא ללמוד את התורה אבל בלי להפנים וכך התורה לא משפיעה עליו. הוא יכול ללמוד מסכת בבא קמא, הוא שמח שסיים, שמח שנותנים לו מחמאות, אך במקום לקבל את השפעת התורה על חייו הוא מקבל את השפעת הגאוותנות. זה מוביל אותנו אל ההגדה, שם כתוב על הרשע "ולפי שהוציא את עצמו מן

הכלל וכפר בעיקר". אנחנו יודעים שהגאווה מוציאה את האדם מן העולם והקב"ה אומר עליו "אין אני והוא יכולים לדור באותו עולם". ע"י הגאווה שלו הוא הוציא עצמו מן הכלל והגיע למדרגת כפירה בעיקר.

תם:

הקטע שלו קצר מאוד. הוא שואל בקצרה "מה זאת?" וישר אחרי השאלה מגיעה התשובה וגם היא קצרה. קצר וקולע! בזה נגמר הקטע של התם. כך גם בעבודת ה', אנו רואים שהתם שואל מבחינתו על מה שמפריע לו, ומקבל את התשובה כאמת לאמיתה כדי לעזור לו להמשיך בעבודת ה'. בלימוד תורה זה יתבטא בדרך כלל בלימוד הלכות וקריאת סיפורי צדיקים והרבה תהילים.

שאינו יודע לשאול:

בהגדה נאמר "את פתח לו", שאותו אדם אולי יודע לשאול את השאלות הנכונות אך הוא תמיד ישאר עם ספקות ולא יקבל את התשובות שהוא מחפש. הלימוד תורה שלו יתבטא בכך שאפילו אם ילמד כל היום גמרא, הלכה או אגדה, בסופו של יום הוא לא יהיה מרוצה, והוא ירגיש שאין לו סיפוק מהנלמד. כי ה"אינו יודע לשאול" שלו זה בעצם הרצון הפנימי והאמיתי שלו להתקרב לקב"ה אבל הוא לא יודע לשאול, דהיינו שהוא לא מצליח להתחבר לקב"ה ע"י הלימוד שלו, כי זה לא לימוד שהנפש שלו נמשכת אחריו, או לא הדרך שלו להתחבר.

למה הדבר דומה? לאיש עסקים שבא להתארח בבית מלון. הוא יוצא מהאוטו ובא נער לעזור לו להרים את הדברים שלו. אמר לו איש העסקים "אני ישן מקומה 5 חדר 613. בבקשה הבא לי לשם את התיק החום שלי. אני ממהר". העשיר רץ לבית המלון והמתין לנער. כעבור שעה נכנס הנער לחדר כשהוא מזיע ועייף והודיע לו שהתיק בחוץ. אמר לו איש העסקים

"התיק לא שלי!" אמר לו הנער "עוד לא ראית איזה תיק הבאתי וכבר אתה קובע שזה לא שלך?" אמר לו איש העסקים "אם זה היה התיק שלי היית צריך להיות פה תוך 5 דקות. בתיק שלי יש יהלום אחד והוא קל ואתה הזעת והתעייפת ובאת אחרי 3 שעות!"

כך בעבודת ה', אם אדם מתעייף ויגע בעבודת ה' שלו כנראה שזו לא הדרך בשבילו והוא צריך לחפש דרך אחרת. כי עבודת ה' צריכה להיות שמחה וכיפית בלי להתבעס. צריך לזכור שיש גם קשיים שהקב"ה בודק עד כמה אתה רציני, והוא צריך לפרש את זה נכון ולא להשבר מהנסיון. בראיה הכללית אדם צריך להיות מאושר לעבוד את ה'.

למעשה, המשפחה האמיתית מונה יותר מארבעה בנים. ארבעת הבנים הם רק דוגמא, ויש עוד הרבה בנים עם עבודות ה' שונות ומגוונות. כל אחד מתחבר אל ה' בדרך מיוחדת לו. כמוכן בגבולות ההלכה ובהדרכת הרבנים כל אחד יש לו בן אחר שהוא מזדהה איתו, ודרכו הוא מתקרב לקב"ה.

יוצא שהמשותף לארבעת הבנים הללו ולשאר הבנים זה האבא והאמא שלהם, אבל מי הם???

כידוע במדרשי חז"ל האבא זה הקב"ה והאמא משולה לתורה. כל דרך שתוביל אותך להתחבר אל ה' ע"פ כללי התורה הקדושה היא דרך לגיטימית. וכבר אמרו חכמים [ברכות ה, ב]: "אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים!". לא כל מה שאנו חושבים כדרך בעבודת ה' חייב להיות כשר. צריך שיהיו "אבא ואמא" לדרך הזו, ואת זה חשוב להפנים. לכן כל אחד יבחר לו את הדרך המתאימה לו ביותר, וזאת ע"י התייעצות ברבנים, שמצד אחד מכירים אותו ואת נפשו, ומצד שני בקיאים לדעת כיצד להדריך אותו ע"פ התורה.

זוהי בעצם תכליתנו בעולם הזה. הכל דרך התורה, שזהו הצינור העיקרי, זוהי האמא שתמיד מגוננת על הבן ומסנגרת עליו לפני האבא שהוא הקב"ה. לכל אחד יש משיכה לחלק אחר בתורה. אחד גמרא ואחד הלכה ואחד סיפורי צדיקים. הכל כשר והכל טוב.

אז שכל אחד יבחר לו את הדרך הכשרה שלו להתחבר אל ה'. בהצלחה!

העבודה היא חיינו

אור חיים מדהלה

בהגדה אנו קוראים את הפסוק "אשר מצרים מעבידים אותם", והשאלה היא: מה הדגשה המיוחדת במילה "מעבידים"? מה הרעיון המסתתר מאחרי מטבע לשון זו?

במאמר זה ננסה להביא מספר רעיונות כדי להבין את משמעות המילה.

קודם כל צריך לבאר את ענינה המיוחד של גלות מצרים. מה בעצם ההבדל בין גלות מצרים לגלויות האחרות? על מה בדיוק אנו שמחים שיצאנו ממצרים, הרי למרות שיצאנו ממצרים עברנו עוד המון גלויות מאז והרבה עמים שיעבדו אותנו. עד היום אנחנו סוג של משועבדים, צריכים להקשיב ל"עולם" ולא ניתנת לנו יד חופשית בכל הדברים כרצוננו, וגם זה סוג של שיעבוד.

בקיצור, אז למה אנו שמחים שמחה יתרה בפסח?

אלא שצריך להבין כי גלות מצרים לא הייתה גלות רגילה. בני ישראל היו עבדים בגופם, בנפשם ובנשמתם. גם כשלא היה נוגש מצרי עומד לידם הם היו מרגישים בשיעבוד. האומה הישראלית הפכה לעם של עבדים!! לכן לא לחינם מצרים נקראת בתורה "בית עבדים".

גם אחרי יציאת מצרים הדברים לא היו פשוטים כל כך. הקב"ה לא העביר אותם דרך פלישתים כי היו עדיין בתפיסה של עבדים. זו אחת הסיבות לכך

שכל דור המדבר מת לפני הכניסה לארץ ורק בניהם זכו לרשת את נחלת אבותיהם. פשוט כי עבדים לא יכולים להתחיל תהליך אמיתי של גאולה.

מציאות כזו לא היתה בשאר הגלויות. שם לא היינו משועבדים לגויים מבחינה פיזית ומבחינה נפשית, אלא רק שלטו עלינו כי היו יותר חזקים ויותר גדולים.

למשל, בגלות תימן נשלטו על ידי האימם שר"י והיו תחת פרעות ובזיונות ותחת השפלות. אך בכל זאת הצליחו לקיים אורח חיים דתי, לשמור על כבודם וכבוד המשפחה, ולא עבדו את הגויים פיזית, הגויים לא היו בראש מעיינם.

גם היום, למרות שאנו במדינה יהודית, אנו עדיין נשלטים ע"י העולם ומושפעים ממנו. מעצמות כאלו ואחרות קובעות לנו ואומרות לנו איך להתנהג במקרים מסויימים. אך עדיין אין זה כמו שהיה בגלות מצרים.

כדי לחדד את העניין נוסיף כי גלות מצרים היתה הגלות הקשה ביותר "ועבדום ועינו אותם" - בגוף, בנפש, ברוח ובנשמה, כי היו משועבדים ממש לקליפת מצרים. בספר דברי שמואל מביא על הפסוק "ותעל שוועתם אל האלוקים מן העבודה", שעיקר שוועתם היתה מן העבודה. **עיקר תפילתם וזעקתם היה על שניטל מהם הרגש והטעם בעבודת השם. וזה היה הדבר הכי גרוע אצלם, יותר מזה שהם עבדו עבודת פרך.** הגורם לכל זה הוא היותם משועבדים בנפשם ורוחם לקליפת מצרים, שאין הטומאה נותנת לקדושה פתח להיכנס. ולא הרגישו כלום בעבודת השם שלהם. וזוהי בעצם "נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים אותם". כי בפנימיות הנפש אלו הייסורים הקשים ביותר שמצרים הקשו והעבידו את בני ישראל, שכל כך רצו להתקרב לה' ולעובדו באמת ובתמים וביושר לבב. אבל בגלל שהיו

משועבדים לקליפת מצרים - לזוהמת מצרים - הם מרגישים את עצמם רחוקים מה' יתברך. על כן כשנגאלו וקרבו אל הר סיני יצאו לגמרי משעבוד מצרים ונהיו משועבדים לה' יתברך, או אז פסקה זוהמתם לגמרי והתקרבו אל ה' יתברך.

ולכן אנו שמחים ביציאה מגלות זאת כי היא הייתה גאולה שלמה שהוציאה אותנו לחירות אמיתית של רוח ונפש. יהי רצון שנמשיך לצאת מן הגלות הפרטית והכללית עד שנזכה לגאולה השלמה במהרה בימינו אמן ואמן.

אביב הגיע פסח בא

אלעד חודפי

ישנם המון אנשים שמקבלים חולשה כשמגיעה אווירת הניקיונות של פסח. עוד פעם לצבוע ולנקות את כל הבית, עד אשר מגיעים למצב שההורים והילדים נרתעים מחג הפסח ורואים בו סוג של עונש.

השאלה הגדולה איך אפשר לגרום לנו לקבל את חג הפסח בשמחה עם כל מה שכרוך סביבו, כל העבודות הניקיונות הצביעות והבישולים המרובים.

לפני שנענה על שאלה זו, נבין שלא רק בפסח יש אנשים שנכנסים לאווירה של דיכאון, אלא גם כשאנו ניגשים לעבודת ה' היומיומית ולקיום מצוותיו, עוד פעם שחרית תפילין ציצית, עוד ועוד מצוות שחוזרות על עצמן, ולא כל כך ברור מדוע.

ראינו שההכנות לפסח הן אחת הדוגמאות לכך שיש מקרים בהם קשה לנו בעבודת ה', וצריך בעצם לשאול מה הגורם לכך? ומה הדרכים להתמודד כדי לקיים את מצוות הבורא בצורה חיובית ולא כעונש.

ננסה לענות בכמה רעיונות שיעזרו לנו להתמודד עם עבודה ה' שלנו וכיצד לייעל אותה בצורה הטובה ביותר.

רעיון ראשון: תלוי מה אתה מרים.

כשמטילים על אדם לסחוב מוט ברזל כבד מאוד מבלי לומר לו לאיזו מטרה הוא עושה זאת, אזי באמת כל רגע ורגע הוא מרגיש את הקושי, הוא חש אי נוחות מתמדת וברור לו שזה עונש. כל זאת מכיוון שאינו מבין מה העניין

של סחיבת המוט. לעומת זאת אם יסבירו לאותו אדם שמוט ברזל זה הוא חלק החסר ממטוס קרב משוכלל שהולך להפגז ולפורר לרסיסים את מנהיג החמס ובלעדי המוט הנ"ל הוא לא יוכל לבצע משימה זו, אזי אותו אדם ירוץ ותכנס בלבו שמחה גדולה על שזכה להיות חלק ממשימה חשובה זו.

נחזור אלינו, כשאנו עושים מצוות לא תמיד אנו מבינים את השייכות שלנו למצווה, וכיצד היא משפיעה עלינו, על העולם או על אחרים ואם בכלל זה משפיע, אבל אם נדע ונפנים שישנו דבר שנקרא "אפקט הפרפר", שמשמעו שיכול להיות שאדם פה בארץ בירך "ברכת שהכל נהיה בדברו" ובזכות זה יהודי בדרום אמריקה ניצל, ועל זה נאמר "כל ישראל ערבים זה לזה".

אם תפיסה זו תלווה אותנו בחיים אזי כל מצווה ומצווה שנעשה תקבל משמעות אחרת בכוונה וברצינות, ולא כמצוות אנשים מלומדה.

רעיון שני: מי ציוה על כך?

צריך תמיד לזכור שאדם לעמל יולד וכל זמן שאנו נתכחש לעובדה זו ולא נתנהג בהתאם אנו בורחים מיעודנו. כשנבין שיעודנו לעבוד את ה', וחלק מעבודה זו כולל גם את ניקיונות הפסח לכן אני עושה זאת בצורה הטובה ביותר, מכיוון שזהו רצון ה' כרגע. זאת לא חכמה לעבוד את ה' ברגעים שנוח לי, כמו למשל בפורים שכולם שותים אוכלים ונהנים, הגדולה היא שגם כאשר קשה ולא כל כך בא לנו ובכל זאת אנו עושים את המוטל עלינו כי שם מונח הניסיון, ושם אנו נמדדים אם באמת אנו עובדים את ה' או שאנו עובדים את עצמנו. כי כשאנו עושים רק מה שנוח לנו אזי אנו עובדים את עצמנו ופועלים ע"פ תאוותינו, אבל כשאנו עושים גם את הדברים הפחות נחמדים וזוהרים לכאורה, זאת עבודת ה' האמיתית.

ליסוד שאמרנו יש מקור במלחמת עמלק, וזו לשון הפסוק שם [דברים כה, יח]: "אֲשֶׁר קָרַךְ בְּדַרְכֵךְ וַיִּזְנֶב בְּךָ כָּל הַנְּחֹשָׁלִים אַחֲרֶיךָ וְאַתָּה עָיִף וַיִּגַע וְלֹא יָרָא אֱלֹקִים".

ושמענו מפי ראש הישיבה היקר שלנו, שיחיה לאורך ימים ושנים, שישנו הבדל משמעותי בין עייף ליגע. כשאדם עובד מבוקר עד ערב בעבודה פיזית (ניקיונות של פסח) זה לגיטימי שבסוף יום הוא יגיע למצב של עייפות כיוון שעבד קשה. אבל למצב של יגע אסור לו להגיע, כי יגע זו עייפות נפשית שגוררת ייאוש וחוסר עשייה.

עייף - מרוב עשייה התעייפתי פיזית אך יש לי סיפוק גדול מעשייתי, והעייפות באה מתוך ההשקעה הגדולה שלי באותו עניין. בנפשי אני שמח ומרגיש שמיציתי את עצמי על הצד הטוב ביותר.

יגע - עייפות נפשית מנטלית המלווה בדיכאון, שלא תמיד באה בגלל עבודה פיזית קשה אלא בגלל משבר או אי הבנה של מטרת הדברים שאני עושה ותכליתם.

זהו העניין שעמלק ניסה להחדיר לעם ישראל את היגיעה בעבודת ה'. לכן בסוף פרשת עמלק נאמר "תמחה את זכר עמלק מתחת לשמים **לא תשכח**".

אסור לשכוח עניין זה, כי גם היום זה רלוונטי לכל אחד ואחד מאיתנו, לעבודת ה' בכלל ולניקיונות של פסח בפרט, שזה לא חטא לנקות ואז להתעייף ולנוח מעט ולהמשיך אח"כ או ביום שלמחרת. אבל זה כן חטא לקבל מניקיונות אלו יגיעה כזו שמקרינה גם לליל הסדר, כמו אותם אנשים שהפכו את הטפל לעיקר ועובדים קשה לפני פסח ובסוף ב"מאני טיים" (ליל

הסדר) מתפרקים, קוראים את ההגדה בקול ענות חלושה, אוכלים בקול ענות גבורה והולכים לישון.

צריך להבין שליל הסדר הוא יום קדוש ומיוחד, ואליו צריכים להגיע בהרגשה של עשייה וסיפוק גדול מההכנה המרובה, באווירה חיובית של קדושה ושל חירות, ומשם להקרין את זה לכל השנה.

יהי רצון שנוכה לחגוג בפסח מתוך קדושה וטהרה, ולמשוך את אותה קדושה לעבודת ה' היומיומית.

בברכת פסח כשר ושמח!

עבדים היינו, ועכשיו מה??

אלעזר נמיר

ליל הסדר נושא אופי של גאולה וחירות, השאלה הנשאלת היא **כיצד ניתן לעשות לילה בעל אופי כזה בימי הגלות?** הרי עדיין לא הגענו אל הגאולה האמיתית והשלמה.

נבאר את העניין ע"פ משל [מובא בספר "אמת ליעקב"].

משל למה הדבר דומה? לעני מרוד שה' האיר לו פנים והפך לעשיר. הוא שמח מאד שהשגחתו של הבורא האירה לו פנים, אך דאג בליבו שמא ישכח את הימים שחי בדלות כאשר יורגל בעושרו ועושרו לא ינעם לו, מה עשה? תיקן לעצמו תקנה שבארוחת צהרים אחרי המטעמים המתוקים והטעימים יוגש לפניו לחם מעופש ויבש, את הלחם היה גורס בשיניו ומהרהר על עברו, וליבו מתמלא שמחה בהביטו בעושרו שהביא עליו הבורא. גלגל חוזר בעולם, והעני שנעשה עשיר חזר למעמדו הקודם, ירד מנכסיו והחל לחזר על הפתחים. יום אחד דפק בדלת של עשיר בעל לב רחום, התחיל לאכול אוכל טוב ממיטב המטעמים, בסוף הארוחה ביקש העני מהעשיר שיביא לו מעט לחם יבש ומעופש. תמה העשיר מהבקשה של העני לבקש לחם יבש ומעופש, והעני סיפר לו את תהפוכות חייו איך גדל כעני, כיצד נהיה עשיר ועכשיו חזר להיות עני, אבל העשיר לא השתכנע ואמר לעני "אני מבין מדוע כשהייתה עשיר ביקשת את הלחם היבש והמעופש כדי לזכור את ימי עניותיך, אבל עכשיו שאתה באמת עני אין לך כלום ואתה מחזר על הפתחים ודווקא את הלחם אתה מבקש?!". העני ענה לעשיר "למראית עין אתה צודק, אני עני, אבל העוני הזה לא דומה לעוני הראשון, שכן כשהייתי עשיר הלווייתי 5000 אדומים (=מטבע) שזה היה חצי

מההון שלי, ואני מחכה לזמן הפרעון כדי לחזור למעמדי בתור עשיר". הוא סיים את דבריו בארשת ניצחון, "אני עשיר כעת אלא שהכסף שלי מופקד בידי מישהו אחר, וראוי שאני כעשיר אעשה את מנהג עונוי הראשון".

והנמשל פשוט, בגלות מצרים המרה והחשוכה, האכילו את אבותינו לחם עוני, שלא הספיק בצקו להחמיץ, כדי שיתעכב במעיהם ויחסכו המצרים. כשיצאו ממצרים נצטוו אבותינו לאכול מדי שנה ושנה מצות ומרורים זכר לשעבוד במצרים. ולכאורה מה ההבדל? במצרים אכלנו מצות וגם בגאולה אכלנו מצות.

ואשר על כן שואל בעל ההגדה "כל דכפין ייתי ויכול?", האם במצבינו כאשר אנחנו דומים לאותו עשיר שירד מגדולתו והוא רעב ללחם, האם גם עתה יש עניין לאכול את לחם העוני זכר לשעבוד אבותינו? מה ההגיון?

האם "כל דצריך ייתי ויפסח"? האם גם עכשיו בגלות המרה יש טעם לעשות זכר לשעבוד הקדמון ממצרים והלא אנו חווים שעבוד וגלות דבר יום ביומו?

משיב בעל ההגדה "השתא הכא, לשנה הבאה בארעא דישראל בני חורין", כתשובתו של אותו עני שגילה את אוזן העשיר בדבר החוב שעתיד להפרע, אנו עונים ואומרים: אמנם אנו נתונים בגלות ושביה אולם אין דמיון בין גלותינו זו לבין גלותינו במצרים. במצרים עבדים היינו, ואילו לא הוציאנו הקב"ה ממצרים היינו משועבדים עד היום בהיותינו שקועים עד צווארנו בשערי טומאה. אולם ב"ה נגאלנו ממצרים ויצאנו לחירות. אז נכון שיצאנו שוב לגלות אך אנחנו מאמינים שיבוא משיח צדקנו ויגאלנו במהרה בימינו. ואף על פי שיתמהמה אנו מחכים לו בכל רגע שיבוא כבר בשנה זו ואז נזכה

ש"לשנה הבאה בני חורין", וממילא ראוי לעשות זכר לשעבוד אבותינו במצרים אחר שבאמת מעותדים אנו לגאולה שלמה, כחוב העתיד להפרע.

יהי רצון שיבוא משיח צדקנו במהרה, ונצא מעבדות לחירות והשעבוד יהיה רק בגדר של זכרון כדי שנכיר במעלת הגאולה ונדע להכיר טובה לבורא עולם.

בלילה הזה אני עשיר או עני?

דביר אקדע

יודעים אנו כי מצווה להרבות בסיפור יציאת מצרים. ולמה להרבות? כי על ידי דיבור והוצאת הדברים מן הכוח אל הפועל לב האדם מתעורר!

לכן צריך כל אדם לשאול את אביו, או את מי שיושב לצידו בשולחן, שיאמר לו את הסיבה לכל דבר ודבר, אפילו כשכבר יודע את התשובה.

ויותר מזה, אדם שיושב לבדו בשולחן ונמצא לבד בבית צריך לומר ולשאול את השאלה ולענות את התשובה לעצמו ויוציא את הדברים בפה אפילו כשכבר יודעם. לכן כתבו חז"ל לשאול "מה נשתנה", שזה מראה בעצם כל פעם ופעם שהשואל מתפלא על הדברים השונים שקורים באותו לילה. ואפילו שכל שנה חוזרים על אותן שאלות - כך צריך להיות.

אך בעצם למה באמת שואלים "מה נשתנה"?

שואלים "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות", כי מצד אחד אנחנו עושים דברים שבהם אנו נראים ומיוצגים כבני מלכים ואנשים חשובים, אך מצד שני אנו מראים שאנחנו עניים ושפלי רוח.

"שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת" - בכל לילות השנה אין חובה עלינו לאכול ירקות פעמיים לפני הסעודה (הכרפס והמרור). זה עצמו מעיד ומראה כי אנחנו אנשים חשובים שאוכלים מטעמים לפני הסעודה בכדי לפתוח את התאבון. אבל מצד שני אנחנו עושים דברים להיפך, כפי שנראה בסמוך...

"שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומצה" - כל אחד אוכל לפי מה שליבו חפץ, ואין אדם מחוייב לאכול לא את זה ולא את זה. אך בלילה הזה מחויבים אנחנו רק באכילת מצה. זה עצמו מראה על עוני ושפלות, שזוהי דרך העבדים והעניים לאכול לחם שלא החמיץ כדי שישהה במעיהם.

"שבכל הלילות אנו אוכלים שאר ירקות" - כל אחד לפי טעמו, יש מי שאוכלו חי ויש מי שאוכלו מבושל או סלט ואוכלו עם פת כדי שיהיה טעים. אך בלילה הזה אנו אוכלים מרור, וזה מעיד שוב על שפלות גדולה. אך אל דאגה יש איזון לשפלות כמו שנראה מיד...

"שבכל הלילות אנו אוכלים ושותים בין יושבים ובין מסובים" - בכל השנה יושבים איך שרוצים, אך "בלילה הזה כולנו מסובים". וזה מעיד שוב כי אנחנו אנשים חשובים.

בקיצור, יצאנו מבולבלים. מה רוצים מאתנו בלילה הזה, האם להופיע ולהרגיש כעני משועבד, או כעשיר בן חורין? מה בעצם רוצים מאתנו?

אלא, הכלל בלילה הזה הוא שיש לשאול שאלות גדולות. הרי ברור הוא שאין אדם רגיל לעשות בלילה אחד הרבה דברים סותרים, אלא כל זה נועד על מנת להבין ולהתפעל מגודל המעמד של יציאת מצרים, ושנבין שמצד אחד אנו בניו של הקב"ה ואנו אנשים חשובים ומכובדים, אך מצד שני לא נשכח את היותנו יהודים עם צנוע ושפל עם הרבה אמונה בקב"ה.

בימי העוני נזכור שאנו עשירים ברוח ושיש לנו אבא בשמים ולכן אסור להתייאש כי עוד נחזור לימי העושר שלנו. ומצד שני, בימי השלוח והרווחה צריך לזכור שלא לעולם חוסן ושלא כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה אלא הכל מידו הפתוחה והקדושה של בורא עולם, שבחר להשפיע עלינו

מטובו. לכן צריך להכיר טובה ולא להתגאות. וכמובן כמובן שלא נשכח את העניינים, וניתן להם די מחסורם, שהרי גלגל חוזר בעולם, ומי שמרגיש למעלה ושוכח מהיכן בא ולאן הוא הולך אז הוא עלול למצוא את עצמו מהר מאוד למטה. אך גם מי שלמטה יכול להתנחם כי הגלגל יכול להמשיך ולהתגלגל ובעזרת האמונה שלו בבורא עולם והתקווה שלו שיבוא שינוי הוא יזכה לעלות מעלה מעלה.

יהי רצון שנגאל במהרה ונזכה לביאת משיח צדקנו אמן.

”על מצות ומרורים יאכלוהו”

ישעיהו כהן

כידוע בליל הסדר אנו כורכים את המצה והמרור כזכר לקרבן פסח. קרבן פסח מסמל את האחדות והשלמות של עם ישראל.

נשאלת השאלה: אם קרבן פסח מסמל את רעיון האחדות והייחוד של עם ישראל, אז מדוע אנו צריכים לאכול אותו עם דברים נוספים שאינם חלק מהקרבן עצמו?

אומר המהר”ל הקדוש: המטרה היא לדחות את דברי הכופרים שטוענים שאומנם יש אלוקים אבל בנוסף אליו יש כביכול עוד כמה חס וחלילה. את התיאוריות המעוותות שלהם הם מנסים להוכיח בצורה כזאת: אנו רואים בהנהגת העולם דברים סותרים; מצד אחד דברים טובים, גשמי ברכה, יופי הבריאה, ניסים וכו’... ומצד שני אנו רואים אסונות, מחלות, מלחמות, צונאמי וכדומה...

לדבריהם יוצא, שלא יתכן שאותו בורא משפיע גם את הדברים הטובים וגם את הדברים הרעים. הרי מי שטוב יעשה רק טוב ומי שרע יחפש רק לעשות רע לכולם. יוצא שלשיטתם חייבים להגיע למסקנה שיש כמה מנהיגים לעולם.

כנגד תיאוריה מופרכת זו אנו מצרפים לאכילת קרבן הפסח את המצה ומרור. המצה מסמלת את הטוב והגאולה. המרור לעומתה מסמל את הרוע והמרירות, כמו שאנו אומרים בהגדה ”מרור זה שאנו אוכלים על שום מה? על שום שמיררו המצרים את חיי אבותינו במצרים. האכילה של המצה

ומרור ביחד באה להכריז שגם הנהגת המרור וגם הנהגת המצה שתיהן נובעות מהשם יתברך. ואדרבה דווקא בגלל שהשם יתברך אחד ויחיד וכל יכול, אין הוא מוגבל בהנהגתו, ויש ביכולתו לפעול גם את הטוב וגם את מה שנראה רע.

יהי רצון שנדע תמיד לדבוק בה' ובתורתו, ושנדע שהכל ממנו יתברך. נודה לו על הטובה ונתפלל אליו שתמיד יהיה לנו רק טוב.

סיר הסירים או שיר השירים?

מאור כהן גדול

בליל הסדר אחרי ההגדה וריבוי האוכל, כשכולם כה עייפים מההכנות והשתיה של ליל הסדר, פתאום מישהו נזכר ומזכיר לכולם שצריך עדיין לקרוא שיר השירים. מה נפלת עלינו פתאום? מה קשור עכשיו שיר השירים? למה זה ערב שבת עכשיו?! לא מזמן ניגבנו את שאריות המאכלים מאחרון הסירים ואתה כמעט הולך על עיוור לכיוון המיטה, אז באמת מה הטעם להגיד דוקא כעת את שיר השירים, לא פרק אחד לא שנים... שמונה פרקים לא קצרים. מה, אי אפשר לקרוא את זה מחר?

בקיצור, למה לא מוותרים על שיר השירים? איך שיר השירים קשור לפסח? ובעצם למה קוראים אותו בסוף הסדר?

שיר השירים נתפס בעיני אנשים רבים בתור שיר של חולין, סתם שיר אהבה, ולכן הרבה אנשים תמהים למה הוא נכנס לספר הספרים (התנ"ך), שכל כולו קודש קודשים?

ראשית כל יש לפתוח בדבריו של גדול התנאים רבי עקיבא שאמר "כל השירים קודש ושיר השירים קודש קדשים". ברור איפוא, ששיר השירים הוא לא שיר של חולין אלא הוא שיר נעלה וקדוש יותר מכל הכתובים. כוונת שלמה המלך היתה שהשיר הזה הוא משל בין איש לאישה אבל רומז לנמשל מאוד גבוה.

ברשותכם נבאר תחילה את המשל, ונעשה זאת ע"י משל אחר: משל למלך אחד שחיפש אישה בין בנות ירושלים. הוא חיפש את האחת שתהיה ראויה

לו למלכה. בסופו של דבר בחר המלך באישה אחת שהיתה מיוחסת מכולן והיו לה מידות טובות והיא היתה גם עדינה ויפה. המלך נקשר אליה וכתר איתה ברית שהיא מתחייבת להיות נאמנה למלך, ושהיא תפסיק להסתובב עם חברותיה הפשוטות ברחובות. בנוסף לזה היא צריכה להתנהג בגינוני מלכות כמו מלכה וכפי שכתוב בספרי החוקים של המלך. אם היא תנהג ע"פ ההסכם המלך הבטיח שהוא ישמור עליה וגם יפנק אותה בבגדי מלכות ובתכשיטי פאר כמו שמלכה צריכה להיות. הוא גם יגן עליה מפני החברות שלה שעלולות להזיק לה ולפגוע בה מרוב קנאה.

לצערנו, אותה אישה לא הקשיבה למלך והיא עדיין היתה מסתובבת עם חברותיה הרעות והיתה מתנהגת כמו פשוטת עם, וכל זה למרות שהיא חיה כמו מלכה. לא זו בלבד, אלא שהיא התחילה גם לזלזל במלך ובכל מה שהוא נתן והעניק לה. כשהמלך ראה את זה הוא ניסה לדבר איתה כדי שהיא תנהג כראוי למלכה, אך כשראה שזה לא עזר אז הוא שלח אליה שליחים כדי להזהיר אותה ולהודיע לה שאם היא תפר את ההסכם שהיה ביניהם והיא לא תנהג כראוי למלכה אז הוא גם רואה את עצמו משוחרר מההסכם כלפיה, והוא יאלץ לשלוח אותה מהארמון. בסופו של דבר היא המשיכה עם ההתנהגות הרעה שלה והמלך גירש אותה מהארמון.

היא שבה להיות אחת מפשוטות העם, וחזרה להיות דלה וגלמודה בין הבנות שמשוטטות ברחובות ירושלים. בזמן שהיא שוטטה ברחוב היא התחילה להזכר בזמן שהיא היתה מלכה והיה לה הכל. היא זכרה איך המלך לקח אותה מהרחוב והביא אותה אל הארמון ופינק אותה בהכל. במקום להשיב לו אהבה תחת אהבתו אליה היא לא התנהגה כראוי עד שהמלך נאלץ לשלוח אותה מהארמון.

היא היתה שרה שירים ומשמיעה אותם לחברותיה. בשירים אלו היא היתה מודה על הטעויות שהיא עשתה. היא היתה מתארת את כל מה שעבר עליה ואיך שהיא משתוקקת שהמלך יחזיר אותה אליו. המלך ידע על השירים והיה גם שומע אותם, וכשהבין שהיא מצטערת אז אמר לה שהגירוש שהוא גירש אותה מהארמון הוא לא נצחי אלא רק לזמן מוגבל וקצר, כי היא עדיין אשתו. וגם הוא הבטיח לה שלא יקח שום אישה אחרת כי הוא עדיין מרגיש שהוא נשוי רק לה. עד כאן המשל.

הנמשל הוא ששלמה המלך רוצה להמשיל לנו את כל התיאור המרתק הזה והוא שזר את כל זה בתוך שיר השירים. שלמה המלך רומז לקב"ה, שהוא מלכו של עולם, והקב"ה חיפש עם שהוא יוכל להיות לו לעם סגולה. בסופו של דבר הוא בחר באומה שיצאה מאברהם אבינו, שבזמן שכל העמים האחרים היו עוסקים בעבודה זרה אז אברהם מסר את עצמו בחירוף נפש ליפול לתוך האש על נאמנותו לקב"ה. הקב"ה כרת איתנו ברית אך עם ישראל לא עמד בברית, כי הקב"ה סיכם איתם שלא יתערבו בגוים אך הם כן התערבו בשאר גויי הארץ. עוד הוא סיכם איתם וכרת איתם ברית שיניחו תפילין וישמרו שבת ויקדשו את השבת בעונג ולא יעשו שום מלאכה, והם לא עמדו גם בזה. הקב"ה ברחמיו שלח את שליחו הנביאים כדי להזהיר אותם והם לא הקשיבו לו. לכן בסופו של דבר הוא הגלה אותם. בהיותם בגלות נזכרו ישראל בכל הטוב שהקב"ה נתן להם וגם שמר והגן עליהם. הם הכירו בטעות שלהם והחלו מתגעגעים למלך שלהם ולימי הזוהר שלהם. הם שרו שירים והזכירו בהם את ענין החרטה והציפיה לגאולה. או אז התגלגלו רחמי המלך עליהם והוא נשבע להם שהגלות לא תהיה ממושכת אלא זמנית.

כעת נבין מדוע קוראים את שיר השירים דוקא בפסח. כי שורש כל הגלויות היא גלות מצרים, ושורש כל הגאולות היא גאולת מצרים. הכל התחיל

במצרים. שם בחר בנו ה' לעם, הוציאנו משם ונתן לנו את תורתו הקדושה. הוא הכניסנו לארץ ישראל ובנה לנו את בית הבחירה. אך אנו טעינו וחטאנו והפסדנו את כל הטובות שהשפיע עלינו. בעטנו בטובה ונזרקנו מארץ ישראל אל חשכת הגלות. בימי החושך והקור של הגלות אנו שרים את שיר השירים ומזכירים לעצמנו את הטובה שהיתה לנו ומחזקים בלבנו את האמונה שנחזור אל מעמדנו הראשון, שנזכה מהרה לשוב אל נחלת אבותינו ושהקשר בינינו לבין בורא עולם יחזור להיות טוב כשהיה. הקב"ה מקשיב לשיר הקדוש הזה ומתעוררים עלינו חסדים גדולים ורחמים מרובים עד שהוא נשבע לנו שלא יעזבנו גם בימי הגלות ובנוסף לכך מבטיח לקרב לנו את הגאולה השלמה.

יהי רצון שנזכה להגיע ליסודו של אברהם אבינו שאהב לעזור לאנשים ומסר את נפשו על קדושת הקב"ה. לכן גם אנחנו נלמד מהמעלה הזאת שלו לעזור לאנשים ונהיה מוכנים למסור את נפשנו על קדושת ה', ושנצליח בכל מעשה ידינו אמן.

למי היו מכוונות מכות מצרים?

עידו ידעי

חלק בלתי נפרד מהפסח הוא הסיפור ביציאת מצרים, וחלק עיקרי בסיפור הוא תיאור ההתעללות במצרים בכלל ובפרעה בפרט.

ויש לברר, מדוע באמת נצטוונו פעמים כה רבות לספר את התעללותו של הקב"ה בפרעה? ולא זו בלבד אלא שצריך להמשיך ולספר גם לבנינו ולבני בנינו. מה כל כך חשוב כאן?

נבאר את הדבר ע"פ משל.

מסופר על אדם שעשה כל הזמן רע בעירו. הוא גנב, חמס, עשק ושדד על בלי די!

השופט בעיר החליט ללמדו לקח. הוא פקד על שוטריו ללכת ולפרוץ לחנותו בצהרי היום לעיני כל אדם, בשוק הומה אדם, ופשוט לרוקן את החנות שלו מכל הסחורה. לאחר מכן יעמיסו את הכל על עגלות ויניחום למשמרת בבית המשטרה עד שייטיב את דרכיו המקולקלות ויחזור להיות כאחד האדם.

השמועה הגיעה לאוזני הנידון ומשהבין כי כלה ונחרצה היא מעם השופט לעשות ככל אשר דיבר, מיהר אל ביתו של השופט וחילה את פניו. הוא שאל אותו "מה לך אדוני השופט? אם אתה כל כך חפץ בממוני אביא לך אותו בשמחה ובטוב לבב, ומדוע תשלח את שוטריך בצהרי היום בשוק הומה אדם לעיני כל עין? הבה נמתין לשעה מאוחרת אני אפתח לך את החנות ותיקח מה שתרצה. מדוע תרצה להכלימני לעיני המון העם?"

השופט התבונן בו במבט מזלזל והפליט לעברו: "סכל ונבזה אתה! האם בממונד אני חפץ?! לא ולא! כל מטרתני היא אך ורק להורות לעיני כל העם שכל העושה רע לא יינקה, והכל למשפט יעמודו, למען יראו וייראו. ומה תהיה התועלת אם יפשטו שוטרי היער באישון ליל?"

הנמשל ברור כשמש. אם היו צריכים לעשות את האותות והמופתים לאותה עת כדי לנקום בלבד, אז לא היינו צריכים להזכיר את זה כל שנה ושנה, ולא היינו נדרשים להעביר את זה לבנינו לבני בנינו. הרעיון המרכזי הוא שהאותות והמופתים נעשו כדי להגביר את יראתם ופחדם של ישראל מהקב"ה. ממילא יפה כוחם בכל עת, כדי להתבונן בהם ולהבין שיש בורא אחד לעולם. כך נתחזק באמונה טהורה וביראת שמים אמיתית.

זו הסיבה שאמר הקב"ה למשה "בוא אל פרעה כי אני הכבדתי את ליבו וכו'". כי זה ברור שאני הכבדתי את ליבו ואתה אל תתייאש מכך שהוא מסרב, כי אני גרמתי לכך, וזוהי חלק מהתכנית שלי. אני הכבדתי את ליבו כדי שלא ישלח את העם וכדי שהוא יקבל את כל האותות והמופתים הללו. כך כולם יראו שיש בורא אחד לעולם. וכך תוכל לספר לבנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתני בס, וידעו שאני ה'. זה ישמש לכם לחיזוק באמונה וליראת שמים לכל הדורות.

יהי רצון שנפנים לקרבנו את האמונה הפשוטה בבורא עולם, ושנדע להכיר שהכל ממנו. הוא עשה, עושה ויעשה לכל המעשים, וממנו תוצאות חיים.

להיות בן חורין מעצמי

צוריאל בניזרי

פסח מייצג יותר מכל את היציאה מעבדות לחירות. את המעבר שלנו כעם עבדים לעם עצמאי, אך מה שיותר רלוונטי אלינו היא היציאה הפרטית של כל אחד אחד מהעבדות הפרטית שלו.

בספר "ליקוטי הלכות" כותב ר' נתן על הפסוק "וימררו את חייהם... ובכל עבודה בשדה..." שמדובר כאן על תאוות הממון. אנו כבודדים סובלים ממנה את מרירות השעבוד, והיא בחינת שיעבוד מצרים. פרעה ומצרים רומזים אל הכח המתגבר על ישראל ומדמה ומטעה את האדם בתאוות ובמותרות. ומה סובלים הרודפים אחר תאוות הממון, שהם עבדים לעצמם. שבונים לעצמם בניינים גדולים כמו פיתוס ורעמסס למרר את עצמם בהם, וכך סובלים מרירות השעבוד.

ונשאלת השאלה, למה לו לאדם לשעבד את עצמו לרצונות חיצוניים בצורה כל כך עמוקה? איך יכול להיות שאנשים כה רבים יעשו דבר שנראה לא הגיוני בעליל? המעניין הוא שבסופו של דבר רובם המוחלט אפילו לא ממלא את הרצונות שבשבילם שיעבדו את עצמם?

אלא שיש "מעלה" אחרת, שהיא פועל יוצא מהשעבוד העצמי לאווירת התחרותיות הסובבת אותנו, והיא הגאווה, או בלשון עדינה היוהרה.

ואסביר: האדם לכוד בתוך מלכודת, על פני השטח הזחיחות לא מאפשרת לו הודאה בחסרונותיו, בעוד שמתחת לפני השטח האפסיות מתגברת, הפתרון הבלתי נמנע הוא להמיר את תנועת ההתפתחות האישית ממימד

העומק והעצמיות, למימד הרוחב החיצוני - להתעצמות בעיני החברה, שמתבטאת בשאיפה למעמד. למרות שבאופן אבסורדי היא גורמת לאדם להתדרדר לתהומות של שפלות. אותו אדם שהכריז שהוא שלם ואינו זקוק לדבר מוצא את עצמו משעובד לכל גחמה של החברה. הוא הופך להיות עבד נרצע של תשומת לב כדי שיוכל להמשיך להרגיש מלא.

הרב קוק אומר על הגאווה שכשהיא מגיעה לשיאה יוצרת היא תחושה מדומיינת של שלמות. האדם מרגיש שאינו מחזיק בשום דבר משמעותי לקבל מאחרים והכל נמצא כבר בידיו. וכדי למלא את תחושת הריקנות שיש בלעדיה מוכרחה היא (הנפש) למצוא את עולמה לא בקרבה פנימה כי אם בחוץ.

אבל חייבים אנו לומר שהגאווה המדוברת אינה גאווה קלסית שמפזרת אדנות על הסובבים אותה, לא על זו אנו מדברים. מדובר על משהו הרבה יותר עדין ואפילו נעים לאוזן. מדברים אנו על הגאווה שכאשר אדם שואל את חברו משכבר הימים במה הוא עוסק, חברו עונה בצורה שמאדירה את מעשיו. כפועל יוצא מזה כמעט כל עבודה בימינו נושאת תואר מאדיר, שתהיה לו לנושא המשרה סיבה להתגאות בה.

הפחד של האדם שלא יוכל לשאת את הבושה של חיים שנראים פשוטים בעיני אחרים היא הגאווה, או אפשר לומר שוב היוהרה שמסיטה את האדם מלהתפתח אל מימד העומק שלו - למצוא את מה שהוא באמת רוצה להשיג מעצמו ומחיו - אל התפתחות במימד הרוחב החיצוני שנראה בעיני החברה.

ובכל זאת יטען הטוען שבלעדי הדחף לכבוד עצמי ואלמלא האהבה העצמית של האדם לא יוכל העולם להתפתח. אם כל אדם יבטל את עצמו

בעיני החברה אז לא תהיה שאיפה להצלחה ומכאן שלא תהיה התפתחות. כמו שכתוב במסכת אבות פרק ד' "רבי אלעזר הקפר אומר: הקנאה, התאוה והממון מוציאים את האדם מהעולם", ומפרשים שם "בונים את העולם". אם כן איך העולם יעמוד ויתקדם בלי השאיפה לכבוד?

האמת היא שהסתכלות זו גם היא נכונה. וצריך להסביר, שהאהבה העצמית יכולה להיות גם כן קדושה ואידאלית ואותה נטייה שלילית לכאורה של האדם לאהוב את עצמו יכולה להיות הבסיס החשוב למטרות היותר נעלות.

וכיצד?

כדי לבין זאת נדבר על מידת הענווה כפי שהרב קוק מסביר אותה: "כשהאדם מקטין את עצמו ומתמלא ענווה הרי הוא מתקרב לעצמיותו הנקודתית ומרכז נשמתו מתגלה אליו בכל הוד תפארתה ומתוך אספקלרייתה יראה את כל ההוד העליון הנמצא בנשמתו" - כשאדם לא מחשיב את עצמו ומשקיט את הניסיון להראות ולעשות דברים כלפי חוץ הוא מתכנס מחדש לנקודה הכי עצמית שלו. ואז כאשר הדחף לצאת החוצה נרגע האדם יכול לזהות היטב "מה הוא רוצה", "למה הוא שייך" ומה ייעודו. ומתוך הנקודה הקטנה, שהיא עצמיותו האמתית, הוא יכול להביט אל האופקים הרחוקים בחייו. נמשיך ונאמר שכשהאדם מזכך את עצמו, מתקן את מידותיו ומחזק את רצונו הפנימי והעמוק, הוא יוצר נקודת משען חיובית בקרבו. הוא מרגיש בפנים טוב, וכך גם באופן אינטואיטיבי הוא יראה מבחוץ. אין לו לאדם לפחד שיאהב את עצמו. אדרבה ככל שהוא ישמח ברצונותיו, בעצמו, ויהיה חדור מוטיבציה וסיפוק אמיתי כך הטוב שבו יוכל לצמוח ולפרוח גם לעיני אחרים.

ועל זה גם נאמר בזוהר "מאן דאיהו זעיר - איהו רב" - מי שהוא קטן הוא גדול. כי רק ההקטנה מאפשרת את הגדילה הבריאה והמדויקת.

אבל מה לעשות עם האגו?

מול האהבה העצמית אין טעם להילחם פרונטלית כיוון שראשית היא חשובה, שבלעדיה אין אישיות אמיתית, ושנית, בגלל שהיא חשובה. אי אפשר להילחם מולה אלא צריך לטהר ולעדן אותה. לשנות ולעצב אותה מאגואיזם פראי לאהבת הנעלה שבי. הענווה אינה מחיקה עצמית. הענווה היא הכלי האישיותי הכי חשוב על מנת שהאדם לא יזייף את עצמו לדעת. מי ששומר על התמקדות בהבשלה של חייו ונשמתו לא זקוק לאישור האחרים על כך שהוא משמעותי. ובטח שלא מנסה להציג שלמות חיצונית מיופת. הצורה הזולה הזו של השלמות היא בשבילו סם מוות, מחסום מחשבתי שמונע את הנביעה העצמית.

למעשה אהבת האחר יכולה להשתלב עם האהבה העצמית. בכך שאפשר פשוט להרחיב את העצמי אם בתחילה העצמי הוא האישיות הפרטית בלבד. הזוגיות והמשפחה שוברים את קירות של העצמי הזה ומרחיבים אותו.

זה לא משל או מליצה זה הוא עניין שבתחושה. הפצע של הילד כואב לאביו ודמעות האישה זולגות מעיני הבעל. הוא לא כואב כי הוא צריך לוותר ממנו למענם, הוא כואב כי כואב לו בכאבם.

באותה מידה האישיות הפרטית יכולה להתרחב עד אין סוף. כל אדם זר יכול להיות חלק מאברי הנפש שלי. כך האהבה והוויתור לא יהיו בשם

המוסר והרחמים אלא בשם האהבה העצמית. אני דואג ומתמסר למי שהוא חלק ממני.

אמנם קשה לתאר זאת בפועל, במיוחד בחברה המודרנית, השואפת לחומריות וסוציומטיות, אך בעומק העניין צריך רק לאהוב את עצמך אבל מידי פעם להרחיב אותו בסובבים אותך.

עצם העניין הוא לא להיות עבד לאנשים הסובבים אותך, לגאווה שלוקחת ממך את עצמך. וגם מאידך לא למחוק את עצמך. אלא לתת אמון מלא ברצונותיך ורגשותיך הטובים, ולא לפקפק בהם. ובעזרת האמונה והידיעה שבכל איש ישראלי יש נשמה אלוקית, ובעזרת יציאה מהעבדות לחברה הסובבת אותו, ייצא מקרבו אור גדול.

שנוכה כולנו להיות בני חורין.

המאמר מבוסס על הספר "פסיכולוגיה של מעלה" מדברי הרב קוק.

יוצאים ממצרים? בא נעשה כסף על הדרך!

צחי דהן

אחד הדברים שנורא מלהיב אותנו ביציאת מצרים ובכלל בחיים שלנו זה עניין הממון והכסף, כמו שנאמר "ויצאו ברכוש גדול". עניין זה תופס מקום ביציאת מצרים גם לפני היציאה עצמה, שם "שאלו" בני ישראל כלים מכלים שונים מהמצרים ללא כוונה להחזיר. גם לאחר מכן בקריעת ים סוף שלאחריה נפלט כל שלל המצרים למרגלותיהן של בני ישראל ובכך נתעשרו בעושר גדול.

ונשאלת השאלה, מה החשיבות ומדוע מתעסקת התורה בכסף הרי אנו יודעים שכסף זה דבר גשמי ובעייתי, כמו שכתוב לגבי מלך "וְכֶסֶף וְזָהָב לֹא יִרְבֶּה לוֹ מְאֹד". ועוד רואים אנו בגמרא במסכת ברכות שהקב"ה אומר למשה "דבר נא באזני העם", ואין "נא" אלא לשון בקשה, זאת אומרת שהקב"ה מבקש ממשה שיצווה את בני ישראל לשאול מהמצרים כלי כסף וכלי זהב, ושוב נשאלת השאלה מה העניין של בקשה זאת?

עונה הגמרא כדי שלא יאמר אברהם אבינו: "ועבדום וענו אותם קיים בהם ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, לא קיים בהם".

והקשו המפרשים: האם רק משום החשש שמא יאמר אותו צדיק "ועבדום וענו אותם קיים בהם ואחרי כן יצאו ברכוש גדול לא קיים בהם" הוציאנו הקב"ה ברכוש גדול ממצרים?! האם בלא חשש זה לא היה הקדוש ברוך הוא מקיים הבטחתו שהבטיח לאברהם?! הרי הקדוש ברוך הבטיח, אז הוא ודאי יקיים בלי שום קשר לחשש שמא אברהם אבינו יטען טענה!

ונבאר זאת במשל: נער אחד מבני העניים ביקש פרנסה לעצמו. מה עשה? הלך והשכיר עצמו לשוליית נפח אצל אחד מנפחי העיר, התייגע הנער והשקיע בעבודתו בסמוך למפוחים הגדולים ולתנורים הלוהטים, ובסוף החודש הראשון התייצב ברננה לקבל את שכר פעולתו. הוציא המעסיק שטרות כסף מכיסו והושיטם אל הנער, אולם ידו נותרה מושטת באוויר. הנער נענע בראשו וסירב לקבל את השטרות. הביט הנפח בפני הנער בתימהון וביקש הסבר לסירוב, והנער אמר: "מה אעשה בניירות אלה?! חפץ אני בכסף, במטבעות מצלצלות ובורקות, בכסף אמיתי ולא בפיסות נייר!" כל כמה שניסה הנפח להסביר לנער כי אין שום הבדל בין השטרות למטבעות וכי שווים זהה לחלוטין הנער נותר בסירובו.

ראה בעל הבית כך ושלח את עוזרו לקרוא לאבי הנער. התייצב אבי הנער לפניו ובעל הבית שטח בפניו את טענותיו: "שטרות מעולים מבקש אני לתת לבנך והוא מסרב לקבלם, מה אעשה?" התבונן בו האב בעיניים פיקחות ואמר: "אחי, אמת אתה דובר, השטרות שאתה מבקש להעניק לבני טובים ומעולים הם ואילו הייתי אני במקומו הייתי לוקח אותם ברצון. אולם מה נעשה והבן שכלו קטן? אין הוא מבין בערכם של השטרות, ועבורו רק למטבע מתכתית ובורקת "כסף" ייקרא? תן לו את שכרו במטבעות כי רק בהן הוא רואה כסף!"

והנמשל: כאשר נשתעבדו ישראל במצרים הייתה כוונת הקב"ה בכך להועיל להם ולהיטיב עימם עד מאוד. וכאשר הבטיח לאברהם אבינו "יצאו ברכוש גדול", הייתה כוונתו על הרכוש הרוחני לו יזכו בצאתם ממצרים, בקבלת התורה, בכניסתם לארץ ישראל, ובנוחלים את העולם הבא. וכמאמר רשב"י: "שלוש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל וכולם לא ניתנו אלא על ידי ייסורין".

כל כוונת מאמר הגמרא - "שמא יאמר אותו צדיק" - אינה מכוונת אלא כלפי היוצאים ממצרים עצמם, שכן כאשר יצאו ישראל ממצרים עדיין לא עמדו על עוצם טובת הקב"ה עימם. אשר על כן אומרת הגמרא: "ועבדום ועינו אותם קיים בהם. ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, לא קיים בהם". כלומר אמר אברהם אבינו לפני הקב"ה: "אמנם אני מבין היטב את מהות השכר, אולם כלפי אותם עובדים שעבדו עבודה קשה והתענו תחת יד המצרים, קיים החשש שלפי קוצר דעתם לא יבינו את מהות הרכוש הרוחני שהקב"ה מעניק להם. ויטענו: היכן הרכוש? היכן ההבטחה הגדולה? ועל כן זיכה אותם הקב"ה גם ברכוש גשמי ובעושר רב, לפי דלות שכלם וקוצר דעתם.

ניקח עוד דוגמה. אבא שיבוא לילדו הקטן ויציע לו מאה שקלים או סוכרייה על מקל ברור לכל שהילד יבחר בסוכרייה למרות שבמאה שקלים יכול הוא לקנות מאה סוכריות. הוא לא מבין מה עושים עם השטר הזה, הוא לא מבין את חשיבותו לעומת הסוכרייה שפשוט מכניסים לפה ואוכלים.

לכן צריכים אנו לדעת ולהבין שהרכוש הגדול הוא לא הכסף. הכסף ניתן משום שלצערנו יש לנו ראייה מצומצמת ואנחנו כמו אותו ילד שרוצים את הסוכרייה. אך בסופו של דבר הרכוש הגדול האמיתי הוא רוחני ונשגב הרבה יותר. מדובר על קבלת התורה, הפיכתנו לעם סגולה, הכניסה לארץ ישראל וכו'.

יזכנו האל להסתכל תמיד בראיה מורחבת, ולדעת שכסף זה רק אמצעי ולא יותר, אז שבעזרת ה' נזכה גם אנו ברכוש רוחני גדול!

”מסובין בבני ברק”

אבישי גזי

”מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסובין בבני ברק והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית”.

גדולי התנאים, מגדולי חכמי ישראל שבכל הדורות, יושבים יחד ועוסקים בסיפור יציאת מצרים בליל פסח. כמה כסף היינו מוכנים לשלם כדי לזכות ולהצטרף לליל הסדר שכזה.

שתי שאלות מרכזיות עולות לנו ממאמר זה:

- א. מדוע באו תלמידיהם להודיע להם על זמן קריאת שמע של שחרית?
- ב. מדוע באים כל התנאים לרבי עקיבא לבני ברק, והרי ידוע שרבי עקיבא היה תלמידם?

כדי להשיב על השאלה הראשונה עלינו לדעת כי באותה תקופה עם ישראל היה שרוי תחת שלטון הרומאים שרצו להעביר יהודים על דתם ולא הרשו לעסוק בעבודת ה'. לכן היו צריכים התנאים לשבת במסתור ולקיים את מצוות סיפור יציאת מצרים בהיחבא. זו הסיבה שלא יכלו לראות את אור השמש, מכיוון שישבו במסתור, והיו זקוקים לתלמידיהם שיודיעו להם שהגיע זמן קריאת שמע.

כעת נותר לנו לברר מדוע באו כולם לרבי עקיבא לבני ברק?

כדי לנסות ולהבין נציין מעשה שהובא בסוף מסכת מכות. אחרי חורבן בית שני הלכו רבן גמליאל, רבי אלעזר בן עזריה, רבי יהושע ורבי עקיבא וראו את בית המקדש חרב ושועל יוצא מבית קודש הקודשים. החלו שלושתם לבכות ורק רבי עקיבא צוחק. שאלו את רבי עקיבא מדוע אתה צוחק? וענה להם שיש קשר בין נבואת החורבן של בית שני לנבואת הגאולה ובנין בית המקדש השלישי, ולכן בטוח הוא בגאולה הקרובה ועל כך צחק. חכמי הדור השיבו לו "עקיבא ניחמתנו, עקיבא נחמתנו".

כעת נבין מדוע באו החכמים אל ביתו של רבי עקיבא. הם באו אליו כדי שיחזק אותם ויתן להם עידוד. הם הגיעו לבני ברק כדי שרבי עקיבא יזכיר להם שיציאת מצרים זה לא סיפור שהיה פעם ונגמר. יציאת מצרים זה משהו שאנחנו חווים כל יום. רק דמות כמו רבי עקיבא מסוגלת לנחם את הדור ולתת לו כח וחוסן רוחני להחזיק מעמד מול השלטון הרומאי האלים והחצוף. רק הוא יצליח להפיח את תקוות הגאולה מתוך המחשכים ועמקי שאול.

בעיקר בפסח מדגישים את הענין שבכל דור ודור יש מישהו שרוצה להוציא אותו לגלות מארצנו, אם זה אדם או אם זה יצר הרע, וצריכים אנו, כמו רבי עקיבא, להסתכל על התמונה הכוללת, שנכון שעכשיו אני נמצא בגלות כל שהיא, אבל עתיד הקב"ה להוציא את כולנו לחירות ונזכה להתגבר על כל אויבנו.

יש עוד עניין בסיפור, שזו העיר בני ברק. וידוע כי חז"ל לימדו אותנו שמבני בניו של המן ישבו ולימדו תורה בבני ברק. בעיר זו יש כח מיוחד להעלות את המציאות הלא-טובה אל הטובה.

יהי רצון שבעזרת ה' הכול יתהפך לטובה, וכפי שבני בניו של המן הרשע, שרצה להשמידנו, ישבו ולמדו תורה כך עתיד הכול להתהפך לטובה.

א-ל אל ישראל אהרון מיכאלוב

בחודש ניסן היתה ראשית צמיחת גאולתנו...

עם ישראל יוצא ממצרים ומיד מתחיל תהליך ארוך מאוד של בניה. הוא הופך להיות עם. הוא משתחרר משעבוד ועבדות רוחניים (מ"ט שערי טומאה) וגשמיים, נפשיים ופיזיים. הולך מעט במדבר, חוצה את ים סוף, ואז... ואז כביכול הכל נתקע. כי הוא מבין שהוא יוצא מעבדות מצרים אבל נכנס לעבדות ה' (כמו שאנחנו אומרים בהלל "הללו עבדי ה'"), יצאנו מעבדות אחת ונכנסו לעבדות אחרת. אז מה הרווחנו?

התפיסה הזאת גורמת לעם להתפלג בכל הזמן שהם נמצאים במדבר ואפילו אחרי. הדבר היחיד שיכול להוציא אותם מזה וישנה את דעתם זה תהליך ארוך של 40 שנות לימוד. תהליך של הליכה במדבר כאשר בתקופה זו הם חווים ניסים שלא מהעולם הזה. המן - לחם מן השמים - בא להם כל בוקר כמו שליח פיצה מדוייק. המים מגיעים מבארה של מרים, וזורמים לכל אחד ליד האוהל. העננים מגנים והבגדים שלהם נשמרים. השלו מגיע מוכן ובלי שום טירחה, נשאר לו רק לומר "תאכל אותי"... מה עוד צריך? אלו היו החיים הטובים...

ואז זה קורה. קבלת התורה בהר סיני - הדובדבן שבקצפת. הם משתחררים רשמית מעבדות אחת ונכנסים לעבדות שניה.

אחרי 40 שנה של תהליך תפיסתי המחדיר את המעבר המהותי מעבדות לעבדות נופל להם האסימון... הם מבינים שהעבדות שהיתה להם במצרים

שונה בתכלית מעבודת ה'. עבודת מצרים מעוררת את היצרים והפנטזיות הגשמיות של האדם שנגמרות בשלב כלשהוא. מנגד, עבודת ה' היא דרך חיים מעולה, כי אם משלבים בין היושר הטוב והמצפון שבאדם לבין "עבודת ה'" אזי מקבלים אדם עם סיפוק אינסופי ויחיד במינו.

ואז... אחרי 40 שנה במדבר ואינסוף ניסים עליות וירידות, עם ישראל מתחיל לראות את מה שהוא זרע בעבודת ה' שלו בצורת התורה בדרך החיים שלו.

וגם אנו בדורנו זוכים לארץ ישראל, שהיא "ראשית צמיחת גאולתנו". מה שאומר שאנחנו כיום נמצאים לקראת סוף תהליך הגאולה. נשאר לנו הכנות אחרונות לביאת הגואל בעז"ה.

כדי לחדד את הקשר בין שעבוד מצרים לבין הגאולה והכניסה לארץ ישראל נציין מדרש חז"ל העוסק בניסי קריעת ים סוף. בשעה שרצה הקב"ה להטביע את המצרים בים בא השר של מצרים לפני הקב"ה ונשתטח לפניו ואמר לו "ריבונו של עולם, במידת הרחמים בראת עולמך, למה אתה רוצה להטביע את בני? מיד הקב"ה כינס את כל פמליא של מעלה ואמר להם "דונו ביני ובין עוזא שר של מצרים. התחילו כל שרי האומות ללמד סגוריה על מצרים. ראה את זה מיכאל ורמז לגבריאל, מיד טס גבריאל בטיסה אחת למצרים ושמט לבנה עם הטיט ותינוק אחד יהודי היה שקוע בבניין עם הלבנה, ובא ועמד עם זה לפני הקב"ה ואמר "ריבונו של עולם כן שיעבדו את בניך". מיד ישב עליהם הקדוש ברוך הוא במידת הדין וטבעם בים סוף.

אז מה אנחנו למדים מהסיפור הזה? אפשר לראות שבהתחלה המלאכים הסתכלו בצורה שטחית כביכול, ורצו שלא יטבעו המצרים בטענה שגם הם

בריותיו של הקב"ה. אך אחרי שגבריאֵל מראה להם את הדבר המזעזע עם
התינוק הם מבינים.

כמובן שאנחנו רחוקים מלהיות מלאכים, אבל גם אנחנו כיום בארץ ישראל
חייבים להסתכל בצורה יותר עמוקה ולהבין שארץ ישראל לעם ישראל
בלבד מכל הבחינות. ולא להיגרר לדעות אחרות שהם תוצאה של עבדות
מצרים הגשמית. כי יש אנשים שזכו לצאת מגלות מצרים, אך עדיין לא
הצליחו להוציא את הגלות מקרבם.

בעזרת ה' שנזכה להעריך את הדרך שכבר עברנו, בתהליך הגאולה ונזכה
לראות את הגאולה השלמה במהרה בימינו, אמן.

רעבים אך בחיים

אור נחום

צמד המילים "השגחה פרטית" הפך מזמן למטבע לשון עממית. השאלה היא, בעצם מה זה השגחה פרטית?

השגחה פרטית הוא אחד הרעיונות המרכזיים ביהדות הקובע כי הבורא משגיח על הבריאה אותה ברא ומספק לה את כל צרכיה, הן בדרך נס והן על פי דבר הנראה לכאורה כדרך הטבע.

אחת מהדוגמאות הבולטות לכך היא השגחתו של ה' על משה רבנו. הרועה הנאמן היה כבד פה וכבד לשון, כמו שנאמר [שמות ו, ל]: "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְפָנָי ה' הֲאֵנִי עֶרְבַל שְׂפָתַיִם וְאֵינִי יִשְׁמַע אֵלַי פְּרָעָה", והמדרש מרחיב לתאר לנו כיצד זה קרה.

כאשר היה משה ילד קטן הוא גדל בבית פרעה. ישב פרעה בין שרי מצרים וחרטומיה ועל ברכיו ישב משה. פתאום משה נטל את הכתר מעל ראשו של המלך והניחו על ראשו הקטן. אמרו החרטומים לפרעה: "דע לך יראים אנחנו שילד זה יטול את מלכותך וימלוך במקומך!!!" אחד משרי מצרים היה יתרו. הוא גם ישב שם והוא ביטל את דברי החרטומים: "שמעו לי, רק מעשה ילדות עשה ילד זה, אין בו דעת ואין בכך איום על המלך". "אם יש לו דעת או לא נוכל לבדוק" אמרו החרטומים! הביאו שתי קערות, באחת מהן הניחו דינרי זהב ובקערה השנייה הניחו גחלים לוחשות. הם אמרו אם יושיט הילד את ידו לזהב זה סימן שיש בו דעת ואז נהרוג אותו. אך אם יושיט ידו לגחלים זה סימן שאין בו דעת ונניח לו. הניחו את הקערות לפני משה והוא שלח ידו אל הקערה אשר בה היו מונחים דינרי הזהב. מיד בא המלאך גבריאל והזיז את ידו לקערה השנייה אשר בה הגחלים. משה נכווה

מחוס הגחלת, וכדי לקרר את ידו הוא הכניס אותה לפיו, ואז נכוותה גם לשונו, ומאז היה משה רבנו כבד פה וכבד לשון.

בסיפור זה רואים אנו את ההשגחה הפרטית שהיתה למשה רבנו, כי ללא המלאך גבריאל, שהזיז את ידו של משה מן הזהב, היו הורגים את משה, והיינו מאבדים צדיק יסוד עולם, שעליו נאמר "וְתַחֲסְרְהוּ מְעַט מְאֻלְהִים", ואם הוא לא היה גואל אותנו אז יכול להיות שעד היום היינו עבדים במצרים.

טוב, זה משה רבנו, בטח יש עליו השגחה פרטית, אך מה עם אנשים פשוטים כמונו? האם גם לנו יש השגחה פרטית?

הנה מעשה שקרה לאחותי ולי כשהיינו קטנים, אני הייתי בן 10 לערך ואחותי בת 8. הסתובבנו ברחוב דיזינגוף בתל אביב עם דודה שלנו. הגיעה השעה 3 ונהיינו רעבים. חיפשנו מקום לאכול, נכנסנו אל הבורגראנץ' ושאלנו אותם אם יש להם תעודת כשרות. המוכר ענה שאין להם ואנו יצאנו והמשכנו לחפש מקום שנוכל לאכול בו. אחרי רבע שעה אנחנו שומעים פיצוץ אדיר שהרעיד את כל תל אביב. כולנו היינו מבוהלים. חיפשנו טלפון ציבורי וישר התקשרנו לאמא שלנו שעובדת בתל אביב לברר מהיכן הפיצוץ הזה. אמא סיפרה שגם היא שמעה את זה והדליקה את הרדיו כדי להתעדכן. בחדשות דיווחו על מחבל מתאבד שפוצץ עצמו באותו סניף של בורגראנץ' שהיינו בו לפני כן. ה' ישמור, מה היה קורה אם לא היינו שומרים כשרות?

אגב, באותו פיגוע נהרגו 13 בני אדם זיכרונם לברכה ונפצעו 125!. יהי רצון שה' ישלח רפואה שלמה לכל הפצועים, ויקום דמם של ההרוגים.

אז ניראה מישהו אומר שאין אלוהים והשגחה פרטית!

בעזרת ה' שנזכה כל יום לראות את הניסים שעושה איתנו הקב"ה ואת ההשגחה הפרטית שלו עלינו! אמן.

כי בעבור זה עשה ה' לי!?

איציק אדרי

במשנה [פסחים קטז] מובא: "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים". חיוב זה נלמד מן הפסוק "בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים" ועוד נאמר "ואותנו הוציא משם".

אז נכון, אנחנו באמת שמחים בליל הסדר, אנחנו קוראים את ההגדה בכוונה, שותים בהיסבה ואוכלים מרור, אבל השאלה המתבקשת היא האם מישהו מאיתנו באמת מרגיש כאילו הוא עצמו יצא ממצרים? האם יש מישהו שבליל הסדר, כאשר הוא יושב מסביב לשולחן ערוך כיד המלך, עם המזגן מעליו ועם כל משפחתו מסביב, האם יש מישהו שבאמת מרגיש כאילו זה עתה הוא נגאל משיעבוד מצרים?

אין ספק שהחיוב הזה קשה מאוד ליישום עד כמעט בלתי אפשרי, ולכן ננסה להביא נקודת מבט אחרת לגלות וגאולה, נקודת מבט שעל פיה ייתכן ונוכל לקיים את הציווי במלואו.

כידוע, במצרים היה לנו עינוי כפול. עינוי גשמי ועינוי רוחני. העינוי הגשמי בא לידי ביטוי בעבודת פרך ודיכוי. שש מאות לבנים ליום, זוהי המכסה שהיה על כל יהודי למלא. רבים הסיפורים והאגדות על עבודות הפרך שהיו עושים היהודים במצרים, על התנאים הקשים ועל המשטר הנוקשה.

בנוסף לכל אלה היה שם גם שיעבוד רוחני. עם ישראל היה נתון במצרים למכבש תרבותי עצום. המצרים עשו ככל שביכולתם על מנת שהיהודים יהפכו להיות כמוהם. "וירעו אותנו המצרים" - עשו אותנו רעים כמוהם.

חז"ל כתבו שעם ישראל היה נחשב במצרים "כעֹבֵר בְּמַעֵי אֵימֹו" - כמו שלעובר אין חיים משלו, הוא אוכל מה שאימו אוכלת, נושם דרך אימו. כך גם המצריים ניסו לעשות לעם ישראל. העם היה במצב רוחני כל כך ירוד עד שמלאכים שאלו "מה נשתנו אלו מאלו?"

והנה החל לו תהליך הגאולה, לאט לאט החלו להתהפך היוצרות. משה רבנו מגיע בשליחות הבורא אל פרעה ודורש ממנו "שלח עמי ויעבדוני". כידוע פרעה מסרב ומוכה, מכה אחר מכה. אט אט החלה רוחו של פרעה להישבר וקומת ישראל נזקפה. לפתע המצריים החלו לפחד מאיתנו, הקלו במעט את העול ואז סוף סוף "בראש השנה בטלה עבודה מאבותינו".

מאז, במשך חצי שנה כל מה שעם ישראל עשה זה ליהנות מהחופש, מהמנוחה שכל כך לא היו רגילים לה. במשך חצי שנה היו אדונים לעצמם, הרגשה שטרם חוו בעבר, רואים בעונש המצריים וחוזים בנקמת ה'.

והנה לאחר חצי שנה, בא משה רבנו לעם ישראל ומתחיל לעוררם לקראת היציאה ממצרים. מודיע לבני ישראל שבקרוב כבר לא יהיו חופשיים מכל עול וחיי הבטלה יפסקו. בקרוב מאוד הם יקבלו את התורה הקדושה עם כל המצוות הכלולות בה, בקרוב מאוד הם ינחלו את ארץ הקודש ויבנו בה את בית הבחירה - בית המקדש.

כאן נחצה העם, כאן נכנס לתמונה השעבוד הרוחני הטמא והמחולל שחלחל ללבבות ישראל, הריקנות הרוחנית שהיתה מנת חלקם השפיעה על חלקם, והם אמרו לעצמם "מה רע כאן?? מה אנחנו צריכים עכשיו תורה על הראש? תרי"ג מצוות?? מה יתן לנו ללכת עכשיו במדבר ולהגיע אל איזה ארץ שוממת. בואו נישאר פה, נחיה חיי הוללות, בלי חובות, בלי לתת דין וחשבון לאף אחד והכי חשוב נהיה חופשיים מכל עול - רוחני וגשמי.

ואכן הם נשארו שם, ה' שמע לקולם ומילא את רצונם. הם נשארו במצרים לנצח. הם מתו שם בשלושת ימי האפילה שבמכת חושך [שמות י, כב]. ועליהם מרמזים בהגדה בתשובת הבן הרשע: "אילו היה שם - ודאי חפץ היה בחיי הפקרות, ולפיכך לא היה נגאל".

ומאידך, היו כאלו שהבינו שחירות מעבדות ומשעבוד אך מובילים לחיי בטלה ריקניים, אינם המטרה ואינם הייעוד. אותם אלה הבינו שהחירות הרוחנית חשובה לא פחות ואף יותר מהחירות הגשמית. הם השכילו להבין שהגאולה שגאל אותנו ה', אינה בשביל שנחיה חיים ריקים מתוכן, אלא היא עוד שלב המאפשר את היותנו עובדי ה' באופן מלא, מקיימים מצוותיו ודבקים בו. הם אלו שיצאו ממצרים ביד רמה כפי שמתאר הכתוב. הם אלו שזכו לניסי ניסים ולמעמד מתן תורה. הם אלו שזכו להבין ולראות שאפשר לשלב חיים גשמיים (שליו, מן) ורוחניים גם יחד.

כאן נמצאת נקודת המפתח ביכולת שלנו לקיים את הציווי שבראשית המאמר "בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים". בחירה זו, שעשו הנבונים בעם ישראל עומדת בפני כל אדם בכל דור ודור.

האדם הוא זה שמחליט על גורלו. האדם הוא זה שמחליט אם כל שאיפותיו בחיים זה וילה בקיסריה ופרארי בחנייה, האם שיא שאיפותיו זה לחיות חיי מותרות נטולים כל עול רוחני, האם בכך יסתפק ולהם יערוג, או שיפקח את עיניו כמו אותם אלו מעם ישראל וידע שכל המותרות והתנאים המשופרים אינם אלא אמצעי ולא מטרה!! והעיקר הוא היותנו עובדי ה' בתמימות, ההולכים אחרי הקב"ה בביטחון מופלא ומתוך כך זוכים לברכתו הרבה.

מבחינה זו, חייב כל אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים. יכול וחייב כל אדם לבחור ברוחניות ולא בגשמיות. צריך כל אדם ללמוד מאותו חלק בעמנו היקר שבחרו לוותר על חיים מושלמים ומלאים בכל טוב (כביכול), ולצאת למסע מלא בקשיים ואתגרים. ישכיל וידע כל אדם שאלה שבחרו להישאר "שם" איבדו את שני העולמות, ואלה שהלכו אחר בוראם, למרות כל הקשיים, זכו לשני העולמות יחד!

האמת כל כך יקרה, שצריך לעמול כדי לזכות בה. לא מקבלים אותה על מגש של כסף אך היא שווה הרבה יותר מזהב.

בעז"ה שנוזכה כולנו להיות מאותם אלה שבחרו באמת. שלא נפחד לצאת למסע, ומתוך האפלה והקשיים שבדרך יושפע עלינו שפע רב מאיתנו יתברך!

חג כשר ושמח!

דינים ומנהגים לליל הסדר

יהודה קפלן

ליל הסדר הוא הלילה הקדוש והמשומר מששת ימי בראשית להצלת עם ישראל. וצריכים אנו להתבונן על קדושת הלילה הקדוש הזה.

אמרו בזוהר הקדוש שבלילה זה יש שמחה בעולמות העליונים, והמלאכים גם עם פמליא של מעלה מקשיבים לשירות ותשבחות של ישראל וגאולת הרחמים מתעוררת, ולכן צריך שישמח על כל מצווה שזוכה לקיים בלילה זה כמוצא שלל רב. צריך שיתן את ליבו לכוון על כל מצווה שיקיימה כתיקונה, ויהיה זהיר לאכול כל מאכל כשיעור הדין. וימנע עצמו מדברים בטלים מתחילת הסדר עד סופו.

בשביל שנוכל לקיים את הסדר כהלכתו אציע בפניכם כמה טיפים לליל הסדר כשר פשוטו כמשמעו [הדברים נלקטו מהספר "פסח מעובין"]:

אחרי שבאים מבית הכנסת יסדר בעל הבית את הקערה לפניו כדי שחלילה לא יעבור על המצוות. מומלץ לקחת קערה רחבה שתכיל את כל הסימנים. מכיוון שאנו לא יודעים סודן של דברים אנו מניחים ע"פ הסדר שלימדו אותנו רבותינו ומכוונים לכך שיהיו כל מעשינו לשם שמים.

לאחר שעסקנו מעט בקערה, נסביר קצת על טעמי המצות. כידוע לוקחים שלוש מצות. במצה הראשונה אנו מקיימים מצוות אכילת מצה. במצה האמצעית מקיימים שתי מצוות - יחץ ואפיקומן. במצה השלישית מקיימים את מצוות כורך, זכר להלל הזקן נשיא ישראל, שהיה כורך פסח מצה ומרור לקיים מה שנאמר על מצות ומרורים יאכלוהו.

צריכים לזכור שמברכים "על אכילת מצה" ולא "לאכול מצה", ואחד מהטעמים לכך הוא שבעל הבית מוציא בברכה זו גם את האחרים.

והחידוש בזה הוא שאולי ברור לכולם שבכל ברכה צריך בעל הבית לכוון להוציא את כולם ידי חובה, אלא שלשון "לאכול" משמע שבורא עולם צווה רק על בעל הבית עשיית מנהג זה, בעוד שלשון "על" משמעו שבורא עולם צווה אותו לעשות מצווה זו גם עבור המסובים האחרים. אשרי כל בעל בית שזכה לעשות מצווה זו.

לאחר שראינו כמה טיפים ומעלות על ליל הסדר, על הקערה וכמה מטעמי המצוות (מקווה שלא חפרתי לכם יותר מדי) אציע בפניכם פירוש יפה על הזרוע שאנו נוטלים. שימו לב חברים, רבנו יעקב בעל הטורים כותב בשם חז"ל שהוא זכרון לזרוע הנטויה. יש טעם נוסף, שהזרוע הצלויה באה כזכר לקרבן הפסח. אמנם קרבן פסח היה טלה אך אנו מפחדים שמא יחשבו שאוכלים קרבן פסח בימינו ולכן משנים ולוקחים זרוע של עוף. ועוד יש בזה רמז לשבירת גאון מצרים, ויש סמך לזכרון כדבר [יחזקאל ל, כא] "את זרוע פרעה מלך מצרים שברתי".

וכעת, כל מה שרציתם לדעת על החרוסת ולא העזתם לשאול + מתכון לחרוסת שיסדר לכם את שולחן החג.

דבר ראשון עושים אותה עבה. אתם בטח שואלים את עצמכם למה עבה? הסמיכות של החרוסת רומזת לטיט, ואחר כך מדללים אותה בין אדום זכר לדם, אותו דם של יהודים פצועים והרוגים שנפגעו בעת הכנת הטיט.

אחר כך יש כאלה שמוסיפים דברים זכר למרור, ולסיום מכניסים קנה של קינמון וזנגביל כדי שיהיה חוטים קשים זכר לתבן שהיה בטיט.

בחרוסת מכניסים תפוחים, זכר לפסוק "תחת התפוח עוררתיך", והפירוש הוא שהיו בנות ישראל יוצאות לשדה במצרים ויולדות שם בלא עצב את בניהם כדי שלא יכירו בהם המצרים ולא ישליכו אותם ליאור. יש מוסיפים אגוזים על שם "על גינת אגוז ירדתי". וכן תאנים, זכר לפסוק "התאנה חנטה פגיה", תמרים זכר לפסוק "אעלה בתמר", רימונים זכר לפסוק "כפלח הרמון רקתך", ושקדים על שם ששקד הקב"ה על הקץ.

לא נגענו בכל המאכלים ובכל המנהגים של ליל הסדר, כי יכלה הזמן והמה לא יכלו, אלא נגענו רק על קצה המזלג.

יהי רצון שבזכות דברי הקודש הללו נזכה לקיים את ליל הסדר כהלכתו, שהקב"ה יחשב לנו את הקץ ויוציא אותנו משעבוד לגאולה. יהי רצון שנזכה לקיים את מאמר זה, ונזכה לצאת משעבוד לגאולה, ונזכה לגאולה עד פסח הקרוב שיהיה חג שמח וכשר פשוטו כמשמעו.

כוחה של סטייה קטנה

יותם יוספטל

חז"ל אומרים שאין שום דבר מיותר בתורה, ולכל דבר שכתוב יש את הפשט, אבל יש גם את הפירוש העמוק יותר, המעניין יותר... שמדבר אל כל אחד ואחד מאיתנו בחיי היום יום...

בפרשת בא מביאה התורה את מצוות שחיטת קורבן פסח "ושחטו אותו כל קהל עדת בני ישראל בין הערביים" [שמות יב, ו].

אנחנו שחיים בעולם ללא בית מקדש עלולים להגיד - "זה לא קשור אלינו, יאללה דפדף למצווה הבאה...".

כולנו קוראים את הפסוק וחושבים ש"בין הערביים" זה שעת הדמדומים. אבל לא, מקריבים את קורבן פסח לאחר קורבן תמיד, שזמנו מתחיל מחצי שעה אחר חצות היום, וכאשר חל פסח בערב שבת אז אכן מקריבים אותו כשעה וחצי אחר חצות היום. אך גם בשנה רגילה לא מקריבים את הפסח בשעת השקיעה אלא הרבה לפני כן.

הציווי הפשוט הוא בשעת בין הערביים, והמפרשים אומרים שהגדרת בין הערביים היא משעה שהשמש נוטה לכיוון מערב. כאמור לעיל, מעיקר הדין מותר להקריב את הפסח כבר מאז, וזה בא ללמדנו שההתחלה היא המפתח לכל מטרה...

נבאר את זה עם משל...

תתארו לכם אונייה שטה באוקיינוס הגדול. הקברניט יודע שבשביל להגיע למחוז חפצם הם צריכים לשוט בכיוון מסויים, לכן הוא כיוון את האונייה עפ"י המצפן למיקום המדויק. מאחר והוא הקברניט ויש לו הרבה דברים לעשות, הוא פקד על אחד מהמלחים לאחוז בהגה ולשמור על נתיב האונייה. לאחר מספר שעות הקברניט בא לבדוק מה שלום נתיב האונייה, והזדעזע לראות שמחט המצפן לא במקום המדויק אלא "מגרדת" אותו. התעצבן הקברניט על המלח שלא עשה כפי שהורה לו, אבל המלח לא הבין למה הקברניט כועס הרי המחט זזה טיפה, וכמעט שאי אפשר להבחין בזה. משהקברניט נרגע הסביר למלח למה כעס: כאשר לוקחים חץ וקשת ויורים על מטרה במרחק של מטר אז סטייה קלה של מ"מ לא תהיה משמעותית, אך אם יורים לכיוון מטרה במרחק של 100 מטר הרי שאפילו סטייה קלה של מ"מ החץ יפגע רחוק מאוד מהמטרה. קל וחומר בהפלגה בים, שם המרחקים גדולים הרבה יותר.

ואכן כל דרך טועה מתחילה בסטייה קטנה ובלתי מורגשת. הצעד הראשון כמעט מקביל לדרך הישר, השני קצת פחות, השלישי הרבה פחות, עד לניתוק מוחלט ואיבוד הדרך. וזה מה שקורים היום בשם "המדרון החלקלק".

כך גם אצלנו אנו צריכים להשתמש ב"מצפן" האמיתי, שהוא התורה וגדולי ישראל בכל דור שבלעדיהם אנחנו אבודים. המצפן הזה נדרש לכל אחד כלפי עצמו, וקל וחומר שהורה צריך לדעת איך לכוון ולחנך את ילדיו לפי רצונו יתברך כבר מקטנותם ללא שום סטייה מדרך הישר.

רעיון דומה מביא הרב נבנצל בספרו "שיחות לספר שמות". הרב מביא את המחלוקת בין המפרשים על הזמן של הקרבת קורבן פסח.

לדעת רש"י: מחצות היום ואילך, ולדעת האבן עזרא: כשעה ושליש מהשקיעה ועד שמחשיך. האבן עזרא מודה שאין אפשרות ש"כל קהל עדת בני ישראל" יוכלו לשחוט את קורבנותיהם בזמן קצר כל כך, כי לא ניתן לבצע בו את במצווה. וניתן להבין זאת בדרך רמז. התורה רוצה לרמוז לנו כאן שבמצוות הפסח הובדלו בני ישראל מטומאת מצריים - לעבודת ה'. זמנה האמיתי של המצווה שבני ישראל שוחטים את אלוהי מצריים הוא על גבול היום והלילה.

זה בא ללמד אותנו שהמעבר בין טומאת לקדושה מאוד דק, ואם מאחרים את הזמן מפספסים. לכן צריך זהירות שלא לעבור את הגבול לכיוון הלא נכון.

יהי רצון שנוזכה ללכת תמיד לפי ה"מצפן" האמיתי שלנו. ולא נסטה מדרך הישר, ונוזכה להדבק אל ה' יתברך...!!

חג שמח!

לילה אחד ודי?!!

מאור עטיה

אם נסתכל על חג הפסח נראה שהוא שונה משאר החגים. בכל החגים אנו רואים שרוב המצוות העיקריות מתקיימות ביום ולא בלילה כגון לולב בחג הסוכות, שופר בראש השנה וכדו', ואפילו בפורים למרות שקוראים גם בלילה את המגילה עדיין מזכירים לנו שהמצווה העיקרית היא קריאת המגילה ביום. אך בפסח המצווה העיקרית זה ליל הסדר - מצווה שנעשית בלילה דווקא!

ועוד דבר, בחג הסוכות רואים שכל ימי חול המועד יושבים בסוכה מקושטת, מנענעים בלולב, שמחים את שמחת בית השואבה ואז לקינוח יש לנו עוד את ההרקדות של שמחת תורה. מה שאין כן בפסח - אחרי כל העבודות הניקיונות והסידורים לחג מגיע בסך הכל ערב מפוצץ מאוד (תרתי משמע) אך כל ההתלהבות היא רק בלילה אחד, ולאחריו בשאר ימות החג אין שום דבר חדש, שום דבר מעניין, הכל רגיל, חוץ מזה שלועסים קרקרים במשך שבעה ימים...

אז מה בעצם כ"כ מיוחד בערב פסח?

בגמרא [ברכות דף ט] כתוב: אמר ר' אבא הכל מודים כשנגאלו ישראל ממצרים לא נגאלו אלא בערב, וכשיצאו לא יצאו אלא ביום. אם כן על מה נחלקו? על שעת החיפזון; ר' אלעזר בן עזריה סבר שמדובר על חיפזון מצרים, ור' עקיבא סבר שמדובר על חיפזון ישראל.

ננסה להסביר זאת לפי דברי הרב קוק זצ"ל בספרו עין אי"ה.

הגאולה מעבדות לחירות פועלת בשני צדדים - צד אחד זה החופש הפנימי, כשאדם מרגיש שזהו אני כבר לא עבד יותר, אני אדון לעצמי. עכשיו אין אף אחד שיקבע לי מה לעשות עם הרצונות האמיתיים שלי. והצד השני זה באמת כשאדם קם יום אחרי העבדות ומתחיל לעשות דברים מעצמו ולהתקדם בדרך שהוא בחר.

כך גם עם ישראל ביציאת מצרים - מצד אחד היה להם את החופש הפנימי בערב. הם הבינו שזהו סוף סוף אנחנו עומדים להיגאל, להיות עם נצחי, לטעום מהתורה הקדושה בלי שאף אחד יוכל לקחת מהם את זה. ומצד שני היה להם את הבוקר שבו הם יצאו ביד רמה מול כל אומות העולם והראו לכולם את עוצמתו של הקב"ה בדרך להפיכתם לעם חופשי.

אם כן אז על מה נחלקו ר' אלעזר בן עזריה ור' עקיבא?

ר' אלעזר בן עזריה סבר שהחופש הפנימי תלוי בביטול העבדות. ואם מצרים הם אלה שמעבידים אותנו כנראה שביטול העבדות צריך לבוא מצידם. אז עצם החיפזון שלהם בחצות רק לשחרר את עם ישראל מעליהם כדי שלא ימותו להם עוד אנשים במכת בכורות זה מה שהתחיל בעצם את ביטול העבדות וניצנוץ החופש הפנימי.

ור' עקיבא סבר שלא מדובר פה בחיפזון מצרים אלא בחיפזון ישראל דווקא, שהיו ממהרים בבוקר לעשות כבר את מסיבת העיתונאים הסופית, ולהצהיר לכל העולם שזהו עם ישראל יצא ממצרים ומעכשיו הם מתחילים את דרכם בגאווה. מתחילים כעת בתיקון העולם ובהנחלת דרכי ה' לכל האומות.

אך למרות המחלוקת הזאת בא ר' אבא ואומר: "הכל מודים כשנגאלו ישראל ממצרים לא נגאלו אלא בערב וכשיצאו לא יצאו אלא ביום" - אמנם היציאה עצמה ממצרים הייתה ביום, אך כולם מודים שהגאולה האמיתית זוהי הגאולה הפנימית, הגאולה שהייתה בערב דווקא!! כי אם נאמר שהגאולה האמיתית הייתה ביציאה בבוקר מהשעבוד, אז מה זה בעצם עזר לנו? גם אחרי יציאת מצרים היו עוד הרבה אומות ששעבדו אותנו וניסו להשמיד אותנו. אז יצא שפשוט השתחררנו משעבוד אחד ונכנסו לשעבוד אחר!!

לכן כולם מודים שנגאלנו בערב - כי אז קיבלנו את ההבנה הזאת שלא משנה מי משעבד אותנו, מי מחזיק אותנו, מי מנסה להשמיד אותנו - אנחנו עם ישראל והקב"ה איתנו!! את ההבנה הזאת שקיבלנו ממצרים אנחנו לוקחים איתנו תמיד - זה מה שנתן לנו את הכוחות להחזיק בגלות כל כך הרבה זמן ולא לוותר על דתנו. זה מה שנתן לסבא וסבתא שלנו כוח בשואה למרות כל הקשיים להאבק על קיום המצוות ולפעמים גם למות על קידוש ה'. וזה מה שיתן גם לנו בע"ה את הכוחות להתמודד מול כל מי שמנסה להפיל אותנו...

אז אחרי שהסברנו למה באמת כל המהות והעוצמות של חג הפסח מתנקזות לערב אחד בלבד, נשאר לי רק לברך את כולנו בברכת פסח כשר ושמח, ושתמיד נרגיש בני חורין בעבודת ה' שלנו בדרך לגאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

למה אנו אוכלים מרור בפסח?

הלל משה שבח

אחד הלילות השמחים ביותר בימי השנה הוא ליל הסדר. הלילה שמתחיל את חג החירות, בו אנו שמחים ומוודים לה' על יציאת מצרים, והוא הלילה שמסמל אולי יותר מכל את הכמיהה לגאולה השלמה. אם כן לא ברור מדוע אוכלים מרור בלילה כזה שמח?

המרור מזכיר לנו רק את הרע שהיה לנו במצרים. אז איך במקום להתרכז ביציאת מצרים עצמה, בטוב שהיה, אנו מתרכזים גם במרור, שהיה קשה ורע?

בואו ונמשיך הלאה, למה להרוס לנו את המסיבה בזיכרונות רעים? ואם כבר אנחנו שואלים את זה, אז נשאל כבר למה השם בכלל עשה לנו את כל הסבל הזה הרי הוא כל כך אוהב אותנו, אז איך זה שהוא מעביד אותנו 210 שנים בפרך, גורם ל-300 ילדים להישחט בכל יום בשביל מקלחת דם של פרעה ואחרי זה מקבלים בונוס בדמות הגזרה האיומה של "כל הבן הילוד היאורה תשליכון אותו". פרעה משקע אנשים באתרי בניה במקום לבנים. זה סבל שאי אפשר לתאר. איך השם יתברך עושה זאת לעם שהוא כל כך אוהב??

ונבאר את הדברים בעזרת מעשה שהיה.

מעשה ביהודי וגוי שהלכו לנדוד. היהודי לימד את הגוי איך מתנהגים כמו יהודי מן המניין. וכך יהיה לו קל וטוב כי היהודים רחמנים וגומלי חסדים ובודאי ירחמו עליו. כיוון שהזמן היה סמוך לפסח היהודי לימד את הגוי

איך מתנהגים בשולחן הסדר. בהתחלה יש קידוש אחרי זה נטילת ידיים וכו' אבל הוא שכח להגיד לו שאוכלים גם מרור. אחרי התפילה הוזמן הגוי המחופש אל יהודי אחד. הגוי היה רעב מאוד כי כל היום לא אכל. הוא ציפה שכבר יביאו את האוכל הטוב שהיהודי סיפר לו עליו. לאחר הקידוש ונטילת הידים הביאו לגוי כרפס ומי מלח ושאר דברים שיש בסדר, ואומרים את ההגדה. הגוי כבר מתחיל להשתגע מרוב רעב. ואז היהודים בוצעים את המצה והגוי חושב זהו עכשיו אוכלים. המצה קשה ויבשה ולא נותנים לו אפילו שתיה להעביר את זה. והנה לתדהמתו הביאו לו מרור והרבה... הגוי סובל וחושב שזה כל הסעודה. מרוב כעס ברח במרירות ורעב. חשב לעצמו הגוי "אחרי כל הזמן הזה, זה מה שהיהודים הארורים האלה מביאים לי לאכול?! עם בטן מקרקרת מרעב ועם מוח קודח מתהיות סירך הגוי את דרכיו עד שהגיע לבית המדרש ונרדם שם. אחרי שעתיים מגיע היהודי בפנים שמחות, שבע מאכילה ושתיה. שאל את הגוי איך היה הסדר? הגוי סיפר לו בכעס מה שעבר עליו. אמר לו היהודי גוי שוטה, אם היית מחכה קצת היית אוכל טוב כמוני.

על הסיפור הזה אמר רבי נחמן מברסלב, שזיכוך הגוף בא במרירות, אולם האדם חושב שתמיד יהיה רק מרירות ובגלל זה בורח. אולם אם היה ממתין קצת היה מקבל את הכי טוב שיש. אנו רואים שכאשר נראה שיש לנו רע בחיים ואנו בוטחים בהשם ומחכים בסבלנות, זה עצמו גורם ומסייע שה' ישלח לנו את כל הטוב שבעולם במהרה.

בכל זאת אנו שואלים, בסדר, קלטנו שכשיש רע אנו צריכים להאמין בהשם יתברך בסבלנות ואז כל הטוב יגיע, אבל למה מראש הוא עושה לנו את הרע זה?

התשובה לכך נאמרת לנו בהלל, שם כתוב "מן המצר קראתי יה", שה' יתברך לפעמים עושה לנו קשיים וכביכול גורם לנו סבל כדי שנוכל להרגיש את הטוב שלו, ועל ידי הסבל אנו נצמח ונתעלה באמונה בו יתברך וגם נוכל להרגיש את הטוב שהוא עושה עמנו. וכדברי הזוהר הקדוש, שאין האור נראה במיטבו אלא אם כן יוצא הוא מתוך החושך.

עוד נאמר שכל מי שלא אומר את שלושת הדברים האלו בליל פסח לא יצא ידי חובה, ואלו הם: פסח, מצה ומרור. ונראה לפרש, שלא סתם אומרים את זה בסדר הזה, כי יש שלוש דרכים באמונה: הדרך של פסח, שפסח זה אחרי שרואים את הטוב אז קל להגיד תודה לה' יתברך, אבל זו דרגה של התחלה. היותר קשה זה המצה, כשאנחנו בתוך התהליך אבל עדיין קשה. וזו דרגה יותר חזקה באמונה, כי לא מבינים למה יש סבל. אך הדרגה הכי קשה זה המרור, שכאשר אנחנו רואים רק חושך בעיניים ובכל זאת דבקים בו יתברך זו אמונה עיוורת בה' יתברך. ולכן לא סתם אנו מזכירים את פסח כל יום ויום בתפילה ובברכת המזון. כי האמונה האמיתית בה' זה להאמין בו בכל מצב. גם כשרואים רק את החושך, שנאמר "להגיד בבוקר חסדיך ואמונתך בלילות". ועל הכל אנו צריכים להודות בשמחה. ועל ידי השמחה אנו מבטלים את הסבל והרוע.

אנו אומרים בהגדה של פסח "לפיכך אנו חייבים להודות... ונאמר לפניו שירה חדשה הללויה". בעת השמחה, דרכם של היגון והאנחה שהם הסטרא אחרא, לברוח מן השמחה ולעמוד מן הצד, כי אינם רוצים להיות מרכבה אל הקדושה. וצריך לרדוף אחריהם דווקא, ולהשיגם ולהגיעם, ולהכניסם לתוך הקדושה בעל כרחם. וזהו "ששון ושמחה ישיגו", שהששון והשמחה ישיגו ויתפסו את היגון והאנחה, שהם נסים ובורחים מן השמחה. ואז יכניסו אותם בעל כרחם לתוך השמחה [ע"פ ליקוטי תנינא סימן כג; בתוספת מליקוטי הלכות - הלכות פסח הלכה ב, ב].

מכאן אנו לומדים שיש עניין גדול בסבל ועינויים. כמובן שאנחנו לא מבקשים אותם אבל כשהם באים אנו צריכים לקבל אותם באהבה ולזכור תמיד שהשם יתברך רוצה רק בטובתנו. לא סתם חג הפסח שנקרא גם חג הגאולה חל תמיד באביב, כשכולנו רואים את הכל פורח וקל לראות את הטוב.

שבעזרת השם נזכה לראות את הטוב שבכל דבר שקורה לנו בחיים. וגם כשלא נראה במוחש, עדיין נאמין שזה הכי טוב שיכול להיות. אז שיהיה לכולנו פסח כשר שמח באמונה אמיתית.

נ.ב.

בכתיבת המאמר נעזרתי בהגדה של פסח ברסלב מאת הרב אברהם אוחייון, וכן ב"חזון למועד" בעריכת הרב יהודה שביב.

למה רק לי זה קורה?

ניסן שמיר

בסוף פרשת שמות נתקלתי בדבר תמוה. כתוב שמשה רבנו ע"ה פנה בטענה לקב"ה: "למה הרעותה לעם הזה?" איך משה בא בטענה כזאת לה'?! והרי משה היה צדיק, העניו מכל אדם, גדול הנביאים שקמו לישראל, גואלם ומנהיגם של ישראל. אז איך זה שעם כל מדרגתו הרוחנית הגבוהה הוא לא קיבל את גזירתו של הקב"ה וכביכול נראה כמערער אחר הנהגתו יתברך? הוא לא יודע שכל מה שהקב"ה עושה זה לטובתנו?!

לכולנו קרה ועדיין קורה ביומיום מצבים "מבעסים" שממש מעצבנים אותנו. לפעמים זה גורם לנו לשאול בעצבים "למה רק לי זה קורה?!", "למה ה' מכניס אותי למצבים האלה?!"

נביא דוגמא לא נעימה אחת מיני רבות: אתה קובע לצאת עם חברים, מתקלח, מתארגן, מתלבש בקיצור "מתיפייף". לאחר מכן יוצא מהבית אל התחנה אחרי יום גשום, האוטובוס שהיה אמור לאסוף אותך לא רק שלא עזר אלא גם מקלח אותך בפעם השנייה רק שהפעם זה בעזרת אחת מהשלוליות המהולות בבוץ!! (וכנראה זה לא בוץ מרפא מים המלח או מחמי יואב) אתה נכנס לטירוף עצבים ומקלל את הנהג, את אגד, את הרמטכ"ל, ובקיצור את לא, וכשאתה קרוב לייאוש ממצבך אתה שואל בעצבים "למה זה קרה לי, למה???"

אבל מה שאנחנו לא יודעים זה את תוכניותיו של הקב"ה. אם אותו האוטובוס היה עושה תאונה או מעורב בפיגוע חס ושלום אז אותו האדם שהאוטובוס "קילח" אותו היה נרגע ומודה לקב"ה, ואז מבין בעצם שכל

מה שקרה היה לטובתנו. במקרה הפחות טוב אומר מזל שלא עליתי. כל זה טוב ויפה, ה"בעיה" היא שזה רק אחרי שראה את התוצאה. אך אם לא היה רואה את התוצאה, אני מאמין שעדיין היה ממשיך להתעצבן ולא מבין למה זה קרה לו.

שלא נתבלבל ונחשוב שכל פעם שהפסדנו אוטובוס זה בגלל שהוא עומד להתפוצץ וה' חשב איך להציל אותי. גם אין לנו ענין שהוא יתפוצץ כדי שנרגיש טוב עם המקלחת הבוצית, הרעיון בא רק להדגיש את הנקודה שאדם מתעצבן כשהוא לא יודע מה התכלית, אך אם היה יודע מה התכלית ומה הסיבה היה לו יותר קל לקבל את הדברים, אך אז לא היה את הניסיון.

אם נשים לב נראה שלכל אחד מאיתנו יש את "שאלת משה רבנו" בכל מיני מצבים לא נעימים. אין לנו את ההבנה שכל מה שהקב"ה עושה זה לטובתנו. כן, גם אותם מצבים שאנחנו אומרים לעצמנו איפה הטוב פה? גם הם לטובתנו רק שאנחנו בראייתנו המצומצמת לא יכולים לראות את זה. לעיתים רואים בסופו של דבר שמה שקרה זה לטובה (כמו בדוגמא שהבאנו) אבל רוב הפעמים אנחנו לא רואים את אותו הטוב מאותם המקרים. לכן אנחנו צריכים להכניס טוב טוב לראש ולהאמין באמונה שלמה שכל מה שהקב"ה עושה זה לטובתנו ובשבילנו. גם בנפילותיו של אדם שלא יטען למה שלחת לי את יצה"ר שיפיל אותי. הרי בסופו של דבר הקב"ה שברא את יצר הטוב הוא גם זה שברא את יצה"ר. ואפילו יצה"ר שנראה לנו כביכול כדבר רע גם הוא טוב! ע"י זה שאנחנו נלחמים ומתמודדים ביצה"ר אנחנו מתעלים ומתחזקים. כי אחרי שאדם נופל ומתגבר על יצרו זה דוחף ומחזק אותו בעבודת ה'. הקב"ה מחפש את האדם שעובד אותו למרות הקושי ו"לפום צערא אגרא". אם לא היה לנו את יצה"ר אז לא היה מי שיאתגר ויקשה עלינו. הקב"ה שולח לנו את

הייסורים כדי לעורר אותנו ולהחזיר אותנו לדרך הישרה - הלא היא דרך התורה הקדושה!

סיפר לי אחד האברכים שהוא היה צריך להגיע לבני ברק ונתקע בפקק בנתיב הימיני. והנה הוא רואה שבנתיב השמאלי שהוביל לחולון התנועה זורמת. הוא כל כך התבעס מזה שהיה תקוע באותו מקום בלי לזוז עד שאפילו חשב לסטות לנתיב השמאלי ולנסוע לחולון רק בשביל לא להיות "תקוע" אלא לזרום עם כולם בנתיב השמאלי למרות שזה לא הדרך שלו. אבל בסוף החליט להישאר בדרכו ולהמתין בפקק. ישר עלתה לי המחשבה שכך גם אצלנו. לפעמים נראה לנו שאנחנו כביכול "תקועים" בישיבה ולא יכולים לצאת עוד עם חברים למקומות לא כשרים שיצאנו בעבר ולא לעשות מה שבא לנו. אנחנו צריכים להבין שיש גבולות, ובזה שאנחנו כביכול "תקועים" זה בשבילנו וזו הדרך שבה אנחנו צריכים להמשיך ללכת ולהישאר בה ולא לזרום ולסטות לדרך אחרת!

אחרי שהפנמנו שהכל לטובתנו נחזור לשאלה של משה רבנו למה הקב"ה מכביד את העבודה על עם ישראל? הרי משה נשלח על ידו לגאול את העם, ומאז שהגיע החמיר מצבם של ישראל.

כדי שתובן התשובה הביא המגיד מדובנא משל: מעשה באדם שהיה חייב לחברו סכום כסף גדול מאד, אולם השעה דחקה בו ולא הצליח לפרוע את החוב, ראה המלווה בדוחקו ועוניו של הלווה וריחם עליו. משהגיע עת הפירעון נטל ממנו סכום זעום שלא הגיע אפילו למחציתו של החוב. הלווה חשב כי בתשלום פעוט זה ניצול מדינו של המלווה וכי דעתו של המלווה נחה מסכום זה ולא יבקש ממנו את שאר החוב, ואילו המלווה מצידו חשב שכרגע אין ביד הלווה את אותו הסכום אבל בעתיד ישוב לגבות את כל החוב הנותר. והנה נתבונן, אילו הלווה היה יודע את מחשבת ליבו של

המלווה שמתכנן הוא לתבוע ממנו בבוא היום את מלוא הסכום, היה מתאמץ ומקבץ את כל פרוטותיו אחת לאחת ומעבירן ליד המלווה שכן בכל פרוטה ופרוטה מאמץ ומאמץ שיוסיף היום - תהא לו הרווחה והשלווה בעתיד.

על כך אומר המגיד מדובנא שהקב"ה משיב למשה ואומר לו טועה אתה, ואין הדבר כן. לא ויתרתי לישראל על זמן השיעבוד, אלא לעת עתה בלבד. אני גואלם, אך עתידים הם להשתעבד בעתיד ולהשלים את זמן השיעבוד. וממילא רק לטובתם תוספת שיעבוד זו, שהרי ככל שיוסיפו וישתעבדו עתה - כן ימעט מהם השיעבוד בעתיד. נמצא, שרק טובה אני עושה עמם!

ועכשיו הכל ברור ומובן לנו. משה רבנו חשב שהנה הגיע עת גאולתם של ישראל ופתאום רואה שבמקום שיגאלו ישראל פרעה הכביד את עולו עליהם, והיה הדבר קשה לו מאד. לכן אמר משה לקב"ה למה הרעותה לעם הזה. משה לא בא בטענה לקב"ה ולא ערער אחר הנהגתו חס וחלילה, אלא רצה לדעת באמת מה השתבש ומה הסיבה שישראל לא נגאלים עכשיו אלא מקבלים תוספת שיעבוד. האמת היא, שאכן בגלל דבריו החריפים הוא כמעט נענש, כי ביקשו מלאכי השרת לדוחפו, אך הקב"ה הגן עליו וסינגר שכיון שכל כוונתו לשם שמים ולטובת עם ישראל אין לפגוע בו.

יהי רצון שנזכה להפנים ולהבין שהכל לטובה והכל מאיתנו יתברך! שגם כאשר יהיו לנו קשיים (עדיף שלא יהיו) נדע שזה לטובתנו. נזכור תמיד שהקב"ה לא יעשה לנו רע אלא רק יטיב עימנו! ובעזרת ה' נזכה להתחזק באמונה ויראת שמים ונזכה לגאולה שלמה בקרוב!

איפה ה' היה במצרים??

סנט אייהו (טל) טרקין

גאולת מצרים רצופת ניסים גלויים. רואים זאת כבר בתחילת דרכו של משה רבנו. יש את סיפור התיבה, ואיך ידה של בת פרעה התארכה, ושהיא לא הרגה את הילד היהודי וכו'... ראינו את פרעה מגדל את מושיעם של ישראל בתוך ביתו. עוד ראינו איך ניצל משה מחרב פרעה ואיך התגלגל כל הסיפור של מדיין, הסנה הבוער והתגלות ה' אל משה. אחרי זה חזר משה למצרים ומכה את המצרים בעשרת המכות ואף אחד מישראל לא ניזוק מהם. ראינו את סיפור קריעת ים סוף וכו'... ואפשר עוד להאריך המון על אודות הניסים שהיו במצרים.

אחרי כל זה נראה לך שאפשר להגיד שה' לא היה במצרים?! אלא באמת במצרים היו ניסים גלויים ומפוצצים, כמו שהסבירו רבותינו לגבי מלחמת עמלק שהגיע להעניש את ישראל על כך שאחרי כל הניסים שאלו "היש ה' בקרבנו אם אין", כאותו משל על אבא שמרכיב את בנו על כתפיו, מאכיל משקה ומטפל בו ואז הילד רואה איש באופק ושואל אותו "תגיד ראית את אבי?". צריך להיות ממש מעוות כדי לא לראות את האבא, כי הוא האכיל וטיפל בו באופן ישיר!!

אז השאלה היא לא איפה ה' היה במצרים, אלא איפה ה' נמצא היום?

כיום אנחנו בהסתר פנים ואין לנו את הניסים הגלויים והמפוצצים האלה, אז איך באמת אנחנו יכולים לראות את ה' בדורנו?

ידוע משל מפורסם על אדם אחד שחלם בלילה שהקב"ה צועד עמו על שפת הים, ותוך כדי ההליכה עולות לו תמונות מחייו. הבחין האדם שכאשר יש תמונות מרגעיו המאושרים והיפים ראה שיש שתי זוגות עקבות אבל כאשר עולות תמונות מרגעיו הקשים והעצובים אז ראה שיש זוג עקבות אחד. פנה האדם אל הקב"ה ואמר לו הבטחת לי שתמיד תהיה לצידי ולא תעזוב אותי לעולם גם בשעת קושי, אבל איך שהופיעו הקשיים מיד נעלמת והשארת אותי לבד, וההוכחה לכך היא שראיתי שיש רק זוג עקבות אחד והם שלי, אז להיכן נעלמת? למה השארת אותי לבד? ענה לו הבורא יתברך בני אהובי היקר מפז, אף פעם לא עזבתי אותך, זוג העקבות היחידים שראית בשעת הקושי שלך היו שלי! (ולא שלך), כי ברגעך הקשים נשאתי אותך על הכתפיים שלי, תמכתי ושמרתי עליך שלא תטבע בבוץ שאתה נמצא בו.

כך גם בדור שלנו שכביכול אנחנו לא רואים את הקב"ה וחושבים שהוא עזב אותנו, אבל כל זה הסתר פנים מבחינתנו, כי אנו לא רואים את ה' אך הוא מביט ושומר עלינו תמיד, כמו שכתוב בשיר השירים [ב,ט]: "הֲיֵהָ זֶה עוֹמֵד אַחַר פְּתֵלְנוּ מְשַׁגִּיחַ מִן הַחֲלָנוֹת מִצִּיץ מִן הַחֲרָפִים".

כך ראינו במלחמות ישראל מאז תקומת המדינה, ובפרט במלחמת ששת הימים שניצחנו את כל צבאות ערב הסובבים אותנו באורח פילאי, סיפור ה-39 סקאדים שנפלו במרכז הארץ במלחמת המפרץ הראשונה כאשר לא נהרג שום יהודי מהטילים. וכיום אנחנו רואים את יישובי הדרום מופגזים במאות טילים וב"ה אין הרוגים. וכל זה מאיפה מגיע??? לא מזה שיש לנו צבא גדול וחזק, כמו אותם החושבים ש"כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה", אלא הכל מאיתנו יתברך! אנחנו צריכים להבין שהכל הסתר פנים, כמו שראינו במשל שהאדם שאל את ה' איפה אתה, שבעצם אותו אדם היה על כתפיו של ה' אבל הוא לא ראה את זה וחשב שהעקבות שלו...

יהי רצון שנזכה לראות ולהפנים ש"העקבות" הם של הקב"ה ולא שלנו!
ונבין שכל דבר שנראה לנו טבעי ומובן מאליו הכל מלמעלה מאיתו יתברך
ונכיר לה' טובה על כל הדברים שנתן לנו. במיוחד בשעת צרה שנזכה להבין
שהכל בהשגחה אלוקית ואין לנו מה לדאוג, ושלא נתייאש ונחשוב שאנחנו
עם הקושי הזה מתמודדים לבד. שנזכה להתחזק באמונה ויראת שמים!!
ובעז"ה שנזכה לביאת משיח צדקנו ולבנין בית המקדש במהרה בימינו
אמן!!

בדיקת חמץ - עד היכן?

רון מעודד

בכל שנה ערב לפני פסח כולנו נתקלים בטקס ה"מוזר" של בדיקת חמץ. אחרי שבועות של ניקיונות ואחרי שאמא לא פסחה על שום פינה בבית מתאספים כל בני הבית, הילדים מחביאים פירורי לחם ברחבי הבית כדי שאבא יחפש אחריהם לאור הנר.

תמיד שאלתי את עצמי מה הקטע של כל זה? הרי אין מצב שנמצא חמץ אחרי הניקיונות של אמא חוץ מהפירורים שהילדים פיזרו, שבנינו גם אותם האבא יודע איפה למצוא...

כל דבר ביהדות יסודו בהררי קודש, אין מצב שהקב"ה או חכמים יגידו לנו לעשות דברים סתם, חייב להיות משהו מעבר לדברים הנראים לעין. ישנו הסבר הלכתי המניח את הדעת מדוע עושים את בדיקת חמץ, ודי אם נגיד שהיו מקרים בהם אנשים אמנם ניקו את הבית לחלוטין, אך בטעות גמורה שכחו איזה חמץ והוא נמצא רק בבדיקה.

אך בחרתי לעסוק בצד הרעיוני של הדברים ולומר שתורתנו הקדושה רמזה לנו בבדיקת חמץ את עניין התמודדותנו ומלחמתנו ביצה"ר.

ננסה בעז"ה לבאר מקצת הדברים.

במשנה במסכת פסחים כתוב: "אֹרֶךְ ל"ד בודקין את החמץ לאור הנר", והגמרא שם מבארת שלפעמים קוראים ללילה האפל אור בלשון סגי נהור, כדי לדבר בלשון נקייה. נאמר בקהלת [ב, יג] "וראיתי אני שיש יתרון

לחכמה מן הסיכלות כיתרון האור מהחושך". רבי יצחק מברדיטשוב זצ"ל הסביר שאותו היתרון הוא שאין מצב בעולם שאור יקרא חושך! אבל החושך יכול להיקרא אור (כמו במקרה שלנו). כך גם אין מצב שכסיל יוכל להתחזות לחכם - ישר יעלו עליו! אבל חכם יכול להתחזות לכסיל, כמו שראינו אצל דוד המלך שעשה את עצמו שוטה לפני אכיש מלך גת וכך ניצל.

במסכת ברכות מדמים את יצה"ר לשאור שבעיסה - כמו שהשאור מחמיץ את העיסה כך יצה"ר "מחמיץ" את האדם בעבירות. לא סתם רמזו לנו חז"ל על אותו ענין דווקא בבדיקת חמץ. לפעמים היצה"ר גורם לנו לשאלות וספקות בעבודת ה', והעצה הכי טובה כנגד זה היא להתחזות לכסיל ולהאמין באמונה תמימה בבורא יתברך! להגיד שיש ה' וזהו. מה שהוא מצווה עושים.

כך אומר לנו הרמב"ם שהיה מגדולי השכלתנים בפתיחתו ל"יד החזקה", שעמוד החכמות הוא האמונה בבורא! ואחרי שתחלוף סערת הבלבולים הכל יתבהר והשאלות יפתרו מעצמן. צריך להניח את החכמה בינתיים בצד ולהפוך ל"כסיל" כאילו אני לא יודע כלום, חוץ מזה שיש בורא לעולם. והאמת היא, שזו החכמה הגדולה ביותר.

מסופר על הבעל שם טוב שאמר "אחרי כל השגותיי אני מחזיק במידת האמונה! שמא תגיד עלי את הכתוב "פתי יאמין לכל דבר"? אז אני פתי ומאמין! ועל זה נאמר "שומר פתאים ה'". אומר לנו הבעל שם טוב הקדוש שהאמונה זה הדבר היחיד שמחזיק אותנו. צריכים להאמין באמונה תמימה ולא להתחכם ולהתפלסף כי זה מה שהיצר הרע מנסה לגרום לנו. כך הוא מערער אותנו ומכניס בנו ספקות.

חז"ל קבעו לנו כלל - מקום שאין מכניסים בו חמץ אינו טעון בדיקה, ומקום שאכלו בו יש לחשוש שנשאר משהו וטעון בדיקה. כך גם אצלנו בחיים הפרטיים כל אדם עובר במהלך חייו בכל מיני תחנות שונות, וצריך לערוך עם עצמו חשבון נפש שזה בעצם "בדיקת חמץ" שלו, ולבדוק היכן פגם והיכן השאיר "פירוורים" שצריך לתקנם.

את הבדיקה עושים עם נר. למה רומז הנר? הפסוק אומר "כי נר מצווה ותורה אור". ילמד תורה כדי שיחכים בעניין המצוות והעבירות, וידע מה צריך לחפש בכלל, ואז ימצא את אותם "הפירוורים" שהשאיר בעברו ויבער אותם. לתורה יש כח גם להאיר ולמצוא את החמץ ויש לה גם את הכח להבעיר את החמץ, לשרוף אותו ולבער אותו מקרבנו.

כך אומר לנו המגיד הקדוש מקוֹז'ניץ זצ"ל. טעם זה שנהגו לפזר את הפירוורי לחם ולחפש אחר חמץ למרות שניקו את כל הבית וגם יודעים שפיזרו את הפירוורים. כל זה כדי שנבין שאין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. לא משנה כמה שננקה וכמה שנחזור בתשובה תמיד צריך לחשוש ולדעת שיש עוד מה לחפש ולתקן וזה יתכן רק כאשר נדע שבוודאות יש לנו מה לתקן ואז על הדרך מוצאים ומוציאים גם את הדברים הקטנים ששכחנו.

אדם צריך לשבת בנחת ולעשות "בדיקת חמץ" לעצמו, שנאמר "ולא יראה לך חמץ". לפעמים אנחנו נוטים להאשים אחרים בטעויות שלנו ולא מגיעים לבעיה האמיתית שהיא אצלנו בעצם. כל עניין בדיקת החמץ רומז לנו לשבת ביישוב דעת, לעשות חשבון נפש ולחפש היכן פגמנו ולא הספקנו לתקן, במי פגענו ולא ביקשנו סליחה וכו'... וכל אדם יעשה את המאמץ המקסימלי שלו ע"י פשפוש במעשיו, ואחרי שעשה את הבדיקה היסודית הזאת יגיד את נוסח ביטול החמץ, כי אחרי ההכרה בחטא והחרטה צריך לבוא גם

הוידוי, ויתפלל שהקב"ה ימחל לו גם על העוונות שהוא לא זוכר, או שיעזור לו שייזכר בהם, וכך יוכל לתקנם ולחזור בתשובה שלמה.

כמה כיף להיות בבית אחרי בדיקת חמץ. הכל נקי ומבריק וגם יודעים שאין שום פירור מתחבא. כך ויותר מכך היא ההרגשה של מי שעושה לעצמו חשבון נפש וזוכה להתקרב תמיד יותר אל ה'.

יהי רצון שנזכה לעשות לעצמנו "בדיקת חמץ" אמיתית כדי שנוכל לתקן ולחזור בתשובה שלמה על חטאינו, וע"י זה נזדכך ונדבק בבורא יתברך!!!

חג שמח

אסור לאכול חמץ ומצוה לאכול מצה. מדוע?

אברהם ממרוד

זכר לעבר

התורה מתארת כיצד יצאו בני ישראל ממצרים, ומה לקחו עימם: "וּתְחַזֵּק מִצְרַיִם עַל הָעַם לְמַהֵר לְשַׁלְּחֵם מִן הָאָרֶץ כִּי אָמְרוּ כָּלֵנוּ מֵתִים. וַיִּשָּׂא הָעַם אֶת בְּצִקוֹ טָרֶם יְחַמֵּץ מִשְׁאַרְתָּם צָרֶרֶת בְּשִׁמְלַתְּם עַל שִׁכְמָם... וַיֹּאפּוּ אֶת הַבֶּצֶק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עִגְתַּי מִצּוֹת כִּי לֹא חֲמֵץ כִּי גִרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יִכְלוּ לְהִתְמַהֵמָה וְגַם צִדָּה לֹא עָשׂוּ לָהֶם" [שמות יב, לג-לט]

צריכים אנו לזכור מה שאירע לנו בענין זה, שמתוך חפזון היציאה אפינו מהעיסה מצה כי לא יכלו להתמהמה עד שיחמיץ.

כשבני ישראל יצאו ממצרים הם יצאו ללא שום הכנת צידה לדרך כי היה להם בטחון בה' יתברך. כמו שה' יתברך הוציא אותם ממצרים כך גם הוא ידאג להם לכל צרכיהם.

חינוך לריסון עצמי

האיסור של החמץ עצמו משתלב במטרה הכללית של התורה. זה אומר לחנך את האדם לריסון עצמי באמצעות המצוות. עצם הדבר שאדם מתאפק במשך שבוע שלם ואינו מכניס לביתו לחם ושאר מיני חמץ שהוא רגיל אליהם יום יום כבר יש בו ערך בפני עצמו. אדם מתחנך מזה לקבלת עול מלכות שמים. האדם לא פועל על פי מה שבא לו או מה שמתחשק לו, אלא פועל על פי התורה הקדושה ומצוותיה.

החמץ - סמל לאדם החופשי, סמל להתפתחות הטבעית.

המצה - סמל לעבדות.

ברגע שאדם מערבב קמח עם מים ועושה בצק. באופן טבעי אם לא יעשה שום דבר נוסף אלא רק ישאיר אותו עומד כך הבצק יתפח. אבל כאשר ממשיכים ללוש את הבצק בלי הפסקה הוא לא יתפח. זה מרמז לנו על כך שגם אבותינו במצרים לא הרפו מהם את קושי השעבוד, ולכן המצה מסמלת גם את העבדות.

החמץ - סמל ההתנשאות והגאווה,

המצה - סמל הפשטות וההסתפקות במועט.

מצה היא מאפה פשוט ביותר, קמח ומים בלבד. זה מסמל צניעות ופשטות. כשעם ישראל יצא לחירות בתחילת דרכנו כעם, הם לקחו איתם דווקא מצה. המצה מלמדת אותנו לחיות באורח חיים צנוע ופשוט.

לפי הרמב"ן המצה היא סמל לשעבוד ולגאולה.

הרמב"ן אומר שהמצה רומזת לשני דברים :

א. מצד אחד רומזת לשעבוד : המצה נקראת "לחם עוני", כי אופן הכנתה פשוט, רק קמח ומים. ככה גם השעבוד היה קשה ואין בו טעם. זאת ועוד, יש במדרש שהאכילו את ישראל מצות בעת השעבוד כדי שישהה במעיהם.
ב. מצד שני רומזת לגאולה : כמו שהמצרים רצו לגרש את ישראל ממצרים במהירות, שלא יתמהמהו אפילו דקה, ככה גם המצה אסור להמתין איתה אפילו רגע אחד.

ניתן להסביר בזה את מנהגנו לאכול כזית מצה משתי המצות, מהאמצעית החצויה ומן המצה השלמה. בזה אנו ממחישים את שתי הטעמים של אכילת המצה. המצה החצויה ממחישה את "לחם העוני" והמצה השלמה היא זכר לחירות שיצאנו בחיפזון.

יהי רצון שנצא מהשעבוד הרוחני והגשמי ונצא לחירות (בחיפזון) לגאולה שלמה ונקבל את משיח צדקנו במהרה בימינו. אמן!

זכר ליציאת מצרים

אופיר אמיתי

כמו כל יהודי נפתח בשאלה, למה בלוח השנה העברי ישנם שני ראשי שנים תשרי וניסן?

אחת מהסיבות לכך שראש השנה חל בתשרי היא מפני שבו נברא העולם, וניסן נעשה ראש השנה לחודשים מאוחר יותר בעקבות יציאת מצרים כמו שנאמר "החודש הזה לכם ראש חודשים..".

ונמשיך בשאלה, מה יותר קדוש שבת או יום כיפור (שבת שבתון)?

אפשר אמנם לענות את התשובה הפשוטה שאין יום יותר קדוש מהשבת, כמו שאנו אומרים בתפילת השבת "וקידשתו מכל הזמנים", ושעל שבת נאמר בתורה שבת שבתון שלוש פעמים (שמות לא, טו / שמות לה, ב / ויקרא כג, ג), אבל לא זה מה שרצינו לומר...

המועדים כולם נעשים "זכר ליציאת מצרים", ולעומת זה בשבת יש בחינה נוספת של "זכר למעשה בראשית". רואים שכל המועדים באים מצד מסוים של קלקול (ראה הרב נבנצאל ויקרא שיחה כג): **ראש חודש** בא מקטרוג הלבנה, **ראש השנה** בא מחטא אדם הראשון (הקב"ה קיבל את תשובתו ביום זה), **יום כיפור** ה' מחל על חטא העגל ביום זה, וכן הלאה... אך השבת לעומתם באה ממקום טהור וקדום "זכר למעשה בראשית", שכשברא הקב"ה את העולם שבת ממלאכתו ביום השביעי.

בעזרת השם ננסה לישוב את שתי התפיסות הללו ושתי השאלות במאמר מדהים שקראתי בספר "בגן החכמה" של הרב ארוש על פי מעשה של רבי נחמן "מעשה מחכם ותם". במעשה רבינו מספר על התם שהלך ונהיה רצען (סנדלר), וכשהיה בא לעשות נעל היתה יוצאת לו נעל של שלוש קצוות כי הוא לא היה מצליח לעשות את הנעל בשלמות ובסוף המעשה הוא מסביר שאם התפילה היא לא כראוי זה כמו מנעל של שלוש קצוות.

ונשתדל להסביר למה התם שמח בנעל שעשה? הרי היא לא היתה שלמה...

כאן מראה לנו רבי נחמן דרך בעבודת השם שעל פיה נוכל לשמוח תמיד!! בואו נתבונן איפה הבנאדם נופל? כשהוא רוצה לשפר את המצב והוא באמת צודק כשהוא רוצה לשפר את מצבו כי באמת רצון השם שנשתפר אבל איפה מתחילה הבעיה? כשיוצאת "נעל משולשת" - כשנכשלים אז לא מצליחים לשייך את הכישלון לאמונה. אבל צריך לדעת שהשם רוצה שהאדם ישתפר, אבל רק מתי שהוא יתברך רוצה, רק השם יודע מתי כדאי שהאדם אכן יצליח להשתפר. כי כל זמן שאין לאדם את הכלים אזי אולי עדיין לא הגיע הזמן הראוי שיצליח להשתפר, כגון אם כאשר הוא ישתפר הוא יקבל גאווה, כי אם השיפור יביא אותו למדרגה הכי גרועה שהיא הגאווה, אולי טוב יותר שיישאר בחיסרון שלו ולא ייפול וירד לכפירה שהיא הגאווה, כי עיקר הנקודה הפנימית של כל שיפור והתקדמות בעבודת השם היא דווקא שידע האדם יותר ויותר את השפלות שלו, וממילא ידע יותר ויותר שאין עוד מלבדו!!

נבין מזה שאלו שתי הבחינות שדיברנו עליהם: הבחינה שלפני החטא נקראת שבת, שהיא כנגד מעשה בראשית. הבחינה שלאחר החטא היא מועדים, שהם כנגד יציאת מצרים.

הקדוש ברוך הוא רוצה רק להיטיב לנו ולקרב אותנו אליו, אך "נסתרות דרכי השם", אנו לא מבינים למה אנחנו לא מצליחים, למה לא עמדנו בניסיון של עץ הדעת, למה חטאנו בעגל, אבל צריך להבין שאמנם לכתחילה הכל היה צריך להיות בשלמות וטהרה. אך ההסתכלות שלנו עכשיו צריכה להיות אחרת. בדיעבד לאחר כל זה אנו יכולים להגיד שזהו רצון השם, וככה השם רוצה שנתקרב אליו דרך חטא אדם הראשון ודרך חטא העגל שבשניהם אם היינו עומדים בניסיון הייתה באה הגאולה השלמה אבל אחר שחטאנו וקלקלנו אז יש עבודת ה' חדשה - לתקן את העולם בדיעבד, אבל ממקום יותר גבוה של ענווה ושפלות, וזוהי הבחינה של יציאת מצרים - הבחינה שלאחר החטא, של המועדים, של חג הפסח שבא עלינו לטובה, שכל כולו זכר ליציאת מצרים. לכן אומרים שאם ירצה השם בן תהיה הגאולה השלמה, שבאה ממקום טוב שבו אנו יודעים שאת הכל עושה רק הקדוש ברוך הוא ואת הכל הוא עושה לטובה!!!

שנוכה להתחזק באמונה לקראת חג האמונה חג הפסח אמן כן יהי רצון!!!

תפסיק להיות תינוק

נריה נמיר

מה עדיף להיות, ילד גדול או ילדה קטנה?

כדי להבין את העניין נצטרך להתאזר טיפה בסבלנות, הדברים יבוארו בהמשך.

בספר "חסידות מבוארת" מובא שהאדמו"ר הזקן שואל שאלה: מה הטעם שאין גומרים את ההלל בחג הפסח (חוץ מיום טוב ראשון) ואילו בחג הסוכות גומרים את ההלל בכל ימות החג?

זוהי תשובת הרב שם: אכן נודע הדבר בעניין אמירת ההלל בחג על רוב השמחה והשבח לה' יתברך שמאיר לנו מגילוי הארתו ונודע כשעיקר מצות קריאת ההלל דווקא כשגומרים אותו כשאז נקרא מצוה ומברכין עליו תחילה לדברי הכל "אשר קידשנו במצוותיו וכו'". כאשר קוראים אותו בדילוג הוא רק מנהג, כמו שאומרת הגמרא [תענית כח, ב] "הלל בראש חודש לאו דאורייתא".

אם כן אינו מובן הטעם למה אין גומרים את ההלל בשביעי של פסח שבו היה גילוי גדול של ה' כמו שאמרו חז"ל: "ראתה שפחה על היס מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי על נהר כבר" שהיא מראות אלוקים, אם כן לא מובן למה לא גומרים את ההלל בשביעי של פסח?

העניין יובן ע"י משל מאהבת האב לבנו שיש בזה שני אופנים:

משל - אבא אחד היה לו שני ילדים, ילד אחד גדול וילדה אחת קטנה. לילדה הקטנה הוא מביא מלא אהבה מרים אותה נותן לה חיבוק גדול, וילד הגדול אומר מילה טובה, נותן איזה חיבוק קטן ומביא נשיקה קטנה.

הילדה הקטנה שנותן לה מלא אהבה נכנס לה אהבה אבל היא לא יכולה לקבל ולהפנים. אבל הילד הגדול לא משנה כמה אהבה אבא נותן לו, סוף סוף הוא מקבל ומפנים אפילו שזה מינימום אהבה.

נמשל - הנמשל הוא שכאשר עם ישראל יצאו ממצרים הם היו בבחינת ילדה קטנה, היה ריבוי של ניסים ונפלאות, ולמרות כל הניסים הנפלאים והגדולים שהקב"ה עשה להם לא הצליחו להפנים ולקבל את גדולת ה' ואהבתו.

לכן ראינו שעם ישראל ניסו את ה' 10 ניסיונות במדבר ומרדו מספר פעמים, כי לא הבינו את גדולת ה' יתברך.

זו הסיבה שבפסח לא גומרים את ההלל (בשאר ימות החג, חוץ מיום טוב ראשון). הטעם הוא שזה סימן לקטנות עם ישראל במדבר.

הילד הגדול זה עם ישראל בסוכות בארץ ישראל במקדש, שאז אפילו במעט אהבה ובמעט ניסים זוכים להפנים ולהכיר באהבת ה' אלינו. לעומת יציאת מצרים, שהיו שם את עשרת המכות וניסי קריעת ים סוף.

הם האמינו בה' והלכו אחר תורתו ומצוותיו כי לאחר מתן תורה עם ישראל גדלו בהכרת ה' ע"י תורתו ומצוותיו. לכן אומרים בסוכות הלל שלם להורות שאנו מבינים ומקבלים את רוב הטובה והחסד שהקב"ה משפיע עלינו, ואמירת ההלל השלם מבטאת את האהבה הזאת.

האמת, שצריך להתחיל ולהתאמן על החברים והשכנים וכמובן על בני המשפחה. פשוט להתחיל להכיר טובה על כל מעשה טוב שעושים למעננו, ואפילו יהיה קטן ככל שיהיה. זה יכול להיות ארוחה שאמא הכינה, פרוסת לחם שאחות גדולה הכניסה לתיק, אח קטן שהתכופף והוציא איזה דבר מתחת לספה וכן על שאר דוגמאות מעין זה. מי שיוע להכיר טובה ולהעריך בדברים כאלה ידע בודאי להעריך ולייקר יותר ויותר דברים יותר גדולים. ואם ידע להכיר טובה לחבר מובטח לו שידע להעריך גם את טובותיו של הבורא השופעות עלינו לבלי סוף.

לסיכום

דבר ראשון אנחנו צריכים להודות לקב"ה על כל מה שעשה לנו כל השנים ולדעת להעריך ולהכיר טובה גם על הדברים הקטנים, וקל וחומר על הדברים הגדולים. אנחנו צריכים להודות לו על הכל ולדעת שאנחנו צריכים להיות בבחינת "הילד הגדול" שלא משנה מה עושים לו הוא מקבל ומפנים את זה ומודה לקב"ה גם על הדברים הקטנים.

יהי רצון שנזכה לאהוב את ה' יתברך ולעבוד אותו כאילו קיבלנו חיבוק גדול.

חכם ורשע ומה שביניהם

אביאל שמעון

בפסח שואלים אנו שאלות רבות, גם החכם והרשע שואלים שאלות. החכם שואל ומבקש לדעת את ה"עדות" ה"חוקים" וה"משפטים", זאת אומרת את המצוות כסמלים ואת פרטי המצוות, ואילו הרשע אינו שואל על תוכן המצווה אלא על כללותה - "מה העבודה הזאת לכם?". אין הוא מבקש אלא ללעוג ולבזות את המצוות.

נשאלת השאלה, לכאורה השאלות של החכם והרשע דומות, אז מדוע בכל זאת חילק ביניהם בעל ההגדה ובחר לקרוא לשואל אחד חכם ואילו לשני קרא רשע?

התשובה לכך מבוארת על ידי משל.

שלושה אנשים חלו באותה מחלה אשר תסמיניה היו כואבים ומדאיבים מאוד, כאבי ראש, כאבי בקע וכאבי בטן.

הלך החולה הראשון לרופא וביקש תרופה למכאוביו. הוא נתן לו שלוש תרופות, תרופה אחת לכל כאב. שמע החולה השני כי חברו החולה הראשון היה אצל הרופא ונתרפא, הלך אליו ושאלו מה נתן לך הרופא? אמר לו חברו: "תרופה זאת נתן לי כנגד כאבי ראש, תרופה זאת כנגד כאבי בקע ותרופה זאת כנגד כאבי בטן.

יצא החולה השני מחדרו של החולה הראשון ואחריו נכנס החולה השלישי אבל שאלתו של השלישי הייתה שונה "מדוע נתן לך הרופא תרופות אלו?

ומה ראה על כך? "ענה לו החולה הראשון: "מדוע תשאלני? והרי לא יועילו לך התרופות!" קפץ החולה השלישי וזעק: "מדוע לא יועילו לי תרופות אלו? ומדוע לו תוכלנה לרפאות אותי?" ענה לו החולה הראשון "ישמעו אוזנייך את שפיך מדבר, הלא אתה בעצמך שאלת אותי מדוע נתן לי הרופא דווקא תרופות אלו, סימן שאין אתה רוצה ליטול את התרופות אלא רצונך להתעמת איתי בקשר לאותו רופא שנתן לי את התרופות. ואם אענה לך על כך מיד תאמר לי האם תרופה אחרת לו תועיל לחולי זה?! סימן שאין אתה רוצה לקחת תרופות אלו כלל ועיקר, ומאחר שאני עם הארץ בענייני רפואה ואיני עושה אלא מה שהרופא מורה לי, מה לך כי תציק לי בשאלתך? הרי בכל מקרה לא תיטול את התרופות ולא יועילו לך".

הנמשל לכך, שהחכם תאב לדעת את פרטי המצוות ומראה בזה שרוצה לקיים אותם אלא שחסרה לו הידיעה כיצד לקיימם. לעומת זאת הרשע אינו מתעניין בפרטי המצוות אלא שואל על מנת לקנטר ולהראות שהתורה אינה רלוונטית חס ושלום. לכן אם נשיב לו על שאלותיו מיד תעלה בליבו שאלה חדשה הבאה גם היא לקנטר ולא כדי ללמוד.

ההבדל היסודי בין שאלתו של החכם שרוצה לדעת ומבקש לקיים מצוות לבין שאלתו של הרשע שאולי בקי במצוות אבל ליבו בלי עמו ומסרב לקיים את מצוות ה'. מה שעושה את החכם חכם זה מה שהוא מחפש תמיד כיצד לקיים את המצוות. בעוד שהרשע מתהדר בידע שלו אך ממש לא מתכוון ליישם אותו.

יהי רצון שנזכה להיות מהחכמים שבדורנו ולא מהרשעים רחמנא ליצלן.

פסח כשר ושמח לכל אחיי ה"חכמים".

מה זה חמץ?

אורי פדידה

כולם יודעים שבפסח אסור לאכול חמץ. חודש או חודשיים לפני החג מנקים כל פירור חמץ מהבית, אך לא כל כך ברור לנו מה המלחמה העיקשת הזו בחמץ? מדוע "זכה" החמץ יותר מכל האיסורים שבתורה לרדיפה שכזו?

כדי לחדד את השאלה נשתמש בלשונו של רבי דוד בן זמרה (הרדב"ז), שהיה מגדולי ישראל לפני כארבע מאות וחמישים שנה וכשעלה ממצרים לארץ ישראל ישב בבית הדין בצפת יחד עם מרן רבי יוסף קארו בעל השולחן ערוך.

וכך הוא כותב בספרו [שו"ת הרדב"ז ח"ג סימן תקמו]: "מה נשתנה חמץ בפסח מכל איסורין שבתורה, שהחמירה עליו תורה להצריכו בדיקה ושריפה וכליה וגם ביטול, והוסיפו חכמים להצריכו בדיקה בחורין ובסדקין ולחפש אחריו ולשרש אותו מכל גבוליו, ועובר עליו בבל יראה ובל ימצא, ואסרוהו בכל שהוא, ואינו מתבטל כלל. וחומרות כאלו לא נמצאו בכל האיסורין שבתורה".

כדי להבין זאת נצטרך לדעת מה זה בעצם חמץ? מהי מהותו של החמץ?

יסוד לתשובה מצאנו בדברי הרדב"ז "אמרו חז"ל במדרשות כי חמץ בפסח רמז ליצר הרע, והוא שאור שבעיסה ולכן גרש יגרש אותו האדם מעליו, ויחפש עליו בכל מחבואות מחשבותיו, ואפילו כל שהוא לא בטל והרי זה אמת ונכון".

התורה מחנכת אותנו שלא זו הדרך. צריך להעריך מה שיש לנו ולדעת כיצד להוציא את הכוחות הללו מן הכח אל הפועל. זו שיטה יותר קשה, אך היא הרבה יותר אמיתית ומשתלמת. אז אתה גדול באמת ואין לך צורך להמציא גדולה שאין בך, ואין לך ענין בפולחן האישיות של עצמך. אתה גם תהיה הרבה יותר חביב ומועיל כלפי החברה בה אתה חי, כי אתה לא מתוסבך עם עצמך ואין לך צורך להוכיח את עצמך.

השהיה

כדי שהעיסה תתפח צריך גם להשהות אותה. מצד שני, לכל מי שאופה מצות ידוע שאם עמלים עם העיסה היא לא תתפח.

ללמדך, שיהודי צריך לעמול ולא להיות משועמם וחסר מעש. כידוע שהבטלה מביאה לידי שעמום והשעמום מביא לידי חטא. כדי ליפול לא צריך להתאמץ, זה קורה לבד. כדי לא ליפול צריך לחשוב הרבה ולשמור את עצמך מסכנת הנפילה, וכדי להתרומם צריך ממש לעמול.

כמו אדם שיוצא לטיול. כדי שלא יפול לתהום הוא רק צריך להשמע להוראות ולא ללכת עד קצה גבול הצוק. הוא חייב להשמע להוראות הבטיחות וכך הוא ישמור על עצמו. כל זה ודאי חשוב והלואי ונשמור על הכללים הללו למען בטחוננו ולמען בטחון משפחותינו. אך עם כל הכבוד לזה, אין בכך די כדי להצליח ולטפס על הר גבוה. גם נדרשים מאמץ ומיומנות, נחישות ודבקות במטרה. זה קשה אך אפשרי. זה לא פשוט אך משתלם מאוד.

כולם רוצים לקבל את הכבוד של הרב עובדיה שליטי"א, של הרב מרדכי אליהו זצ"ל ושל שאר החכמים. השאלה היא מי מוכן כמותם להמית עצמו

באוהלה של תורה למשך שנים רבות. כי הם לא נולדו עם כבוד התורה שלהם וגם לא קיבלו אותו בירושה. הם עמלו עליו בעשר אצבעותיהם ולמעשה בכל גופם. יגעת ומצאת תאמין.

החמצה

לתהליך הזה שהופך את העיסה הכשרה לחמץ קוראים (ולא במקרה) "החמצה". לא מדובר כאן באותה עיסה עם השהיה קטנה, אלא מדובר על מציאות אחרת לגמרי. וגם זה יכול ללמדנו פרק בעבודת ה'.

אמרו חז"ל **"מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה"**. הנוסח הזה מופיע ברבים מגדולי הפוסקים, ומקורו במכילתא אלא ששם הנוסח מעט שונה **"ושמרתם את המצות: ר' יאשיה אומר אל תקרא כן אלא ושמרתם את המצוות כדרך שאין מחמיצין את המצה כך אין מחמיצין את המצוה אלא אם באה מצוה לידך עשה אותה מיד"** [מכילתא דרבי ישמעאל בא].

מלשון המכילתא רואים את החשיבות של הזריזות בעבודת ה', שכל מצוה הבאה לידך צריך לקיימה בזריזות ולא לדחות אותה ולא להשהות אותה. יש גם פעמים שיש התעוררות בלבו של אדם להתחזק או לקבל עליו איזה דבר בעבודת ה'. גם את זה אסור להשהות אלא לממש מיד כדי שלא תצטנן ההתלהבות. וזה מחזיר אותנו שוב למה שכתבנו למעלה על חומרת ההשהיה. כי העצלות והשהיה מובילים להחמצה, שהיא מחלקו של היצה"ר.

הזריזות מראה על אהבה וקשר לקיום המצוה. כשאדם מקיים מצוה שהוא רוצה לקיים הוא עושה אותה בזריזות, אך כשאדם מתעצל או מתרשל זה מוכיח שאין הוא באמת רוצה לקיים את המצוה אלא הוא עושה זאת כהכרח ובכפייה. אנו רוצים לעבוד את ה' בשמחה ולכן צריכים להוכיח זאת ע"י קיום המצוה בזריזות.

אך נתעכב מעט גם על הלשון המקובלת "מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה".

ראשית, **שלא תחמיץ את ההזדמנות**. כל מצוה הבאה לידך זו הזדמנות מאת ה' להתעלות יותר ולהתקרב אליו עוד ועוד. נצל את ההזדמנות, כי לא בטוח שתוכל לקיים אותה גם בהמשך. ואמרו חז"ל בפרקי אבות [ב,ד]: "אל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה". יצר הרע אומן בלומר לך "בסדר, תעשה, אך מה הלחץ? תעשה את זה מחר כשיהיה לך פנאי, וכך גם תוכל לעשות זאת כמו שצריך, מושקע וזה". אל תשמע לו, הוא לא רוצה שתעשה את זה בכלל, ובטח לא דואג לך שתעשה זאת יותר טוב. הוא פשוט רוצה לדחות עוד ועוד עד שההתלהבות תרד ותחמיץ את ההזדמנות.

שאלו פעם את ה"חזון איש" מה הסגולה שאדם לא ישכח לעשות דברים טובים שצריך לעשות, והוא ענה "שיעשה אותם מיד".

פירוש שני ל"אל תחמיצנה", אם כבר אתה עושה את המצוה, אז אל תעשה זאת בהחמצת פנים, כאילו מישהו מאיים עליך לעשות זאת. זכור כי מי שנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות, ולעומתו מי שמאיר לו פנים זוכה להתברך באחת עשרה ברכות. אז האר פנים אל המצוה, והי יאר פניו אליך בשמחה.

מי שהולך ברחוב עם פנים חמוצות ועצובות נחשב כמו בור המזיק ברשות הרבים. ולימד אותנו החסיד רבנו בחיי בספרו חובות הלבבות [שער ט פרק ד]: "הפרוש צהלתו בפניו ואבלו בלבו".

אם דוד יקר היה מגיע לביקור מאמריקה, איך היינו מקבלים את פניו, גם על עצם השמחה בהגעתו וגם בגלל מה שהוא מביא לנו. כך והרבה יותר מכך לגבי המצוות. המצוות הם שליחות של המלך האוהב והאהוב, מלך העולם שעם כל גדולתו וקדושתו משפיל מבטו אלינו ומקרב אותנו אליו. עצם ידיעה זו יש בה כדי לשמוח על כל מצוה הבאה לידינו, ובפרט שעל כל קיום מצוה יש לנו שכר עצום, מה שאי אפשר לתאר ולהכיל. ממש גן עדן בחיים.

כהכנה לחג החירות צריכים אנו להשתחרר מכבליו של יצה"ר ולנסות לחזור לעצמיות האמיתית שלנו. בכל יום ויום, בכל השנה כולה, הי עוזר לנו ונוסד בנו כוחות לעמוד מול היצר הרע. אך בימי ניסן ובחג הפסח בפרט יש סייעתא דשמיא מיוחדת בענין זה, אז לא נחמיץ את ההזדמנות וגם לא נחמיץ פנים להזדמנות פז שכזו.

חג ה"פה-סח"

פאר גדסי המדריך ועקיבא הורביץ

הדיבור ממלא תפקיד מאוד חשוב בחיינו. רוב שעות היום אנחנו עסוקים בדיבור. דיבור בעבודה, בטלפון, עם חברים או עם האישה, ואפילו סתם סיפור בדיחות ושאר עניני העולם הזה. כח הדיבור הוא זה שמבדיל ומרומם אותנו מכל הבריות שבעולם, שנאמר ביצירת האדם [בראשית ב, ז]: "וַיִּצְרָה ה' אֱלֹקִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָר מִן הָאֲדָמָה וַיִּפַּח בְּאַפָּיו נְשֵׁמַת חַיִּים וַיְהִי הָאָדָם לְנֶפֶשׁ חַיָּה". ואונקלוס תרגם התרגום מפרש שם: "נפש חיה - רוח ממללא" (=רוח מדברת). זוהי הנשמה שנותנת לאדם את כח הדיבור.

הדיבור הוא פועל יוצא של המחשבה. בדרך כלל אדם חושב ואז מבטא את זה בדיבור. נמצא איפוא שהמחשבה היא המפעילה את הדיבור והיא המנהלת אותו. היא זו שאמורה לנווט את הדיבור והיא זו שצריכה להכתיב את מהות הדיבור ואיכותו. לצערנו יש גם כאלה שלא חושבים לפני שהם מדברים, והתוצאות עגומות.

כולנו מכירים את הביטוי "אחרי המעשים נמשכים הלבבות". אז הגיע הזמן לציין את המקור המדויק לדברים הנ"ל, וגם את הנוסח המדויק שלהם. המקור נמצא בספר החינוך [מצוה טז]. הנושא הוא הלכות הפסח, והרב (שחי לפני קרוב ל 800 שנה) מתייחס שם לריבוי המצוות שיש בענין זה. הבה נחווה יחד את החוויה הנעימה לקרוא את לשונו המחכימה:

"ואל תחשוב בני לתפוש על דברי ולומר, ולמה זה יצוה אותנו השם יתברך לעשות כל אלה לזכרון אותו הנס, והלא בזכרון אחד יעלה הדבר במחשבתנו ולא ישכח מפי זרענו, כי לא מחכמה תתפשני על זה, ומחשבת הנער ישיאך לדבר כן. ועתה בני אם בינה שמעה זאת, והטה אזנך ושמע,

אלמדך להועיל בתורה ובמצוות. דע כי האדם נפעל כפי פעולותיו. ולבו וכל מחשבותיו תמיד אחר מעשיו שהוא עושה בהם, אם טוב ואם רע, ואפילו רשע גמור בלבבו וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, אם יערה רוח וישים השתדלותו ועסקו בהתמדה בתורה ובמצוות, ואפילו שלא לשם שמים, מיד ינטה אל הטוב, ובכח מעשיו ימית היצר הרע, **כי אחרי הפעולות נמשכים הלבבות**. ואפילו אם יהיה אדם צדיק גמור ולבבו ישר ותמים, חפץ בתורה ובמצוות, אם אולי יעסק תמיד בדברים של דופי, כאילו תאמר דרך משל שהכריחו המלך ומינהו באומנות רעה, באמת אם כל עסקו תמיד כל היום באותו אומנות, ישוב לזמן מן הזמנים מצדקת לבו להיות רשע גמור, כי ידוע הדבר ואמת שכל אדם נפעל כפי פעולותיו, כמו שאמרנו".

"ועל כן אמרו חכמים זכרונם לברכה [מכות דף כ"ג ע"ב] רצה המקום לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות, כדי להתפיס בהן כל מחשבותינו ולהיות בהן כל עסקינו, להטיב לנו באחריתנו, כי מתוך הפעולות הטובות אנחנו נפעלים להיות טובים וזוכים לחיי עד. ורמזו זכרונם לברכה על זה באמרם [מנחות דף מ"ג ע"ב] כל מי שיש לו מזוזה בפתחו וציצית בבגדו ותפלין בראשו מובטח לו שלא יחטא, לפי שאלו מצות תמידיות ונפעל בהן תמיד".

לכן אתה, ראה גם ראה מה מלאכתך ועסקיך כי אחריהם תמשך ואתה לא תמשכם. ואל יבטיחך יצרך לומר, אחרי היות לבי שלם ותמים באמונת אלהים, מה הפסד יש כי אתענג לפעמים בתענוגי אנשים לשבת בשווקים וברחובות, להתלוצץ עם הלצים ולדבר צחות, וכיוצא באלו הדברים שאין מביאין עליהם אשמות וחטאות, הלא גם לי לבב כמוהם, קטני עבה ממתניהם, ומדוע ימשכוני הם אחריהם. אל בני, השמר מפניהם פן תלכד ברשתם, רבים שתו מתוך כך כוס תרעלתם, ואתה את נפשך תציל. ואחר

דעתך זה אל יקשה עליך מעתה ריבוי המצוות בענין זכירת ניסי מצרים, שהן עמוד גדול בתורתנו, כי ברבות עסקינו בהם נתפעל אל הדבר, כמו שאמרנו.

אחרי הדברים הנפלאים של הרב כדאי לעיין במה שכתב הוא עצמו בענין הישיר של המצוה לספר ביציאת מצרים. וזו לשונו [מצוה כא]: "מצות סיפור יציאת מצרים. לספר בענין יציאת מצרים בליל חמשה עשר בניסן כל אחד כפי צחות לשונו, ולהלל ולשבח השם יתברך על כל הנסים שעשה לנו שם... וענין המצוה, שיזכור הניסים והענינים שאירעו לאבותינו ביציאת מצרים, ואיך לקח האל יתברך נקמתנו מהן. ואפילו בינו לבין עצמו, אם אין שם אחרים, חייב להוציא הדברים בפיו, כדי שיתעורר לבו בדבר, כי בדבור יתעורר הלב".

כל העניין של סיפור יציאת מצרים הוא לחזק בליבנו את האמונה בקב"ה. בליל הסדר אנו נקרא את ההגדה ונספר על השעבוד, נתאר איך התעללו בנו בכך ששחטו בכל יום 300 תינוקות לצורכי רפואת פרעה, איך חרשו את השדות ע"י יהודים בזמן שהבהמות רובצות ונהנות, גזירת כל הבן הילוד, הגאולה הגדולה והניסים. בדרך זו תושרש האמונה בליבנו.

המשמעות הפנימית ביותר של כל רעיון היא, שהנשמה של המילה עצמה, מתבטאת דרך הדיבור! להגיד קדושה, ללמוד ולדבר דברי תורה, זה מחזק את התורה עצמה בעולם, מעצים את נשמת הדבר עצמו! וזהו לב ליבו של חג הפסח, להלל, לשבח ולהעצים את שמו של הקדוש ברוך הוא בעולם. הדרך הזו לדבר ולשוחח נמצאת בשם החג עצמו: פסח = פה-סת, שהפה נפתח ומדבר בקדושת ובעוצמת הבורא וניסי יציאת מצרים.

יהי רצון שנזכה כולנו לדבר קדושה בחג פסח זה, בכל השנה כולה ובכל ימי חיינו, ולנצל רק לטובה את הכוח שנתן לנו הבורא יתברך.

בעל תשובה - הגאולה הסופית!

שוקי חזן

”וַיִּרְא וְהִנֵּה הַסֵּנָה בְּעַר בָּאֵשׁ וְהַסֵּנָה אֵינָנוּ אֶפְלָל. וַיֹּאמֶר מִשָּׁה אֶסְרָה נָא
וְאֶרְאֶה אֶת הַמְרָאָה הַגְּדוֹל הַזֶּה מִדּוּעַ לֹא יִבְעַר הַסֵּנָה” [שמות ג, ב-ג]

הקב"ה הראה למשה את המראה הגדול והנשגב הזה עוד לפני שנתן לו את משימת השליחות לגאול את עם ישראל ממצרים. מכך משמע שבמראה הזה רמוז עניין השליחות.

ונבאר את הדברים. כתוב בספר דברים "כי בחיפזון יצאת מארץ מצרים", והשאלה היא מדוע יצאו בחיפזון? אלא שהיו עם ישראל שקועים ב-מ"ט שערי טומאה, והיו שקועים כל כך בתאוות שלהם, עד כדי כך שהיה חשש שמא יפלו לשער הנו"ן אם ישארו אפילו עוד רגע אחד במצרים. על כן הוציאתם הקב"ה בחיפזון, משום שאם היו נופלים בנו"ן שערי טומאה אי אפשר היה להוציאם.

וכעת יש לשאול, מדוע אם כן עיכב הקב"ה את עם ישראל במצרים עד שנפלו ב-מ"ט שערי טומאה, והכניס את עצמו למציאות שהיה חייב להוציאם בחיפזון שמא יאבדו? מדוע לא הוציאם מוקדם יותר ומנע את הפיקוח נפש הזה?

התשובה לכך היא עמוקה מאד ומכוונת לכל יהודי ויהודי בדור שלנו. ישנו משל שאומר שגרעין שנזרע באדמה לפני שהוא מצמיח פרי הוא נרקב כולו עד שלא נשאר בו כלום כי אם מעט חיות קטנה ורק אז הוא מתחיל להצמיח. הנמשל הוא, שלא תתכן צמיחה שלא בא לפני ריקבון ההעדר.

אבל אם הגרעין ירקב לגמרי גם לא תתכן צמיחה. כך בדיוק היה עם ישראל במצרים, שהיו משוקעים שם ב-מ"ט שערי טומאה וכמעט נרקבו לגמרי עד שנשאר בהם רק מעט חיות שלא נפלו לשער הנו"ן, ודווקא אז מתוך הריקבון הגיעה הצמיחה המחודשת ונגאלו ישראל. לכן כתוב "כי בחיפזון יצאת", משום שקודם לכן אי אפשר היה להוציאם, וגם מאוחר יותר אי אפשר היה להוציאם, משום שלא רצה הקב"ה שתיגמר גם החיות הקטנה שנשארה להם ויפלו בשער הנו"ן.

כעת אנו מבינים מהו אותו מראה של הסנה הבוער. שואל משה את הקב"ה איך יכול להיות שהסנה בוער והסנה איננו אוכל? במילים שלנו: איך יתכן שעם ישראל שרויים בטומאה כזאת ואעפ"כ אינם נשרפים לגמרי? מהי אותה חיות שנשארה לעם ישראל בתוך מ"ט שערי טומאה? את התשובה לכך גילו לנו חז"ל, שכתבו כי **בזכות האמונה נגאלו אבותינו ממצרים**. כי במצרים הם שקעו כמעט לגמרי ורק האמונה נשארה להם.

על זה התפלא משה רבנו כשאמר לקב"ה "והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקולי", שאפילו משה רבנו חשב שגם האמונה המושרשת אצלם נפגמה מגודל הטומאה שהיו שרויים בה. והשיב לו הקב"ה "של נעלך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא". דהיינו, בני ישראל שאתה עומד ומדבר עליהם קודש הם. ואז הקב"ה מתאר את ישראל בתואר "מאמינים בני מאמינים". **ללמדך שגם כאשר יהודי נמצא במצבים השפלים והגרועים ביותר חי וקיים בו כוח האמונה בשורש נפשו**.

וזהו חיזוק עצום לכל בעל תשובה בדור שלנו, שלפעמים נופל בדעתו ולא מבין מדוע העבירו הקב"ה במ"ט שערי טומאה, וזימן לו לעשות עבירות כאלה לפני שהחזירו בתשובה. מדוע לא יכל הקב"ה לגאול אותו מוקדם יותר או לתת לו להיוולד בבית אחר ובמקום אחר, שבו לא היה נופל בו

נפילות כאלה. על כך בדיוק עונה המשל עם הגרעין באדמה, שאפילו אם נפל ושקע ב-מ"ט שערי טומאה, צריך לדעת שזה חלק מהתהליך של הריקבון שיוליד את הצמיחה. דוקא מתוך אותו ריקבון יוציא אותו הקב"ה למציאות מחודשת של בעל תשובה אמיתי. וכל זה תלוי ועומד בכח האמונה, בזכות אותה אמונה שורשית הקיימת בכל יהודי ויהודי ואפילו בדור הזה.

יהי רצון שנזכה לחזק עצמנו בכך, ולהתחיל כל יום מחדש בזכות אותה אמונה הקיימת בנו, ולא נשכח לעולם שאנחנו מאמינים בני מאמינים.

שו"ת מן ההגדה

נתנאל פריד

קורא יקר, תמיד כשיש למישהו שאלות מיוחדות אומרים לו "זה שאלות של פסח". פסח זה חג של שאלות, ולא רק "מה נשתנה", אז בחרתי ללכת בקו הזה ולהציג מספר שאלות, ולציידן גם תשובות. לי זה מאוד עזר, כולי תקוה שזה יועיל גם לכם.

שאלה: למה הגדה של פסח מתחילה באות ה'? הרי בדרך כלל רושמים "אגדה" עם האות א'?

תשובה: הגדה של פסח לא מנסה לספר לך סיפורים אלא הגדה מלשון להגיד לנו. הרי יש מצוה מיוחדת בלילה הזה להעביר את סיפור יציאת מצרים לדורות הבאים, וזה לא סתם סיפור אלא צריך להעביר אותו עם כל המסרים של האמונה בה', הבטחון בו יתברך, אמונה בשכר ועונש, חיזוק האמונה בגאולה ועוד כהנה וכהנה. לכן בחרו בלשון "הגדה", לרמוז על המצוה להגיד ולפרט את ניסי ה' שהיו בימי יציאת מצרים.

שאלה: מה הגדה של פסח מנסה להגיד לנו?

תשובה: מנסים להגיד לנו את הניסים שקרו עם אבותינו. בשלב הראשון מתפעלים מהניסים עצמם, אך יותר מאוחר מגיעים לחשוב על העומק של הדברים, למה ה' עשה את הניסים? כלפי מי הם היו מכוונים? האם זה בא רק כדי להזיק למצרים ולנקום בהם או שהיה כאן גם מסר כלפי עם ישראל (מעין סמינר אמוני), ועוד כהנה וכהנה. בכל שנה אדם עולה קומה בהחדרת הדברים אל ליבו ואל לבבות בני ביתו.

שאלה: מה הגדה של פסח מלמדת אותנו בדורנו?

תשובה: כמו כל יהודי טוב נענה על כך בדרך שאלה. במכות מצרים מצינו שלוש סגנונות שונים: במכת הדם נאמר לפרעה ע"י משה "בזאת תדע כי אני ה'", במכת צפרדע נאמר לו "למען תדע כי אין כה' אלוקינו" ובמכת ערוב נאמר "כי אני ה' בקרב הארץ". ויש להבין מדוע נקטה התורה בלשונות שונים בענין זה?

ובכן, הרב מאיר מזרחי ביאר את הטעם לזה באומרו שפרעה הרשע כפר בשלושה דברים: הוא כפר בעיקר, וכפועל יוצא מזה ברור שכפר בהשגחת הבורא על ברואיו, וכפר עוד באומרו שהפועל טוב אינו פועל רע, וכאילו חס וחלילה יש שני כוחות עליונים. כנגד שלוש דעות כוזבות אלה פונה אליו ה' בשלוש דרכים שונות. במכת הדם הוכח שיש בורא לעולם, וכי אין עולם קדמון בלי בורא. והראיה: שברגע אחד הפכו כל מימי מצרים לדם, ואין ראיה גדולה מזו שיש בורא לעולם, ובזאת נסתרה כפירתו של פרעה בעיקר. במכת צפרדע, כאשר התפלל משה וסרו הצפרדעים ממצרים ונשארו רק ביאור, נסתרה דעתו הנפסדת של פרעה שפועל הטוב בעולם אינו פועל רע, כי הנה ה' בעצמו הביא על מצרים את מכת הצפרדע, והוא אשר הותירם ביאור בלבד. על כן נאמר לפרעה: "למען תדע כי אין כה' אלוקינו" כלומר, אין עוד כח מלבדו. במכת הערוב, באו למצרים החיות הרעות והכו את מצרים מכה רבה. הוכחה פה השגחה עליונה, שהחיות פגעו רק במצרים ואילו ביהודים לא פגעו כלל, ממילא נסתרה כפירתו השלישית של פרעה והוכח כי יש משגיח לעולם, הפוקח עין על כל מעשי ברואיו, ועל כך נאמר לפרעה: "כי אני ה' בקרב הארץ". כלומר, הריני משגיח על הארץ. ואם כך נסתרו כל דברי כפירותיו של פרעה, וענינו על השאלה מדוע נאמרו שלוש לשונות למכות.

תשובה זו נותנת מענה גם על השאלה הראשית, מה ההגדה מלמדת אותנו בדורנו. והתשובה לזה, שיש כאן יסודות באמונה שאין כדוגמתם במקומות אחרים, ואלו הם: א. יש בורא לעולם, ואין עולם בלי ה' יתברך. ב. אין עוד מלבדו. ג. יש משגיח לעולם הפוקח עין על כל הנעשה.

אז יהי רצון שה' יאיר את עינינו בתורתו, ושנזכה להיות קשורים ומחוברים לתורה תמיד.

ברכות חמות
לכל המחנכים והתלמידים
בשלוחה היקרה שלנו
והרבה הצלחה לבחורים
שיצאו כעת לשירות בצה"ל
שובכם לשלום

ולכל המסייעים והידידים
פסח כשר ושמח

אוהבכם צבי כספי

**להצלחת כל עם ישראל
להצלחתם של כל חיילי ישראל
ולהצלחת כל לומדי התורה**

יִפְרוֹשׁ ה' סִכַּת שְׁלוֹמוֹ עֲלֵיכֶם. וַיִּטַּע בֵּינֵיכֶם אֶהָבָה
וְאַחֻוָּה. שְׁלוֹם וְרֵיעוּת. וַיִּסַּלֵק שְׁנֵאת חֲנָם
מִבֵּינֵיכֶם. וַיִּשְׁבֹּר עוֹל הַגּוֹיִם מֵעַל צְנֹאֲרֵיכֶם.
וַיִּקְיֵם בְּכֶם מִקְרָא שְׁפָתוֹב. ה' אֱלֹקֵי אֲבוֹתֵיכֶם
יוֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים וַיִּבְרַךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר לָכֶם. וַיְכֹן יְהִי רְצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן :

להצלחת אריק סקטר

נדבת משפחת מעודד הי"ו

"נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם"

לעילוי נשמת

שמעון יהודה בן ישראל ז"ל.

אפרים בן אהרן צבי ז"ל.

הילד רועי ז"ל

בן יצחק שמואל נ"י

ת.נ.צ.ב.ה

נדבת משפחת פריד הי"ו

לרפואה שלמה

שרית שרה בת אלה הי"ו

להצלחת

שירן בתיה וידידיה הרוש,
שיזכו להקים בית נאמן בישראל, אמן!

להבדיל בין החיים למתים

לעילוי נשמת

פורטונה (טוני) בת רחל (בלה) ז"ל

מרדכי אליעזר הכהן בן רחל ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה

להצלחת כל משפחת כמיסה הי"ו

בסימן טוב והצלחה

להצלחת

חיים יחיאל מיכאל

בן חדווה פרידה

וכל בני משפחתו

ימלא הקב"ה כל משאלות לבם

לטובה ולברכה ויזכה אותם לרוב

שפע ברוחניות וגשמיות

"נֵר ה' נִשְׁמַת אָדָם"

לעילוי נשמת

מסעוד בן לאה ז"ל
אהרון בן משולם ז"ל
שושנה בת שלום ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה

נדבת שרה ויעקב ממן הי"ו

בסימן טוב והצלחה

להצלחת

כל משפחת אדרי הי"ו

ימלא הקב"ה כל משאלות לבם
לטובה ולברכה ויזכה אותם לרוב
שפע ברוחניות וגשמיות

להצלחת כלל ישראל וחיילי
ישראל, שהי' ישמור צאתם ובואם
מעתה ועד עולם וירם קרן
מערכתם, אמן ואמן.

